

3.

Stockholms kommunalstyrelse

och i samband därmed stående institutioner.

Stockholms stadsfullmäktige

och i närmaste samband därmed stående institutioner.

Ursprungligen utöfvades hufvudstadens kommunalstyrelse omedelbart af Regeringen och dess representanter. Den egentliga själfstyrelsen tilldelades efter hand Magistraten, det vill säga Borgmästare och Råd. Såsom stadens och borgerskapets förman förde öfverståhållaren alltifrån år 1634, då hans ämbete tillkom, ordet inom detta råd. Vid sidan af Borgmästare och Råd fortgick från äldre tider borgerskapets inflytande på stadens styrelse dels genom ärendens omedelbara handläggning, dels och hufvudsakligen genom de i medeltiden tillkomna Borgerskapets äldste, hvilka till en början voro 48 och sedermera 50 till antalet, hvaraf benämningen Borgerskapets femtio äldste. De tillkommo endast såsom en rådgifvande församling och innehade äfven denna ställning enligt 1672 års förordning angående Stockholms stads styrelse; först år 1772 erhöles de under egna ordförande beslutanderätt jämte Magistrats ledamöter. Det var dock endast hvad man sedermera benämndt drättselärenden i inskränkt mening, som voro föremål för nu omförmälda själfstyrelse, i hvilken den år 1813 inrättade Drättselkommissionen (se nedan) sedermera fick del.

Fördelningen på de skattskyldige invånarna af de prestationer och afgifter, de hade att utgöra, gaf från slutet af 1600-talet upphof till den ena kommunala institutionen efter den andra.

År 1688 tillkommo Deputerade för inkvarteringsverket, sedermera benämnda Inkvarteringskommissionen, ursprungligen bestående af magistratspersoner och borgare samt, sedan äfven husägare blifvit skyldiga att delta i inkvarteringen, jämväl af representanter från dem. Denna myndighet hade att uppbära samt redogöra för inkvarteringsologen samt ombesörja inkvarteringen in natura.

För taxering af den borgerliga inkvarteringsafgiften inrättades år 1710 Borgerskapets bemedlingskommission, och 1720 fick denna kommission befattningen med andra borgerliga utskylder. Den valdes af femtio äldste och äger fortfarande bestånd för förvaltning af borgerskapets enskilda fonder.

Brandvaktskasseadministrationen, sammansatt under öfverståhållaren såsom ordförande, af två magistratspersoner och tio husägare, tillkommen år 1788, hade att bestrida och bekosta nattbevakningen till år 1850, då detta bestyr öfvertogs af polisen.

Under år 1767 synas Börsbyggnadsdeputerade hafva börjat sin verksamhet. I deras ställe trädde år 1781 Kommitterade öfver börs- och brobyggnader. Efter underhandlingar med den år 1813 inrättade Drättselkommissionen fingo de år 1815 området för sin verksamhet utvidgad och erhöles då benämningen Kommitterade öfver börs-, bro- och hamnbyggnader. De bestodo af öfverståhållaren såsom ordförande, två af honom utsedda magistratspersoner samt bemedlingskommissionens ledamöter. Kommitterades bestyr öfvertogs år 1846 af Drättselkommissionen.

Det första steget till Magistrats och Borgerskapets äldstes befriande från bestyret med kommunens förvaltning togs år 1813, då den förut omnämnda Drättselkommissionen inrättades. Såsom ordförande i detta nya verk insattes öfverståhållaren; sittare blefvo fyra magistratspersoner, utsedda af Magistraten, och sex borgare af olika kategorier, valda af Borgerskapets äldste. Drättselkommissionen hade att i första hand förvalta Stadens fastigheter och öfriga tillhörigheter samt omhänderhafva de inkomster, som voro enligt stat anslagna till utgifter för Rådhusrätten, Kronoppbördsverket m. fl. administrativa eller kommunala inrättningar. Kommissionen var dock icke den högsta myndigheten utan vissa ärenden skulle hänvisas till Magistraten och De femtio äldste.

För debitering, uppbörd och redovisning af båtsmansvakansafgiften inrättades på grund af 1839 års fördelning af städernas båtsmanshåll och Kungl. resolutionen den 14 november 1842 Båtsmanshållskommissionen med 7 personer, valda af borgare och fastighetsägare såsom båtsmanshållsskyldiga.

Från att hafva varit bestyr, utförda af hus- och tomtägarna, öfvergingo gatuläggningen och gatubelysningen, till en början hvar för sig, till att bliiwa på sockenstämmogrund byggda, för hela staden gemensamma angelägenheter. År 1845 inrättades för gatuläggningen och år 1850 för gatubelysningen särskilda förvaltningar, hvilka med år 1861 sammanslogos till Gatulägnings- och lyshållningsstyrelsen, bestående af nio ledamöter, af hvilka en utsågs af Öfverintendentsämbetet och de öfriga af Sockenstämmonämnden.

För den år 1856 beslutade vattenledningen inrättades en öfverstyrelse med öfverståhållaren såsom ordförande och 24 af de territoriella församlingarna valda ledamöter.

Den centrala delen af sjukvårds- och fattigvårdsförvaltningen utöfvades af en Magistratens afdelning till år 1807, då den för kortare tid öfverflyttades till en af representanter för hvarjehanda stats- och kommunalinstitutioner sammansatt talrik direktion med en serafimerriddare såsom ordförande och öfverståhållaren såsom vice ordförande. Ändring i direktionens sammansättning skedde genom Kungl. brefvet den 3 juli 1811, hvarjämte genom Kungl. brefvet den 18 mars 1812 denna öfverstyrelses omedelbara befattning med dithörande ärenden öfverflyttades till församlingsstyrelser. En återgång i hufvudsakliga delar till ärendenas koncentrerung hos 1811 års direktion påbjöds åter genom Kungl. brefvet den 8 november 1813.

I stället för omnämnda direktion trädde enligt Kungl. Maj:ts stadga angående fattigvården i Stockholms stad Stadsnämnden den 1 april 1843 såsom centralstyrelse för hälso- och fattigvårdsärenden. I denna var öfverståhållaren ordförande, pastor primarius, polis-mästaren och förste stadsläkaren ständiga ledamöter samt 21 valda ledamöter, som utsågos, en af och inom Konsistorium, en af och inom Magistraten, två från hvar och en af de åtta församlingsnämnderna, en af Allmänna barnhusets, en af Danviks hospitals och en af Prius Carls inrättnings direktion.

Med hänsyn till kolerafarans första uppträdande i Europa inrättades för denna del af hälsovården den Allmänna sundhetskommittén, som verkade åren 1831—1840. Af enahanda anledning och för samma ändamål bildades år 1847 Allmänna sundhetsnämnden, som hufvudsakligen nominellt kvarstod till tiden för Stadsfullmäktiges tillkomst. Den bestod af ledamöter utsedda vid sockenstämmorna. Ordet fördes af öfverståhållaren eller den han förordnade i sitt ställe.

En verksam del i styrelsen af åtskilliga hufvudstadens angelägenheter (byggnadsväsendet, strandregleringar, allmänna säkerheten, torghandeln, mångleriväsendet, religions-, sjuk- och fattigvård samt brandförsäkringsväsendet) tog den år 1724 af Kungl. Maj:ts förordnade Kungl. politie- och brandkommissionen. Denna ett stycke mot slutet af 1700-talet fungerande myndighet bestod af tolf, de flesta höga, stats-ämbetsmän (tre riksråd, justitiekanslaren, en generalmajor, ett kansliråd, en vicepresident, fyra kollegieråd, en assessor) och två rådmän.

Med år 1862 gjordes enligt Kungl. resolutionen den 27 september 1861 hufvudstadens folkskoleväsende till en stadens gemensamma angelägenhet, som, intill dess Stadsfullmäktige öfvertog detsamma, lydde under öfverstyrelsen, sammansatt af en ordförande och elfva ledamöter, valda, en af Stadens konsistorium, en af Fattigvårdsnämnden, en af hvarje församlings skolråd och en af öfverstyrelsen, företrädesvis bland hufvudstadens läkare. Öfverstyrelsen valde själf sin ordförande. Om detta val föll på

någon förutvarande ledamot, utsågs annan i samma ordning, som denne förut blifvit invald.

Genom Kungl. förordningen den 16 mars 1847 infördes Sockenstämmonämnden för behandling i vissa fall af hela staden rörande kyrkliga eller världsliga kommunalärenden.

Förslaget till 1862 års Kungl. förordning om kommunalstyrelse i stad var uppgjort att gälla äfven för hufvudstaden. Detta förslag hänsköts till yttrande af Öfverståhållareämbetet och från ämbetet till Magistraten och Borgerskapets äldste, som för frågans utredning nedsatte en kommitté. Såväl kommittén som Öfverståhållareämbetet afstyrkte på det bestämdaste, att den allmänna stadsförfattningen skulle tillämpas på Stockholm, och påyrkade, att hufvudstaden skulle få sin särskilda kommunalförordning, hvartill ock förslag uppgjordes. Följden blef utfärdandet af Kungl. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, hvilken förordning i de flesta väsentliga delar var öfverensstämmande med kommittéförslaget.

Med upphäfvande af 1847 års sockenstämмоförordning och hvad i andra författningar kunde finnas strida mot de nya bestämmelserna förklarades i 1862 års förordning om kommunalstyrelse i Stockholm Staden med därunder lydande område utgöra för sig en särskild kommun, hvars medlemmar ägde att själfva efter de gifna närmare bestämmelserna värda sina gemensamma angelägenheter, såvidt icke enligt gällande författningar det tillkomme offentlig ämbetsmyndighet att handhafva dem. I afseende å behandling af kyrkliga angelägenheter samt ärenden rörande folkskolan hänvisades till hvad särskildt fanns stadgadt. Undantaget i afseende å kyrkliga angelägenheter blef, hvad angår andrandet af begravningsplatser, år 1886 i sammanhang med nedan omtalade Kyrkogårdsnämndens införande genom legaliserande af då redan rådande förhållande för Stadens gemensamma begravningsplatser modifieradt i kyrkostämmoförordningen för Stockholm. Folkskoleväsendet åter blef med år 1904 genom lagen den 15 maj 1903 angående folkskoleväsendet i Stockholm en väsentligen under den borgerliga kommunen lagd Stadens gemensamma angelägenhet.

Lagar m. m. K. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862. Kommunalförordningen har undergått följande ändringar. Kungl. kungörelsen den 22 juni 1883 medförde hufvudsakligen nedsatt maximum af röstetalen vid stadsfullmäktigeval och öfverflyttning till nämndernas instruktioner af en del bestämmelser om dem. Enligt Kungl. förordningen den 8 mars 1889 är den medlem af Kommunen, som därstädes äger fast egendom i st. f. som förut den som är för fast egendom till allmän bevilning uppförd. Genom K. förordningen den 22 mars 1889 blef kvinna valbar i Fattigvårdsnämnden. Lagen den 2 april 1898

gjorde villkoren för rösträtt och valbarhet till Stadsfullmäktige i allo lika med motsvarande bestämmelser för de andra städerna och föreskref förfarandet, då ordinarie val och fyllnadsval till Stadsfullmäktige skola ske samtidigt. Lagen den 15 april 1904 lämnade föreskrifter om revisorsval. Lagen den 29 april 1904 tilldelade Stadsfullmäktige rätt att årligen själfva utse sin ordförande. Genom lagen den 7 juli 1905 blef kvinna valbar i Styrelsen för Arbetsförmedlingen. Lagen den 17 maj 1907 införde nya bestämmelser angående Stadsfullmäktiges sammanträden (se nedan). Genom lagen den 12 juli 1907 upphäffdes § 47 och ändrades § 45. Lagen den 26 maj 1909 utsträckte rösträtten, gjorde kvinna valbar till stadsfullmäktig och införde proportionella valmetoden vid val af Stadsfullmäktige, stadgade två tredjedels majoritet för en del beslut samt berättigade Stadsfullmäktige att bestämma valkretsindelningen. Lag den 4 mars 1910 gjorde vissa förtydliganden i valbestämmelserna.

Kungl. förordningen den 29 april 1886 medförde föreskrifter angående vissa kyrkogårdars (begravningsplatsers) vård genom Kyrkogårdsnämnden i Stockholm. Lagen den 15 maj 1903 förde folkskoleväsendet under Stadsfullmäktige.

För ändring af huvudstadens kommunalförordning likasom för öfriga förordningar af samma slag har från år 1862 fordrats Riksdagens medgivande.

Stadsfullmäktige.

Börshuset, St.; riks. 46 60; allm. 10 99; sessionstider: ett ordinarie sammanträde tredje måndagen i hvarje månad (utom juli och aug.), f. ö. efter omständigheterna. Ang. Stadsfullmäktiges expedition se sid. 31.

Kommunens beslutanderätt utöfas genom 100 stadsfullmäktige, valda för två år i sänder. Stadsfullmäktige bestämma efter förslag af Magistraten indelningen i valkretsar jämte antalet fullmäktige för hvarje valkrets. Enligt Stadsfullmäktiges beslut den 15 nov. 1909 indelas staden från och med 1910 i 6 kretsar, som alla välja 16 fullmäktige utom femte kretsen, som väljer 20 (jfr sid. 30). Valen äga rum i mars månad hvarje år, då halfva antalet fullmäktige utses. Dessa val ske från och med 1910 efter proportionell valmetod och begränsad röstsкала.

Enligt 1862 års förordning fördes ordet hos Stadsfullmäktige af öfverståhållaren med rätt för honom att deltaga i öfverläggningarna men ej i besluten. För hvarje år ägde Stadsfullmäktige välja en vice ordförande. Öfverståhållarens ordförandebefattning upphörde den 1 juni 1904, då Stadsfullmäktige första gången inträdde i sin genom lagen den 29 april 1904 dem tilldelade rätt att själfva årligen utse sin ordförande. Öfverståhållaren behöll sin rätt att deltaga i öfverläggningarna. Samma rätt tillades uttryck-

ligen öfverståhållaren vid förfall för öfverståhållaren.

»Stadsfullmäktiges förhandlingar skola vara offentliga. Dock kunna Fullmäktige för någon särskild fråga besluta, att öfverläggningen skall hållas inom lyckta dörrar» (§ 21 i Kommunalförordningen). »Stadsfullmäktige må icke företaga ärende eller däri besluta, om icke minst hälften af dem är tillstädes» (ur § 22 i Kommunalförordningen).

»Till Stadsfullmäktiges äligganden och befogenhet hör att afgifva utlåtanden i alla frågor, som för sådant ändamål af Kungl. Maj:t till Fullmäktige remitteras, eller af Öfverståhållareämbetet, Magistraten eller andra vederbörande till dem hänskjutas; att meddela beslut i angelägenheter, som af de för verkställighet och förvaltning tillsatta nämnder eller personer likmätigt de för hvardera af dem gällande instruktioner Fullmäktiges pröfning underställas; att efter granskning af de utaf vederbörande förvaltningsnämnder upprättade utgifts- och inkomstförslag bevilja medel till stadsutgifternas bestridande samt förordna om uttaxering af de skattebidrag, hvilka utöfver befintliga tillgångar kunna till Stadens allmänna gagn eller särskilda dess behof erfordras, äfvensom i fråga om utgifter för nya ändamål bestämma de grunder, efter hvilka uttaxering däraf skall äga rum; samt att årligen genom revisorer, hvilka Stadsfullmäktige utse, granska dem underlydande nämnders räkenskaper och förvaltning under västförtgångna året» (ur § 26 i Kommunalförordningen).

För giltigheten af en del af Stadsfullmäktiges beslut fordras fastställelse af Kungl. Maj:t. Öfriga beslut skola i vidsträckt omfattning underställas Öfverståhållareämbetet.

Stadsfullmäktige afgöra själfva, utan annan myndighets hörande, följande frågor: underdåniga framställningar till Kungl. Maj:t, beslut i fråga om beviljande af skattebidrag till Stadens allmänna gagn eller särskilda dess behof, dock med vissa undantag, beslut i anledning af de på Fullmäktiges pröfning beroende revisionsanmärkningar samt öfverenskommelser och beslut rörande ordningen och arbetssättet m. m. hos Fullmäktige. Däremot erfordras Kungl. Maj:ts pröfning och stadfästelse för att Stadsfullmäktiges beslut skola vinna gällande kraft, då de angå: försäljning, pantförskrifning eller utbyte af sådan Staden tillhörig fastighet, som har bestämts till bestridande af något bland Stadens allmänna behof, så ock öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter Staden äger till sådan fastighet, upptagande af lån i utländskt mynt eller annat på längre betalningstid än fem år ställt lån, nya eller förhöjda afgifter å allmänna rörelsen för begagnande af de platser, som blifvit anvisade åt densamma, eller de inrättningar, som äro gjorda till dess betjänande, förändring i de af Kungl. Maj:t för förvaltningsnämnderna fastställda instruktioner samt förändring i vissa gällande bestämmelser och åtaganden rörande

kommunalutskylderna (Kommunalförordningens § 30). I alla öfriga ämnen erfordras Öfverståhållareämbetets stadfästelse för att gifva gällande kraft åt Stadsfullmäktiges beslut. Vågrar Öfverståhållareämbetet sökt fastställelse, skall skäl därtill uppgifvas, och äga Stadsfullmäktige i sådant fall att afgöra, huruvida frågan skall underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

Stadsfullmäktige, hvilka icke med verkstälighetsåtgärder af något slag eller med förvaltning af penningar eller andra tillgångar för kommunens räkning samfäldt och omedelbart må befatta sig, skola inom sig eller af andra stadens invånare, som äro till stadsfullmäktige valbara, bilda afdelningar eller nämnder, hvilka hvar inom sitt område äro för öfvermålda göromål ansvariga (§ 5 i Kommunalförordningen).

Angående förberedandet m. m. af frågor hos Stadsfullmäktige, se sid 30 rörande Beredningsutskottet.

Den 20 april 1863 hade Stadsfullmäktige sitt första sammanträde.

Reglementen m. m. Se under Stockholms stads kommunalstyrelse sid. 27.

Stat år 1910. Stockholms stads stat för år 1910 har af Stadsfullmäktige bestämts sålunda. Utgifter: 60,826,097: 20 kr.; inkomster: 29,864,992: 69 kr. Bristen är afsedd att fyllas dels genom lånemedel 13,377,060 kr., dels genom kommunalskatt 17,584,044: 51 kr.

Ordförande.

von Friesen, S. G., lektor, Riksbanksfullmäktiges ordf.

Vice ordförande.

Östberg, J., kammarrättsråd.

Stadsfullmäktige, valda efter äldre bestämmelser.

För första valkretsen.

(Gamla indelningen, omfattande Storkyrko- och Kungsholms förs. jämte Skepps- och Kastellholmarna.)

- *Förselius, A. G., direktör.
  - *Alderin, R. W., direktör.
  - *Dyrssen, G., kommandör.
  - *Ohlsson, J. E., specierhandlare.
  - *Ramström, C. A., civilingenjör, förste faktor.
  - *Staf, O. L., kakelugnsmakare.
  - *Lund, C. J., skrädderiikare.
  - *Tengdahl, K. A., försäkringstjänsteman.
  - *Olsson, G. Hj., förtennare.
- En vakant.

För andra valkretsen.

(Gamla indelningen, omfattande Klara och Johannes förs. jämte kv. Sparfven, Käkenhusen och Polacken af Jakobs förs.)

- *von Friesen, S. G., Stadsfullmäktiges ordförande (se ofvan).
- *Hernlund, C. H., rektor.
- *Taube, C. O., grefve, f. l. distriktschef.
- *von Rosen, G. P. A., grefve, hofrättsråd.
- *Edberg, K. Th., snickaremästare.
- *Laurent, V. E., prakt. läkare.
- *Wassberg, A., folkskolelärare.
- *Hjorth, J. E., disponent.
- *Benequist, J. N., grosshandlare.
- *Nyström, J. F., lektor.

För tredje valkretsen.

(Gamla indelningen, omfattande Adolf Fredriks, Gustaf Vasa, Matteus och Jakobs förs. utom de till 2 kretsen hörande kv. af Jakobs förs.)

- *Norblad, J. A., fil. d.r. verkmästare.
- *Wahlin, C. A., grosshandlare.
- *Lindmark, A., skomakaremästare.
- *Lundbergh, G. H., grosshandlare.
- *Buhre, K. B., prakt. läkare.
- *Bendixson, I. O., professor.
- *Martin, E. D. W., auditor.
- *Nilsson, F., bibliotekarie.
- *Olin, A. R., direktör.
- *d'Ailly, G. A. H., byrådirektör.

För fjärde valkretsen.

(Gamla indelningen, omfattande Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oskars förs.)

- *Wallenberg, K. A., bankdirektör.
- *Höglund, O. M., fil. d.r. grosshandlare, riksgäldsfullmäktig.
- *Rabe, P. R., bankdirektör.
- *Kinander, C. E., direktör, riksgäldsfullmäktig.
- *Wickman, G., arkitekt.
- *Eklund, J. L., fabrikör.
- *Lundström, K. B., grosshandlare.
- *Kjerrulf, G., medicinalråd.
- *Isakson, C. J. A., skeppsbyggeriinspektör.
- *Nordquist, E. A., grosshandlare.

För femte valkretsen.

(Gamla indelningen, omfattande Katarina och Maria förs.)

- *Andersson, A. N., byggmästare.
- *Piehl, C. G., direktör.
- *Östberg, J., Stadsfullmäktiges vice ordförande (se ofvan).
- *Dahlberg, A. E., rådmän.
- *Lagerholm, O. W., fil. lic, fabriksidkare.
- *Jonsson, J. A., öfverlärare.
- *Lagerheim, C. H. Th. A., generaldirektör.
- *Wester, A., sjukbesökare.
- *Carlsson, J. A. C., grosshandlare.
- *Klefbeck, E. A., pastorsadjunkt.

Stadsfullmäktige, valda efter nu gällande bestämmelser.

För första valkretsen.

(Nya indelningen, omfattande Storkyrko- och Maria förs.)

Fries, S. A., kyrkoherde. (Allm. v.¹)
 Nordgren, F. L., förtroendemän. (Arb.)
 Thelander, C. T. F., öfveringenjör. (Fris.)
 Boije af Gennäs, S. J. A., rektor. (Allm. v.)
 Forsell, J. A., expeditjonsförare. (Arb.)
 Lidman, C., öfverlärare. (Fris.)
 Wassén, C., disponent. (Allm. v.)
 Widegren, S. P., kassör. (Arb.)

För andra valkretsen.

(Nya indelningen, omfattande Klara och Kungsholms förs.)

Magnusson, A. E., byggmästare. (Allm. v.)
 Lindqvist, F. L., snickare. (Arb.)
 Warburg, K. J., professor. (Fris.)
 Engström, D. A., ingenjör. (Allm. v.)
 Ohlsson, N. P., verkmästare. (Arb.)
 Borgström, A. G., justitieråd. (Allm. v.)
 Käll, J. E., förtroendemän. (Arb.)
 Bratt, I., prakt. läkare. (Fris.)

För tredje valkretsen.

(Nya indelningen, omfattande Adolf Fredriks, Jakobs och Johannes förs.)

Östberg, G. F., direktör, riksgäldsfullmäktig. (Allm. v.)
 Fränckel, E., generalkonsul. (Allm. v.)
 Lindhagen, C. A., borgmästare. (Arb.)
 Lamm, H., grosshandlare. (Fris.)
 Sjögren, P. A., fabrikör. (Allm. v.)
 Lagercrantz, A. E. W., vice härads höfding. (Allm. v.)
 Ekman, R. V., tryckeriföreståndare. (Arb.)
 Eklund, O., direktör. (Fris.)

För fjärde valkretsen.

(Nya indelningen, omfattande Gustaf Vasa och Matteus förs.)

Enell, H. G. O., apotekare. (Allm. v.)
 Magnusson, G. G., redaktör. (Arb.)
 Ceder, A., sekr. hos Svenska arbetarförbundet. (Fris.)
 Laurentz, W., grosshandlare. (Allm. v.)
 Månsson, Gertrud K., handelsisäckerska. (Arb.)
 Almström, H. O., disponent. (Allm. v.)

¹) Beteckningen Allm. v. anger, att vederbörande är invald på »Allmänna valmansförbundets» lista; beteckningen Fris. anger, att vederbörande är invald på »De frisinnades» lista; beteckningen Arb. anger, att vederbörande är invald på »Arbetarpartiets» lista.

Wahl, G., montör. (Arb.)
 Ljunggren, A., direktör. (Fris.)

För femte valkretsen.

(Nya indelningen, omfattande Hedvig Eleonora, Engelbrekts och Oskars förs.)

Welin, K. G. A., trafikdirektör. (Allm. v.)
 Norström, C. G., civilingenjör. (Allm. v.)
 Palme, S. T., direktör. (Fris.)
 Boalt, C. A. B., krigsråd. (Allm. v.)
 Herlitz, K. G., direktör. (Allm. v.)
 Bohman, H. E. M., justitieråd. (Allm. v.)
 Palmstierna, E. K., frih., sekreterare. (Fris.)
 Ringholm, K. E., fabrikör. (Allm. v.)
 Bäckström, P. O., fabrikör. (Arb.)
 Palmgren, A. Valfrid M., fil. d.r. (Allm. v.)

För sjätte valkretsen.

(Nya indelningen, omfattande Katarina förs.)

Widtsköld, J., handlande. (Arb.)
 Schönthal, A. R., ingenjör. (Fris.)
 Romare, P. B., direktör. (Allm. v.)
 Sandberg, H. K. A., telefonmontör. (Arb.)
 Edkvist, K. J., arbetsförman. (Arb.)
 Forssberg, E. V., sekreterare. (Fris.)
 Blomberg, A. V., grosshandlare. (Allm. v.)
 Boberg, C. K., handlande. (Arb.)

Sekreterare m. m. Se Stadsfullmäktiges och Beredningsutskottets expedition, sid. 31.

Stadsfullmäktiges beredningsutskott.

Börshuset, St.; riks. 6568, allm. 2829; sessionstid: i allmänhet torsdagar 6,30 e. m. (utom sommarmånaderna).

Beredningsutskottet, som utom ordföranden och vice ordföranden hos Stadsfullmäktige består af 10 ledamöter och 5 suppleanter (utsedde bland Fullmäktige), har att med uppmärksamhet följa förvaltningen af Stadens angelägenheter i alla riktningar, till Stadsfullmäktige göra framställningar och förslag, som i ett eller annat hänseende häraf kunna föranledas, till föredragning bereda alla de ärenden för öfrigt, i hvilka Stadsfullmäktige skola meddela utlåtanden eller beslut, samt å Stadsfullmäktiges vägnar företrädesvis öfvervaka verkställigheten af Stadsfullmäktiges beslut. Beredningsutskottet äger att ifrån de under Stadsfullmäktige lydande nämnder, afdelningar eller tjänstemän infordra de yttranden och upplysningar, som för ärendenas utredande äro af nöden, äfvensom att hos Öfverståthållareämbetet omedelbart göra framställning om upplysningars infordrande från ämbetsmyndigheter. Hvarje Beredningsutskottets utlåtande skall jämte därifrån skiljaktiga, skriftligen afgifna meningar befordras till trycket i fortlöpande nummerordning för året (Stockholms stadsfullmäktiges beredningsutskotts utlåtanden

och memorial) samt ett exemplar däraf öfverlämnas till envar af Stadsfullmäktige. Utskottet äger därjämte att såsom bilagor låta trycka sådana till ärendena hörande handlingar, som Utskottet anser vara af den vikt, att innehållet af desamma bör i dess helhet komma till Stadsfullmäktiges kännedom (Bihang till Stockholms stadsfullmäktiges beredningsutskotts utlåtanden och memorial). Stadsfullmäktiges beslut i anledning af Beredningsutskottets utlåtanden, sammanfattas i en kort »underrättelse», som särskildt befordras till trycket och vidfogas årets utlåtanden, samt återfinnas för öfrigt i Fullmäktiges numera äfven tryckta protokoll. Den hos Stadsfullmäktige anställde sekreteraren äfvensom registratören tjänstgöra i enahanda egenskaper hos Beredningsutskottet.

Den 13 sept. 1906 beslöt Beredningsutskottet provisoriskt att för ärendenas snabbare utredande fördela sig på två afdelningar, af hvilka den ena skulle behandla i främsta rummet anslagsfrågor, den andra förnämligast kommunala författnings- och reglementsfrågor. Någon beslutanderätt tillkommer icke dessa afdelningar, utan skola ärendena prövas och afgöras af Utskottet i dess helhet.

Ansökningar om tillstånd att härstädes utskänka vin och öl samt om ombyte af lokal för sådan utskänkning granskas af en af Stadsfullmäktige årligen utsedd »Kafékommitté» (se sid. 156).

Reglementen m. m. K. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 (§§ 33 o. 34). Arbetsordning för Stockholms stadsfullmäktige och deras Beredningsutskott den 1 juni 1904 med ändring den 16 sept. 1907. K. kungörelsen den 22 juni 1883 angående ändrad lydelse af vissa paragrafer i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm samt lagen den 29 april 1904 ang. d:o.

Ordförande.

Stadsfullmäktiges ordf.

Vice ordförande.

Stadsfullmäktiges vice ordf.

Ledamöter och suppleanter.

Se nedan.

Afdelningen A.

(i främsta rummet för anslagsfrågor).

Ordförande.

***von Friesen**, S. G. (se ofvan).

Vice ordförande.

Fränckel, E., generalkonsul.

Ledamöter.

***Wallenberg**, K. A., bankdirektör.

***Andersson**, A. N., byggmästare.

***Rabe**, P. R., bankdirektör.

Welin, K. G. A., trafikdirektör.

Suppleanter.

Lagerholm, O. W., fil. lic., fabriksidkare.

Borgström, A. G. S., justitieråd.

Tengdahl, K. A., försäkringstjänsteman.

Afdelningen B.

(i främsta rummet för kommunala författnings- och reglementsfrågor).

Ordförande.

***Östberg**, J. (se ofvan).

Vice ordförande.

Östberg, G. F., riksgäldsfullmäktig.

Ledamöter.

***Bendixson**, I. O., professor.

***Martin**, E. D. W., auditör.

***Norblad**, J. A., fil. dr., verkställare.

Norström, C. G., civilingenjör.

Suppleanter.

Herlitz, K. G., direktör.

Eklund, O., direktör.

Sekreterare m. m.

Se Stadsfullmäktiges och Beredningsutskottets expedition, nedan.

Stadsfullmäktiges och Beredningsutskottets expedition.

Börshuset, St.: riks. 65 68; allm. 28 29; expeditionstid: 11—2.

Expeditionens chef är sekreteraren. Honom åligger att föra protokollen vid Fullmäktiges och Beredningsutskottets sammanträden, uppsätta och expediera utlåtanden och beslut, ombesörja brevväxlingen, upprätta och efter hvarje kvartals slut till Drätselnämnden aflämnas böteslängd¹⁾, bestyrka riktigheten af protokollsafskrifter, tillhandagå ordföranden vid föredragningslistans uppsättande, sörja för att de upptecknade yttrandena blifva kopierade och talarna tillställda, ombesörja tryckning och korrekturläsning af Stadsfullmäktiges protokoll jämte därtill hörande yttranden äfvensom af Beredningsutskottets utlåtanden jämte därtill hörande bilagor, hafva insende öfver det sätt, hvar på diariet och öfriga föreskrifna anteckningar föras samt arkivet vårdas och i öfrigt lämna det tjänstebitråde, därom ordföranden eller Utskottet honom anmodar.

Registratören (förut benämnd kanslist) åligger att föra diarium och andra anteckningar, hvilka af Fullmäktige eller Beredningsutskottet

¹⁾ För stadsfullmäktiges förfallolösa bortovaro från Fullmäktiges sammanträden (2 kr. hvar gång, eventuellt 4 kr. om sammanträdet på grund af fåtaligt besök måst inställas eller upplösas).

anses erforderliga, vårda arkivet, besörja utskrifter af expeditioner, biträda vid kollationering och korrekturläsning samt i öfrigt lämna det tjänstebiträde, därom ordföranden, Utskottet eller sekreteraren honom anmodar.

Instruktion. Arbetsordning för Stockholms stadsfullmäktige och deras beredningsutskott den 1 juni 1904 med ändring den 16 sept. 1907.

Stat för år 1909. Utgifter: 73,980 kr.

Aflöningar m. m. Sekreterare: 7,500 kr., däraf lön 5,250 kr., tjppgr 2,250 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Registrator: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjppgr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. För stenografering af anföranden vid Stadsfullmäktiges sammanträden: 8,000 kr. (förslagsanslag). Till extra ordinarie tjänstemän: 6,000 kr. Vaktmästare: 1,650 kr., däraf lön 1,400 kr., hyresbidrag 250 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Extra vaktmästare: arfvode 600 kr. Vaktmästarebiträde: 600 kr.

Sekreterare.

Barthelson, C. G.; riks. 65 68; allm. 29 30.

Registrator.

Gyllensvärd, G. V.; riks. 40 92; allm. 11 14.

Stenografer.

Ericsson, A. E. M.; **Cronvall, P. A.;** **Kræpelien, E. L.;** **Schött, C. F. L.;** **Widegren, P. G.**

E. o. tjänstemän.

Schlytern, C. H.; **Ruus, N.**

Skrifbiträde.

Ericsson, Elsa E. K.

Vaktmästare.

Ericsson, A. G.; **Karlsson, E. A.** (e. vaktmästare); **Sandahl, F. G. V.** (vaktmästarebiträde).

Stadsfullmäktiges diskussionsklubb.

(S. D. K.).

Denna klubb, ehuru icke en officiell institution, har dock ansetts böra här omnämnas med några ord. Klubben, hvars stadgar antogs den 28 mars 1891, har till ändamål att sammanföra ledamöter af Stadsfullmäktige till ömsesidigt tankutbyte samt att medels diskussioner rörande kommunala frågor utreda och skärskåda dessa från olika synpunkter, särskildt till gagn och ledning för de herrar stadsfullmäktige, hvilka icke äro ledamöter af utskott eller nämnder. Klubbens angelägenheter handhafvas af tre förtroendemän: ordförande, vice ordförande, sekreterare (tillika skattmästare och klubbmästare).

Ordförande.

Lagerholm, O. W., fil. lic., fabriksidkare.

Vice ordförande.

Welin, K. G. A., trafikdirektör.

Sekreterare.

Vakant.

Nyval för arbetsåret 1910/11 torde ske i slutet af april.

Stockholms stads drätselnämnd

och i samband därmed stående institutioner.

Drätselnämnden.

Stora Nygatan 2 B, St.; riks. 7 88; allm. 29 00. Första afdelningen sammanträder vanligen hvarje (sommaren: hvarannan) tisdag; Andra afdelningen vanligen hvarje (sommaren: hvarannan) onsdag.

Då Stockholm erhöi sin nya kommunalförordning år 1862 sammanfördes Stadens egentliga drätselväsende under Drätselnämnden, som ursprungligen, ofasdet pleniären, arbetade på tre afdelningar, af hvilka den första handlade det egentliga drätselväsendet, eller alla de bestyr, hvilka icke uppdragits åt de öfriga afdelningarna, den andra frågor rörande inkvartering, brandvaks- och båtsmanshåll samt militärkompaniet och den tredje ärenden, som rörde gatuläggning, lyshållning och vattenledning. Ordet skulle föras af öfverståthållaren, då han var tillstädes. Nämnden sammanträdde första gången den 1 april 1864. Sedan ett af Stadsfullmäktige godkändt förslag att sammanföra all Stadens kommunalförvaltning under en enda, på afdelningar arbetande nämnd ogillats af K. M:t, erhöi Nämnden i stället den 14 dec. 1883 ny instruktion. Enligt denna inskränktes afdelningarna till två, valda omedelbart af Stadsfullmäktige för två kalenderår. Med bibehållande af öfverståthållarens rätt att föra ordet, då han är tillstädes,ingo Nämnden och afdelningarna rätt att utse sina ordförande i stället för vice ordförande. Genom K. kungörelsen den 12 okt. 1894 gjordes i Nämndens instruktion den ändring, att ärenden rörande Stadens renhållning öfverflyttades från Första till Andra afdelningen. Instruktionen har äfven fått några detaljändringar genom K. kungörelserna den 10 maj 1889, den 3 mars 1893, den 16 okt. 1896 och den 12 maj 1908.

Drätselnämnden värdar och förvaltar all egendom, som tillhör Staden samfaldt och icke är ställd under annan stadsmyndighets förvaltning. Nämnden uppbär, förvaltar och redovisar i föreskrifven ordning de inkomster, hvilka inflyta af allmänna rörelsen eller inkomstgivande rättigheter eller beredas genom uttaxering eller annorledes; tillser, att Stadens rätt i dessa afseenden behörigen iakttages, samt bestrider de utgifter, hvilka erfordras för Stadens allmänna behof i här nedan uppgifna afseenden och blifvit bestående i den ordning, som föreskrives i K. förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Nämnden utöfvar med de i § 4 i instruktionen omförmälda undantag sin verksamhet på

tva afdelningar. Hvardera afdelningen består af tio ledamöter med fem suppleanter.

Första afdelningen handhafver Stadens penningeförvaltning samt handlägger alla andra ärenden, som icke, enligt hvad här nedan sägs, tillkomma Andra afdelningen.

Andra afdelningen handlägger frågor om hus- och brobyggnader, gatuläggning, trumbyggnad, afloppstrummors rengöring, gatubelysning, plantering samt vattenledning, utom hvad angår afgifternas debitering och uppbörd.

Nämnden äger att samfaldt besvara remiss eller behandla annat ärende, som uttryckligen blifvit hänskjutit till hela Nämnden, vare sig af Öfverståthållareämbetet, Stadsfullmäktige, Beredningsstokkett eller någon Nämndens afdelning; att afgöra mellan afdelningarna uppkommen fråga, till hvilken deras behandling ett ärende rätteligen hör, samt att förordna till tjänster, som äro för hela Nämnden gemensamma. I öfrigt förordnar hvarje afdelning sina underlydande tjänstemän. Genom val utse Nämnden och dess afdelningar inom sig ordförande för hvarje tjänstgöringsår, hvilket börjar den 1 januari. Afdelningarna äga att, på sätt dem synes lämpligast, mellan sina ledamöter fördela den närmare tillsyn och kontroll å förvaltningen i alla dess delar, afdelningarna älliga. (Se nedan angående vissa delegerade).

Stadsfullmäktiges pröfning underställas de beslut, som angå: försäljning, pantförskrifning eller utbyte af Staden tillhörig fastighet så ock öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, Staden äger till sådan fastighet; friköp af ofria eller Stadens tomter; inköp af fastighet; verkställande af större byggnadsarbeten och andra företag för Stadens räkning, då kostnaden därför icke kan bestridas med de till sådana ändamål för året bestämda anslag; nya eller förhöjda afgifter å allmänna rörelsen för begagnande af de platser, som blifvit åt densamma anvisade eller af sådana inrättningar, som äro gjorda för dess betjänande; upptagande af lån på längre återbetalningstid eller större belopp än det kan betäckas med de för året påräknade inkomster; afskrifning utur räkenskaperna af någon Stadens fordran, sedan vederbörande revisorer yttrat sig därför.

Revision af Nämndens räkenskaper sker genom fem af Stadsfullmäktige utsedde revisorer.

Instruktioner m. m. K. instruktionen för Stockholms stads drätselnämnden den 14 dec. 1883, med ändringar genom K. kungörelserna

den 10 maj 1889, den 3 mars 1893, den 16 okt. 1896 och den 12 maj 1908.

Stat år 1910. Nämndens afdelningar gemensamt: utgifter 448,300 kr., inkomster 97,500 kr. Första afdelningen: utgifter 21,080,430 kr., inkomster 14,960,225 kr. Andra afdelningen: utgifter 7,276,087:93 kr., inkomster 1,478,254:51 kr. *Obs!* Å första afdelningens stat upptages en mängd kommunala institutioner, hvilka ej sortera under Nämnden (se sid. 237).

Drätselnämndens ledamöter.

Ordförande.

von Rosen, G. P. A., greve, hofrättsråd, stadsfullm.

Ledamöter

(se nedan vid afdelningarna).

Drätselnämndens första afdelning.

Ordförande.

Lamm, H., grosshandlare, stadsfullm.

Ledamöter.

*Borgström, A. G. S., justitieråd, stadsfullm.

*Dyrssen, G., kommandör, stadsfullm.

Lamm, H., (se ofvan).

Lindmark, A., skomakaremästare, stadsfullm.

*Lundbergh, G. H., grosshandlare, stadsfullm.

*Nilsson, N., byggmästare.

Palme, S. T., direktör, stadsfullm.

Romare, P. B., direktör, stadsfullm.

von Rosen, (se ofvan).

*Welin, K. G. A., trafikdirektör, stadsfullm.

Suppleanter.

Axelsson, H., direktör.

Lidman, C., öfverlärare, stadsfullm.

*Magnusson, K. G., ingenjör.

Sjögren, P. A., fabrikör, stadsfullm.

*Österlöf, O., byggmästare.

Drätselnämndens andra afdelning.

Ordförande.

Hernlund, C. H., rektor, stadsfullm.

Ledamöter.

Alderin, R. W., disponent, stadsfullm.

*Andersson, A. N., byggmästare, stadsfullm.

*Dahlberg, A. E., rådman, stadsfullm.

*Förselius, A. G., direktör, stadsfullm.

*Hernlund, (se ofvan).

Lagerholm, O. W., fil. lic., fabriksidkare, stadsfullm.

*Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm.

Rosengrén, C. O. L., grosshandlare.

Rystedt, C. G., civilingenjör.

Schönthal, A. R., ingenjör, stadsfullm.

Suppleanter.

Enequist, J. N., grosshandlare, stadsfullm.

*Hjortberg, E. G., direktör.

Lindqvist, E. V., ingenjör.

Lundström, K. B., grosshandlare, stadsfullm.

*Thorén, Th., arkitekt.

Drätselnämndens delegerade.

Drätselnämnden äger, såsom ofvan nämnts, på sätt Nämnden lämpligast synes, mellan sina ledamöter fördela den närmare tillsyn och kontroll å förvaltningen i alla dess delar, som åligger Nämnden. De härför valda delegerade utses dels af Nämnden in pleno, dels af de skilda afdelningarna.

Delegerade för Stadens arkiv.

(Utsedda af Drätselnämnden in pleno).

Dahlberg, A. E., rådman, stadsfullm.; Hernlund, C. H., rektor, stadsfullm.

Kassainspektörer.

(Utsedda af Drätselnämndens första afd.)

Lundbergh, G. H., grosshandlare, stadsfullm.;

Palme, S. T., direktör, stadsfullm.

Inspektörer öfver Stadsingenjörskontoret.

(Utsedda af Drätselnämndens första afd.; Byggnadsnämnden utser äfven en delegerad, se sid. 108).

Borgström, A. G. S., justitieråd, stadsfullm.;

Welin, K. G. A., trafikdirektör, stadsfullm.

Delegerade för Stadsingenjörskontorets omorganisation.

(Utsedda af Drätselnämndens första afd., Byggnadsnämnden och Triangelmättningsnämnden).

Lamm, H., grosshandlare, stadsfullm.;

Ygberg, H., stadsingenjör (valda af Drätselnämndens första afd.);

Busch, O. A., major; Magnusson, A. E. byggmästare, stadsfullm. (valda af Byggnadsnämnden);

Bendixon, I., professor, stadsfullm. (vald af Triangelmättningsnämnden).

Hyresdelegerade.

(Utsedda af Drätselnämndens första afd.)

Lundbergh, G. H., grosshandlare, stadsfullm.;

Nilsson, N., byggmästare.

Delegerade för fängelse- och polis-husbyggnaderna.

(Utsedda af Drätselnämndens första afd.)

Hedenblad, P. H., byrådirektör; Janson, A. G., byggmästare;

Nilsson, N., byggmästare; von Rosen, G. P. A., greve, hofrättsråd, stadsfullm.;

Österlöf, O., byggmästare.

Renhållningsdelegerade.

(Utsedda af Drättselnämndens andra afd.)

Dahlberg, A. E., rådman, stadsfullm.; **Rystedt, C. G.**, civilingenjör, stadsfullm.

Belysningsdelegerade.

(Utsedda af Drättselnämndens andra afd.)

Andersson, A. N., byggnästare, stadsfullm.; **Hernlund, C. H.**, rektor, stadsfullm.

Delegerade för Byggnadkontorets olika afdelningar.

(Utsedda af Drättselnämndens andra afd.)

Arkitekturfafdelningen.

Magnusson, A. E., byggnästare, stadsfullm.; **Thoren, Th.**, arkitekt (suppl.).

Gatuafdelningen.

Rystedt, C. G., civilingenjör; **Lindqvist, E. V.**, ingenjör (suppl.).

Vattenledningsafdelningen.

Schönthal, A. R., civilingenjör, stadsfullm.; **Rosengrén, C. O. L.**, grosshandlare (suppl.).

Parkafdelningen.

Hernlund, C. H., rektor, stadsfullm.; **Lagerholm, O. V.**, fil. lic., fabriksidkare, stadsfullm. (suppl.).

Förrådsafdelningen.

Förselius, A. G., direktör, stadsfullm.; **Alderin, R. W.**, disponent, stadsfullm. (suppl.).

Inspektör öfver folkbiblioteken.

(Utsedd af Drättselnämndens första afd.).

Warburg, K. J., professor, stadsfullm.

Drättselnämndens kansli och expedition.

Stora Nygatan 2 B, 1 tr., St.; riks. 7 88; allm. 29 00; expeditionstid: 10—3.

Kansliet förestås af sekreteraren. Honom åligger bl. a.: att till föredragning bereda samt föredraga de till Drättselnämndens handläggning hörande ärenden, ehvad de skola behandlas i plenum eller på afdelningar; att föra protokoll så väl vid samfällna Nämndens som afdelningarnas sammanträden; att uppsätta beslutade skrivelser och utlåtanden m. m. Notarien åligger: att biträda sekreteraren samt att, då sekreteraren är af förfall hindrad, fullgöra sekreterarens åligganden m. m. Registratören, som dörjämte är kanslist, åligger: att föra diarior och andra anteckningar, hvilka af Drättselnämnden anses erforderliga, vårda arkivet, besörja utskrifter och expeditioner m. m. Sekreteraren och registratören skola hvarje helgfri dag vara tillstädes å tjänsterummen, den förré 10—2 och den senare 10—3.

Instruktion m. m. Drättselnämndens instruktion för Stockholms stads drättselnämnds kansli den 29 nov. 1876, med ändringar den 7 aug. 1889 och den 30 maj 1895.

Aftönningar m. m. Sekreterare: 6,500 kr., däraf lön 4,550 kr., tjogr 1,950 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Notarie: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjogr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. (öfvergångsstat 3,000 kr.). Registrator: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjogr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. (öfvergångsstat 3,000 kr.). Vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. E. o. vaktmästare: 750 kr.

Sekreterare.

Folin, C. A.; allm. 20 20.

Notarie.

Söderling, A. G. M.

Registrator.

Östberg, H.

Vaktmästare.

Ekström, J. V. T.; **Pehrsson, C. H.** (e. o. vaktm.).

Drättselnämndens (Stadens) ombudsmans expedition.

Stora Nygatan 2 B, 2 tr., St.; allm. 11 89; expeditionstid: 1,30—3.

Ombudsmannen åligger bl. a.: att bevaka och föra Drättselnämndens (Stadens) talan inför domstolar, exekutionssäten samt andra myndigheter; att uppsätta förslag till kontrakt; att besörja förnyande af de inteckningar, som tillhöra de under Nämndens vård stående kassor och fonder, samt indrifvande af deras förfallna kapital- och räntefordringar, att deltaga i anbefallda inventeringar samt att jämväl i öfrigt iakttaga allt hvad för bevarande af Drättselnämndens rätt erfordras.

Instruktion. Drättselnämndens instruktion för Stockholms stads drättselnämnds kansli den 29 nov. 1876.

Aftönningar m. m. Stadens ombudsmän: 5,000 kr., däraf lön 3,500 kr., tjogr 1,500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. (öfvergångsstat 4,500 kr.). Amanuens: arvode 2,000 kr. E. o. vaktmästare: 350 kr.

Stadens ombudsman.

Schönmeyr, B. C., träffas säkrast 1,30—3.

Amanuens.

Koraen, C. A.

E. o. vaktmästare.

Karlsson, E. A.

Drätselnämndens kammarkontor.

Stora Nygatan 2 A, n. b. och 1 tr., St.; riks. 788; allm. 2900; expeditionstid: 10—3.

Stadskamreraren är chef för Kammarkontoret. Honom åligger hufvudsakligen: att uti behörig ordning och säkert förvar hålla Drätselnämndens räkenskaper och öfriga handlingar, som med räkenskaperna hafva sammanhang; att jämte de af Drätselnämnden utsedde kassainspektörer emottaga och i kassahalf förvara de värdepapper och säkerhetshandlingar, som äro under Drätselnämndens vård och förvaltning; att vaka öfver att Drätselnämndens inkomster i rätt tid inflyta; att till stadskassören aflämnna uppbördslängder för hyror, tomtören och hundskatt, vattenafgifter och designationslösen med tillhörande, på förhand utskrifna kvitenser; att utlämnna öfriga uppbördslängder; att föra bok öfver beräknade inkomster och utgifter under närmast kommande månader; att vid Drätselnämndens afdelningars sammanträden afgifva kassarapport och föreslå till utbetalning de belopp, hvilka böra af Stadens medel utgå; att, sedan redogörelser och räkningar för året från Stadens uppbördsmän och andra redovisningsskyldige tjänstemän inkommit och af stadsrevisorn granskats, låta upprätta och afsluta Drätselnämndens räkenskaper, hvilka senast den 30 april hvarje år böra till Nämnden ingifvas; att närvara vid Drätselnämndens och dess afdelningars sammanträden. Dessutom åligger honom att verkställa utredningar och afgifva utlåtanden öfver till Kammarkontoret remitterade ärenden. För fullgörande af de skyldigheter, som genom denna instruktion åligger stadskamreraren, äger han att påkalla biträde af kamreraren äfvensom af samtliga här nedan under Kammarkontoret upptagna tjänstemän och biträden.

Stadskassören förestår den afdelning, som vanligen benämnes Stadens kassakontor; stadsbokhållaren har att föra Drätselnämndens räkenskaper; angående hyreskontrollanten se nedan under »Förvaltningen af Stadens fastigheter» (Hyreskontoret, sid. 39).

Instruktion. Drätselnämndens instruktion för Stockholms stads drätselnämnds kammarkontor den 3 nov. 1880.

Aflöningar m. m. Stadskamrerare: 7,500 kr., däraf lön 5,250 kr., tjygr 2,250 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Kamrerare: 5,500 kr., däraf lön 3,850 kr., tjygr 1,650 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Stadskassör: 6,950 kr., däraf lön 4,130 kr., tjygr 1,770 kr., missräkningspengar 600 kr., personligt tillägg för nuvarande innehafvaren 450 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Stadsbokhållare: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjygr 1,350 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Hyreskontrollant: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjygr 1,350 kr., dessutom två ålderstillägg,

hvardera å 500 kr. En bokhållare: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjygr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Bokhållare och biträdande kassör: 3,800 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., missräkningspengar 300 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Fyra bokhållare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Bokhållare tillika aktuarie: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Sex kontorskrifvare: 2,400 kr., däraf lön 1,680 kr., tjygr 720 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Extra biträden (amanuenser och kvinnliga biträden): 39,500 kr., (arfvoden varierande mellan 900—2,100 kr.). Förste vaktmästare: lön 1,400 kr., bostad och ved (300), dessutom två ålderstillägg, hvardera å 200 kr. Andre vaktmästare: lön 1,300 kr., bostad och ved (300), dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Två e. o. vaktmästare: 800 kr.; två e. o. vaktmästare: 750 kr. samt en e. o. vaktmästare: 540 kr.

Stadskamrerare.

Vakant; tjf. **Malm**, P. L., kamrerare, riks. 78 18; allm. 10 35.

Kamrerare.

Malm, P. L., tf. stadskamrerare; tjf. **Holmberg**, K. E., stadsbokhållare, riks. 78 13; allm. 26 17.

Stadskassör.

Dahlerus, E. G., riks. 20 89; allm. 20 02.

Stadsbokhållare.

Holmberg, K. E., tf. kamrerare; tjf. **Barkman**, E. V., revisor; riks 137 24; allm. 20 08.

Hyreskontrollant.

Huss, J. A. (se Stadens fastigheter sid. 39).

Bokhållare.

Westin, H. J., riks. 68 99; allm. 25 11; **Vimmerstedt**, K. A. R. (bokhållare och biträdande kassör); **Jansson**, E. V.; **Starck**, P. O. (tillika aktuarie) riks. 137 22; allm. 25 95; **Robach**, E. C., riks. 137 22; allm. 25 95; **Lind**, J. T.; **Billing**, J. M. A.

Kontorsskrifvare.

Marcks von **Wültemberg**, C. A. H. frih.; **Isacson**, G. M. I.; **Palm**, G. E.; **Svensson**, S. A.; **Törnblom**, R. L.; **Berg**, L. H.

Amanuenser.

Elmquist, H. S. O.; **Malmros**, N.; **Anderzon**, A. O. W.; **Bohman**, A. G.; **Arvidson**, H. A.; **Georgii**, N. H.; **Peterson**, M. P.; **Nilson**, J. S. T.; **Lilliehöök**, H. A.; **Hedenstierna**, C. A. O. H.; **Arhén**, N. G.; **Ramberg**, C. G.; **Wallenberg**, K. A.;

Wannberg, A. L.; Lilliesköld, J. R. E. son; Lind, A. E.; Gustafsson, K. B. E.; Mattsson, V. H.; Brobeck, E. U.; Hellsten, E. H.; Ekwall, N. A.

Kvinnliga biträden.

Högberg, K.; Piehl, H. M.; Oterdahl, H. O.; Malmros, I. M.; Hallberg, D. A.

Vaktmästare.

Winberg, K. A. (förste vaktm.); Hamrén, E. (andre vaktm.); Petterson, A. R.

E. o. vaktmästare.

Öberg, C. N.; Ericsson, C.; Wisborg, S. G.; Kjellmodin, B. O.; Hofberg, K. L. E.

Stockholms stads revisionskontor.

Stora Nygatan 2 B, 3 tr., St.; allm. 11 99; expeditionstid: 10—3.

Revisionskontoret skall verkställa granskning af samtliga räkenskaper rörande kommunalförvaltningen i Stockholm, i afseende å hvilka ej annorledes är förordnad; och skall vid granskningen tillse, att, i hvad därpå beror, Stadens rätt och bästa behörigen iakttages; ägande stadsrevisorerna att från vederbörande myndigheter infordra de handlingar och uppgifter, som för arbetets verkställande finnas nödiga. Å Revisionskontoret skola finnas anställda en stadsrevisor, som är chef för Kontoret, två revisorer, fyra kontorsskrifvare samt nödigt antal extra biträden. Stadsrevisorerna, revisorererna och kontorsskrifvarna tillsättas och entledigas af Drätselnämnden, som jämväl på stadsrevisorernas förslag antager och afskedar öfriga biträden å Revisionskontoret samt bestämmer de sistnämndas aflöning.

Instruktion. Stadsfullmäktiges instruktion för Stockholms stads revisionskontor den 16 maj 1893.

Aflöningar m. m. Stadsrevisor: 5,500 kr., därpå lön 3,850 kr., tjygr 1,650 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Två revisorer: 3,500 kr., därpå lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Fyra kontorsskrifvare: 2,400 kr., därpå lön 1,680 kr., tjygr 720 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Till extra biträden (amanuenser): 16,000 kr. (arfvoden varierande mellan 900 och 2,100 kr.). E. o. vaktmästare: 750 kr.

Dessutom åtnjuta: stadsrevisor anmärkningsarfvide 15 eller 25 %, revisorer, kontorsskrifvare och amanuenser anmärkningsarfvide 10 %.

Stadsrevisor.

Hesselgren, A. V.

Revisorer.

Dahlerus, J. E.; Barkman, E. V., tf. stadsbokhållare, tf. Ålander, A. E., kontorsskrifvare.

Kontorsskrifvare.

Ålander, A. E., tf. revisor, tf. Brodin, N. A., amanuens; Mathson, M. K. R. G.; Erikson, T. K. I.; Ruus, R. A.

Amanuenser.

Brodin, N. A., tf. kontorsskrifvare; Brinck, C. F.; Sylvan, C. O.; Erdmann, F. D.; Öström, G. F. H.; Runnqvist, Hj. F.; Strauss, G. B.; von Krusenstjerna, C. G. A.; Andersson, E. V.; Hölmqvist, R.

E. o. vaktmästare.

Petterson, K. I.

Stadsingenjörskontoret.

Stora Nygatan 2 A, 2 tr., St.; allm. 25 60; expeditionstid: 11—3.

Stadsingenjörskontoret åligger att i enlighet med fastställd instruktion verkställa uppmätning af tomter och utfärda tomtkartor, att utarbeta styckningar och sammanläggningar af tomter, att verkställa utstakning och kontrollutstakning af nybyggnader samt behöfliga gatuutstakningar, att å en i lämplig skala upprättad öfersiktskarta öfver Stockholm införa alla de förändringar, som äga rum i afseende å stadsplanen, tomters styckning samt tomt- och adressnumrering, att lämna kopior af i Kontoret befintliga kartor samt afskrifter af därstädes förvarade handlingar, att till Drätselnämnden, dess afdelningar och Stadsfullmäktiges beredningutskott afgifva infortrade yttranden i frågor om ändring af eller tillägg till stadsplanen, friköp och lösen af ofria tomter, köp och försäljning af mark för Stadens räkning samt af Byggnadsnämnden meddelade beslut om tomters styckning och sammanläggning, att tillhandagå Beredningutskottet, Drätselnämnden och dess afdelningar äfvensom stadskamreraren, Stadens byggnadschef och Stadens ombudsman med utfärdande af kopior af kartor, meddelande af upplysningar med mera dylikt, att jämväl i öfrigt till Byggnadsnämnden samt Drätselnämnden och dess afdelningar göra framställningar och afgifva infortrade yttranden i det till Kontorets tjänstområde hörande ärenden; att till Öfverståhållare-ämbetet afgifva yttranden i till Kontoret hänskjutna frågor angående adressnummer vid gator och öfriga ärenden, som till Kontorets arbetsområde höra; att meddela rotemännens uppgift å de förändringar, som inträffat i afseende å tomters areal, nummer, styckning eller utläggning till torg, gata eller annan allmän plats eller farvåg, m. m.

Å Stadsingenjörskontoret skola finnas fast anställda: stadsingenjören, som är chef för Kontoret, en vice stadsingenjör, sex ingenjörer, nämligen stadsplaneingenjören, två kontrollingenjörer, utstakningsingenjören och två planmätningingenjörer samt en arkivarie och en kanslist. I öfrigt antages behöfligt antal extra

biträden. Stadsingenjören, vice stadsingenjören och arkivarien tillsätts och entledigas af en valnämnd, så sammansatt, som i byggnadsordningen för Stockholms stad föreskrives (Byggnadsnämndens fem ledamöter samt lika många ledamöter från Drätselnämnden; ordföranden har utslagsröst). Stadsplaneingenjören tillsätts och entledigas af Drätselnämnden, kontrollingenjörerna, utstakningsingenjören, planmättingsingenjörerna och kanslisten af Byggnadsnämnden. Extra ingenjörer antagas på stadsingenjörens förslag af Byggnadsnämnden eller af Drätselnämnden, allt efter som de i främsta rummet behövas för den ena eller andra nämnden, samt entledigas i samma ordning. Stadsingenjören, vice stadsingenjören, de sex ingenjörerna och arkivarien skola hafva aflagt antingen landtmäterixamen eller fullständig afgångsexamen från Tekniska högskolan i fackskolan för väg- och vattenbyggnadskonst samt dessutom äga tillfredsställande vitsord om praktisk skicklighet i godetisk mätning.

Instruktion m. m. Stadsfullmäktiges instruktion för Stadsingenjörskontoret den 1 dec. 1898 med däri den 14 febr. 1903 gjorda tillägg. Byggnadsordningen för Stockholms stad den 13 dec. 1890.

Stat år 1910. Utgifter: 126,150 kr., inkomster: 15,000 kr.

Aflöningar m. m. Stadsingenjör: 10,500 kr., däraf lön 5,250 kr., tjpgr 2,250 kr., för nuvarande innehafvaren: ersättning för mistade sportler 3,000 kr., (denna ersättning får ej komma i betraktande vid beräkning af pension), dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Vice stadsingenjör: 5,500 kr., däraf lön 3,850 kr., tjpgr 1,650 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Stadsplane-, förstekontroll- och utstakningsingenjörer: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjpgr 1,350 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Andre kontroll- och planmättingsingenjörer: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjpgr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Arkivarie: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjpgr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Kanslist: 3,000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjpgr 900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Fem extra tjänstemän: 2,400—3,600 kr. Elfva rit- och skrifbiträden: 1,200—1,600 kr. Två vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr.

Stadsingenjör.

Ygberg, H. O. A.

Vice stadsingenjör.

Myrberg, O.

Stadsplaneingenjör.

von Segebaden, E. G. H., riks. 137 23; allm. 2585.

Kontrollingenjörer.

Svensson, A. L.; Kinnman, C. E. T.

Utsakningsingenjör.

Bentzer, J. A.

Planmättingsingenjörer.

Ruckman, G. E. A.; Söderberg, B. E.

Arkivarie.

Ljungström, O.

Kanslist.

Wissler, A. F.

Extra tjänstemän.

Dahlöf, K. A.; Eggert, G. E.; Hanzon, N.; Bergström, S. H. E.; Sterner, S.

Rit- och skrifbiträden.

Brodin, f. Arfwidson, Sigrid A.; Drakenberg, Anna A. F.; Österberg, Ebba C. O.; Andersson, Hulda M.; Widberg, Gerda H. E.; Holmstedt, I. W. (Mimi); Drakenberg, Sigrid E.; Lindqvist, Ester H. S. K.; Lindahl, Signe I.; Elfving, f. Nylén, Ingrid G.; Noréus, Lisen M.

Vaktmästare.

Hamrén, G.; Käller, F. A.

Dessutom *handtlångare.*

Stadsplanekommisionen.

Bollhusgränd 1, St.; riks. 140 45, allm. 141 45. Expeditionstid: sakkunnige ledamoten träffas tisdagar, torsdagar och lördagar 10—12 f. m.

I anledning af därom väckt motion beslöto Stadsfullmäktige vid sammanträde den 29 mars 1909 uppdraga åt Drätselnämndens första afdelning och Byggnadsnämnden att efter utredning genom en kommitté, bestående af två ledamöter af hvardera af bemälda myndigheter, Stadens byggnadschef, stadsingenjören, stadsarkitekten och en af Kommittén med sig adjungerad, i stadsplanefrågor särskildt sakkunnig person, förstärkt med tre af Stadsfullmäktige utsedda personer, gemensamt uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med förslag dels till revision af stadsplanerna för det nuvarande stadsområdet, särskildt i syfte att befrämja utnyttjandet af Stadens gatuegarefastigheter, och dels till användning af dessa senare på lämpligt sätt för olika ändamål.

Aflöningar m. m. Ordförande: arfvode 2,000 kr. Till särskild sakkunnig ledamot 15,000 kr., (under villkor att enskild arkitektverksamhet ej får af honom ickas inom Stockholm, samt utan Kommissionens medgifvande ej heller utom staden). Sekreterarebiträde 900 kr. Biträden 12,200 kr., däraf beräknas till

en arkitekt 3,600 kr., en ingenjör 3,600 kr. samt rit- och andra biträden 5,000 kr.

Ledamöter.

Borgström, A., justitieråd, stadsfullm.: **Lamm**, H., grosshandlare, stadsfullm. (valda af Drätsel-nämndens första afdeln.); **Busch**, O. A., major, ordf.; **Hammarberg**, J. F., rådmän (valda af Byggnadsnämnden), **Kinberg**, A. G. H., byggnadschef; **Ygberg**, H. O. A., stadsingenjör; **Salin**, K. E., stadsarkitekt; **Gellerstedt**, N. O., civilingenjör samt **Thorén**, Th., arkitekt, **Victorin**, N., civilingenjör (valda af Stadsfullmäktige).

Sekreterare.

Seth, J. K. J.

Sakkunnig ledamot.

Hallman, P. O.

Biträdande arkitekt.

Svensson, Hj. G. M.

Biträdande ingenjör.

Östlinh, P. E.

Öfriga biträden.

Drougge, Mary E.; **Alland**, H. Swea A.

Tf. vaktmästare.

Kelén, N. J. V.

Förvaltningen af Stadens fastigheter.

(Hyreskontoret).

Stora Nygatan 2 A n. b., St.; riks. 50 66; allm. 10 60; expeditionstid: 10—3.

Närmaste värden om Stadens fastigheter är anförtrödd af hyreskontrollanten, som förestår en afdelning af Kammarkontoret, vanligen benämnd Hyreskontoret. Honom åligger hufvudsakligen att upprätta och till stadskamreraren aflämnna förslag å hyresgäster och förslag till hyreskontrakt samt till honom afgifva skriftliga yttranden öfver hyresansökningar, framställningar om höjning eller nedsättning af hyror m. m. dylikt; att hafva närmaste värden öfver de af Drätsel-nämndens första afdelning ingångna hyreskontrakt; att, sedan hyresuppbörden kvartalsvis försiggått å Stadens kassa, 14 dagar efter hvarje kvartals ingång själf eller genom tillsyningsmännen (vice värdarna) skyndsamt verkställa indrifning af resterande hyresbelopp; samt att utöfva förmanskapet öfver tillsyningsmännen. Hyreskontoret åligger att jämte Byggnadskontoret för hvarje år verkställa besiktning af Stadens fastigheter.

Tillsyningsmännen (vice värdarna) åligger att minst en gång i veckan till kontrollanten aflämnna redovisning öfver uppburna hyresmedel.

Om bristfälligheter uppstå, hvilka kräfva så skyndsamt åtgärd, att Byggnadskontorets biträde ej hinner för deras afhjälpande anlitas, äga tillsyningsmännen att direkt påkalla de af Byggnadskontoret antagna entreprenörer, handverkare eller arbetare för skadans botande.

Instruktioner m. m. Drätsel-nämndens första afdelnings föreskrifter angående Stadens hyresangelägenheter den 14 juni 1892.

Afönningar m. m. Tio tillsyningsmän: arfvode 150—600 kr., dessutom 1 % prov. å influtna hyror; en: arfvode 2,000 kr., dessutom fri bostad; en: arfvode 200 kr., prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: 1½ å 3 % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; en: 1½ % prov. å influtna hyror, dessutom fri bostad; fem: 1 % å influtna hyror; en: fri bostad; en: arfvode 200 kr.; tillsyningsmannen i börshuset åtnjuter fri bostad i egenskap af borsvaktmästare.

Hyreskontrollant.

Huss, J. A.; *St. Nygatan 2 A, St.; riks. 50 66; allm. 10 60; träffas säkrast 1—3. Se f. ö. Kammarkontoret, sid. 33.*

Tillsyningsmän och vice värdar.

Storkyrkoförsamlingen.

Elmquist, H. S. O.; mottagning: *St. Nyg. 2 A, St., tisdagar, torsdagar, fredagar 9,30—10 f. m.*

Klara och Kungsholms församlingar.

Jäderlund, E. R. G.; mottagning: *Ga Kungsholmsbrogatan 53, C.; måndagar, tisdagar, fredagar och lördagar 9—9,30 f. m.*

Adolf Fredriks församling.

Halén, S. O.; Wallingatan 26 A, 2 tr., C.; mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 10—11 f. m.; allm. Brunkeb. 38 78.

Gustaf Vasa och Matteus församlingar.

Svinhufvud, K. O.; Rensgatan 26, Va.; mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 8,30—9,30 f. m.; riks. 125 14.

Egendomen nr 35 Dalagatan, bostadshus för yngre arbetande kvinnor.

Peterson, Emmy M.; Dalagatan 35, 1 tr., ingång D., Va.; mottagningstid: hvardagar 4—5 e. m.; allm. 210 56.

Jakobs och Johannes församlingar.

Jansson, E. V.; mottagning: Lästmakaregatan 20, C.; måndagar, tisdagar, fredagar och lördagar 9—9,30 f. m.

Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar.

Åjander, A. E.; mottagning: Nybrogatan 23, Ö.; tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,30 f. m.

Hjorthagen.

Lindholm, F.; Första gatan 14, Hjorthagen; mottagningstid: måndagar och torsdagar 5—6 e. m. samt onsdagar 8—8,30 f. m.

Värtahamnen.

Andersson, H. R.; Kommunhuset vid Värtahamnen, Värtan; mottagningstid: hvardagar 2,30—3,30 e. m.; riks. 80 24; allm. 94 60. Hamnkontoret vid Carl Johans torg, *Sö.*; mottagningstid: 9—10 f. m. och 4—5 e. m.; riks. 15 67; allm. 38 87.

Djurgården.

Frostell, F. E.; Allmänna gränd 3 B, *Dj.*; mottagningstid: hvardagar till 1 e. m.; allm. *Djurg.* 2.

Katarina församlings 1. (västra) vice värdsdistrikt (området mellan Götgatan i väster samt Södermannagatan, Katarina kyrkobacke i öster).

Starck, P. O.; mottagning: St. Glasbruksgatan 4, *Sö.*; tisdagar, torsdagar och lördagar 8—9 f. m.; allm. 134 77.

Katarina församlings 2. (mellersta) vice värdsdistrikt (området mellan Södermannagatan, Katarina kyrkobacke i väster samt Renstjärnagatan i öster och Bondegatan i norr).

Billig, J. M. A.; mottagning: Katarina kyrkobacke 5, *Sö.*; tisdagar, torsdagar och lördagar 8—9 f. m.

Katarina församlings 3. (östra) vice värdsdistrikt (området öster om Renstjärnagatan och norr om Bondegatan).

Lindgren, J. O.; Götgatan 79, *Sö.*; mottagningstid: tisdagar och lördagar 8,30—9,30 f. m.; allm. Maria 127.

Egendomarna Skånegatan 94, Nytorget 35, Värmdögatan 47, 51 A, 55, 59 & 61.

Andreasson, A.; Värmdögatan 55, *Sö.*; mottagningstid: söndagar 9—11 f. m. och onsdagar 6—7 e. m.

Egendomarna St. Glasbruksgatan 40, L:a Glasbruksgatan 16, Katarina Kyrkobacke 7, Fjällgatan 6, 8 & 10.

Danielsson, P. E.; L:a Glasbruksgatan 16, *Sö.*; mottagningstid: tisdagar 8—9 f. m., lördagar 7—8 e. m.; allm. Maria 19 19.

Katarina församling (området väster om Götgatan).

Svensson, S. A.; mottagning: Blekingegatan 32, *Sö.*; mottagningstid: tisdagar, fredagar och lördagar 8,30—9 f. m.; allm. Maria 27 17.

Maria församling (området söder om Mariagatan från Götgatan, Ragvaldsgatan och Hornsgatan till Timmermansgatan).

Palm, G. E.; mottagning: Mariagatan 11 A, *Sö.*; mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9—9,30 f. m.

Maria församling (området norr om Mariagatan från Götgatan, Ragvaldsgatan och Hornsgatan till Timmermansgatan).

Holmer, C. O.; mottagning: Slusskontoret vid Karl Johans torg, *Sö.*; tisdagar, torsdagar och lördagar 9—10 f. m.; allm. 38 89.

Maria församlings 1. (östra) vice värdsdistrikt (området mellan Timmermansgatan och Ringvägen).

Ekebohm, N. K. K.; mottagning: Prästgårdsgatan 39, *Sö.*; tisdagar, torsdagar och lördagar 8—8,45 f. m.; allm. Maria 15 79.

Maria församlings 2. (västra) vice värdsdistrikt (området väster om Ringvägen).

Lind, J. T.; mottagning: Brännkyrkagatan 102, *Sö.*; tisdagar, torsdagar och lördagar 8,30—9,30 f. m.; allm. Maria 18 74.

Saluhallen å Köttorget och saluplatserna å Munkbron.

Ekström, J. V. T.; mottagning: St. Nygatan 2 B, *St.*; hvardagar 10—3 e. m.

Börshuset.

Wendborg, J.; vaktmästare. Träffas i Börshuset, *St.*; allm. Stork. 49.

Bad- och siminrättningen i Norrström.

Stadsfullmäktige beslöto den 13 dec. 1882, att en kallbad- och siminrättning skulle för Stadens räkning anläggas i Norrström väster om Strömsborg. Inrättningen är f. u. ntarrenderad till Svenska lifräddningssällskapet mot en årlig arrendesumma af kr. 12,300. Staden bekostar allt underhåll.

Föreståndare.

Vakant.

Stadens personhiss i Stadsgården.

Vid Söderbergs trappor; allm. Maria 23 75; hissen trafikerar sökendagar 7 f. m.—11 e. m. samt sön- och helgdagar 8 f. m.—11 e. m.

Hissen byggdes enligt Stadsfullmäktiges beslut den 31 dec. 1905 och öppnades för trafik den 22 dec. 1907. Afgiften utgör enligt Drätselnämndens första afdelnings beslut den 18 juni 1907 4 öre för uppfärd och 2 öre för nedfärd.

Reglemente är fastställt af Öfverståthållareämbetet den 18 dec. 1907.

Aflöningar m. m. Tillsyningsman: 600 kr. Maskinist: 2,100 kr. Fyra konduktörer: 1,200 kr. Tre polett-försäljerskor: 900 kr.

Tillsyningsman.

Blom, P. J. B.

Maskinist.

Bärnsköld, J. E.

Desutom fyra *konduktörer* samt tre *polett-försäljerskor*.

Tillsyn af Stadens under Drätselnämndens förvaltning stående jordegdomar.

Aflöningar m. m. Tillsyningsmän: 2,000 kr. och 800 kr.

Tillsyningsmän.

Tamm, C. O. S.; Öhrström, C. A.

Stockholms stads byggnadskontor.

Öfre Munkbron 1 A, St.; riks. 13 24; allm. »Byggnadskontoret»; expeditionstid: 10—4. (Se för öfrigt underafdelningarna).

Byggnadskontoret lyder under Drätselnämndens andra afdelning, som tillsätter och afskedar dess ordinarie personal med undantag för byggnadschefen, som tillsättes och afskedas af Nämnden in pleno och för hvilken Stadsfullmäktige utfärdade instruktion. Byggnadskontoret är uppdeladt på 6 afdelningar; för hvar och en af dessa, med undantag för hamnafdelningen, utser Drätselnämndens andra afdelning en delegerad (jfr sid. 35). Byggnadschefen åligger att hafva inseeende öfver alla de arbeten, som för Stadens räkning utföras, såsom husbyggnad, vattenbyggnad, ordnande af trafikleder, vattenledning och Stadens planteringar; att hos vederbörande Nämnd eller afdelning göra framställningar och väcka förslag i ämnen, som ligga inom hans verksamhetsområde; att med biträde af honom underlydande verkställa alla förberedande åtgärder för ifrågakommande arbeten, såsom uppgörandet af ritningar, kostnadsförslag och profiler m. m.; att på lämpligaste sätt ordna arbetena och själf öfver dem ägna tillsyn, så att de blifva väl och billigt utförda; samt att hålla hand däröfver, att vederbörande arbetschefer och andra honom underlydande hvar i sin befattning fullgöra sina åligganden och de särskilda föreskrifter, som dem af byggnadschefen meddelas. Byggnadschefen antager och afskedar de tillsyningsmän och arbetsbiträden, som icke af Nämnden eller dess afdelningar antagas, samt bestämmer deras aflöning. Vid Drätselnämndens och dess afdelningars sammanträden bör byggnadschefen vara tillstädes och därvid efter förut verkställd utredning föredraga alla de ärenden, som ligga inom omfånget af hans verksamhet. I Hamnstyrelsens samt Slakthus- och saluhallsstyrelsens öfverläggningar i byggnadsfrågor äger byggnadschefen deltaga. Jämväl åligger det honom att vid påfordran tillhandagå Kommunens öfriga nämnder och styrelser i allt, hvad till hans verksamhet hör. Öfver Stadens samtliga arbeten åligger det byggnadschefen att för hvarje år uppgöra en fullständig berättelse. Byggnadschefen har att af Stadens alla under kommunalstyrelsens lydande tjänstemän erhålla de upplysningar, hvaraf han för fullgörande af sina åligganden kan vara i behof.

Instruktioner m. m. Instruktion för Stockholms stads byggnadschef den 15 dec. 1874. Instruktion för Byggnadskontoret, fastställd af Drätselnämndens andra afdelning den 7 april 1909. Bestämmelser ang. arbets- och löneför-

hållanden för Byggnadskontorets arbetare äro utfärdade den 4 sept. 1909.

Aflöningar m. m. Byggnadschef: arfvode 20,000 kr.

Byggnadschef.

Kinberg, A. G. H., tf.; riks. 69 65; allm. »Byggnadskontoret»; mottagningstid 2—3 (utom onsdagar).

Byggnadskontorets expedition.

Öfre Munkbron 1 A, St.; riks. 13 24; allm. »Byggnadskontoret»; expeditionstid 10—4.

Aflöningar m. m. Tf. registrator: arfvode 4,000 kr. Två skrifbiträden: arfvode 1,500 kr.; ett skrifbiträde: arfvode 900 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., fri bostad (200), dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Två e. o. vaktmästare: 850 kr.

Tf. registrator.

Olbers, G. E.

Skrifbiträden.

Piehl, f. Carlström, Hilma M. Ch. T.; Dahlberg, f. Gustafsson, Vega E. B.; Aurell, Märta.

Vaktmästare.

Dahlberg, K. J.

E. o. vaktmästare.

Moberg, K. G. E.; Svensson, J. S.

Räkenskapsbyrån.

Öfre Munkbron 1 A, St.; riks 13 24; allm. »Byggnadskontoret»; expeditionstid: 10—3,30.

Aflöningar m. m. Föreståndare och bokhållare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjppgr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Kontorsskrifvare: 2,400 kr., däraf lön 1,650 kr., tjppgr 720 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Sex amanuenser: arfvode 1,200—2,100 kr. Två skrifbiträden: 1,680 kr. E. o. vaktmästare: 780 kr.

Föreståndare och bokhållare.

Jäderlund, E. R. G.

Kontorsskrifvare.

Svinhufvud, K. O.

Amanuenser.

af Donner, G. A. J.; Gellerstedt, E. H. A.; Lindberg, A. E.; Gustafson, J. A. Th.; Johnson, A. V.; Östberg, K. E. G.

Skrifbiträden.

Fröman, Hedvig Ch.; Nordenstrahl, Maj S. C. V.

E. o. vaktmästare.

Karlsson, A. K.

Arkitekturafdelningen.

Öfre Munkbron 1 A; St. riks. 13 24; allm. »Byggnadskontoret»; expeditionstid 10—4.

Afdelningen uppgör förslag till husbyggnader, verkställer desammas uppförande, utför underhåll af hus och stayer samt lämnar arkitektbiträde vid bro-, gatu- och parkanläggningar, utredningar ang. stadsplanen m. m.

Aflöningar m. m. Arkitekt och föreståndare: 7,500 kr., däraf lön 5,250 kr., tjygr 2,250 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr.

Arkitekt och föreståndare.

Améen, K. G.; riks. 104 50; allm. »Byggnadskontoret»; mottagningstid: 1—3.

Nybyggnadsbyrån.

Aflöningar m. m. Öfverkontrollant och föreståndare: 6,000 kr., däraf lön 4,200 kr., tjygr 1,800 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Fem kontrollanter: 3,600—4,200 kr. Förman: 2,700 kr.

Öfverkontrollant och föreståndare.

Bergström, A. W.; riks. 116 23; allm. »Byggnadskontoret»; mottagningstid: 2—4.

Kontrollanter.

Riks. 130 55; allm. »Byggnadskontoret».

Bandelin, S. O.; **Persson**, J.; **Bobeck**, P. E.; **Öhman**, G. A.; **Lund**, P. A.

Dessutom en *förman*.

Underhållsbyrån.

Mälartorget 19, St.: allm. »Byggnadskontoret».

Aflöningar m. m. Byggmästare och föreståndare: 5,000 kr., däraf lön 3,500 kr., tjygr 1,500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Tre ingenjörer: 3,000—3,900 kr. Nio kontrollanter och mätare: 1,900—3,000 kr. Fem förmän: 2,520—2,700 kr. Fyra underförmän: 2,400 kr.

Byggmästare och föreståndare.

Linders, A.; riks. 116 24; allm. »Byggnadskontoret»; mottagningstid: 1—3.

Ingenjörer.

Westerlund, D.; **Norgren**, O.; **Scheja**, J.

Dessutom nio *kontrollanter* och *mätare*, fem *förmän* och fyra *underförmän*.

Ritbyrån.

Riks. 102 00; allm. »Byggnadskontoret».

Aflöningar m. m. Föreståndare: arfvode 4,800 kr. Två arkitekter: 3,600—4,200 kr. Nio byggnadsritare: 1,600—4,200 kr.

Fyra konstruktionsritare: 1,800—3,900 kr. En beräknare: 3,600 kr. En ritare: 1,500 kr.

Tf. föreståndare.

Ringström, G. R.; riks. 102 00; allm. »Byggnadskontoret».

Arkitekter, byggnadsritare, konstruktionsritare, beräknare och öfriga ritare.

Peterson, K. F.; **Norborg**, J.; **Hjertén**, P. G.; **Nygren**, W.; **Julin**, H.; **Selling**, A. P.; **Swensson**, F.; **Tholff**, C. L.; **Hartwig**, M.; **Spångberg**, C. N.; **Svensson**, S. P.; **Vikert**, E.; **Ingwall**, T.; **Andersson**, F. O. G.; **Ericson**, B. V.; **Sundström**, K. V.; **Cronqvist**, K. F.

Hamnafdelningen.

Öfre Munkbron 1 A, St.; riks. 13 24; allm. »Byggnadskontoret»; expeditionstid: 10—4.

Afdelningen uppgör förslag till Stadens hamnar och sjöfartsleder med därtill hörande vattenbyggnader, broar m. fl. anläggningar samt verkställer byggnad och underhåll af desamma.

Aflöningar m. m. Förste ingenjör och chef: 7,500 kr., däraf lön 5,250 kr., tjygr 2,250 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. En distriktsingenjör: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjygr 1,350 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. En distriktsingenjör: arfvode 4,800 kr. Byråingenjör: arfvode 3,000 kr. Ritare: 2,100 kr. Nio ingenjörer: arfvode 2,100—5,400 kr. Två posthafvande ingenjörer: arfvode 4,500—5,500 kr. Två biträdande ingenjörer: arfvode 2,400 kr. Varfsingenjör: arfvode 4,500 kr. Sexton arbetsförmän: 1,980—3,600 kr. Tre ångbåtsbefälhafvare: 1,800—1,920 kr. Dessutom åtnjuter varfsingenjör och två arbetsförmän fri bostad.

Förste ingenjör och chef.

Lundberg, K. A.; riks. 13 24; allm. »Byggnadskontoret»; mottagningstid: 1—4.

Distriktsingenjörer.

Peterson, G. A. E.; mottagningstid: 1—4; **Algers**, H.; mottagningstid: 1—4.

Byråingenjör.

Eriksson, E. E.

Dessutom sju *arbetsförmän* och tre *ångbåtsbefälhafvare*.

Konstruktionsbyrån.

Vasag, A. C.; riks. 86 45; allm. 98 91; kontorstid: 9—4.

Ingenjörer och ritare.

Nilsson, E. J.; **Kempe**, T. E.; **Röyen**, N. Th.; **Adler**, B. F.; **Ekelöf**, G. S.; **Svensson**, J. G.; **Hedström**, E. A.; **Semler**, C.; **Östblom**, J. E. H.

Hamnbyggnaden i Stadsgården.

Allm. 306 88.

Posthafvande ingenjör.

Sjölin, I.

Biträdande ingenjör.

Eriksson, C. E.

Dessutom fyra arbetsförmän.

Hamnbyggnaden vid Värtan.

Allm. Värtan 22.

Posthafvande ingenjör.

Sandberg, E. G.

Biträdande ingenjör.

Widing, H.

Dessutom tre arbetsförmän.

Mälvarvarvet.

Riks. 110 81; allm. 36 16.

Varfsingenjör.

Hultman, J. A.

Dessutom två arbetsförmän.

Gatuafdelningen.

Öfre Munkbron 1 A, St.; riks. 13 24; allm. »Byggnadskontoret». Ritkontoret: Peder Myndes backe 6, Sö.; allm. 38 02; expeditionstid: 10—4.

Afdelningen uppgör förslag till gator, vägar, gatubroar, stängsel, aflopp m. m. samt verkställen anläggning och underhåll af desamma.

Stat år 1910. Utgifter: 1,929,870:40 kr., däraf till gatulägnings- och trumbyggnadsarbeten 1,105,370:40 kr. och till gaturegleringar 824,500 kr.

Aflöningar m. m. Förste ingenjör och föreståndare: 7,500 kr., däraf lön 5,250 kr., tjpr 2,250 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Tre distriktsingenjörer: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjpr 1,350 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Åtta biträdande ingenjörer: arfvode 1,500—4,200 kr. Fem ritbiträden: arfvode 1,200—1,680 kr. Tjuguttre arbetsförmän: 1,740—2,820 kr.

Förste ingenjör och föreståndare.

Gimberg, C. J.; allm. »Byggnadskontoret»; mottagningstid: 1—3.

Distriktsingenjörer.

af Klercker, K. A. (för Staden inom broarna, östra Norrmalm och Östermalm), mottagningstid:

2—3; Hedström, E. (för västra Norrmalm och Kungsholmen), mottagningstid: 2—3; Hallberg, C. O. (för Södermalm), mottagningstid: 2—3.

Biträdande ingenjörer.

Bjurelius, W. E.; Elliot, H.; Lindahl, J. O. E.; Larsson, E. I.; Sjödin, J.; Bergman, C. G.; Bergström, A. A.; Nilsson, K.

Ritbiträden.

Hjorth, Elsa; Bjurelius, Nanny M.; Folin, Hildgard S.; Lundqvist, Jenny M.; Myrberg, Johanna.

Dessutom tjuguttre arbetsförmän.

Parkafdelningen.

Kontor: Götgatan 92 & 94, Sö.; allm. 18 15; expeditionstid: 9—4. Växthus och trädskolor: Götgatan 111.

Afdelningen uppgör förslag till parker, planteringar m. m. samt verkställen anläggning och underhåll af desamma.

Stat år 1910. Utgifter: 224,970 kr., däraf till ny- och ombyggnader 67,050 kr. Inkomster: 500 kr.

Aflöningar m. m. Stadsträdgårdsmästare: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjpr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Fem trädgårdsförmän: 1,920—2,280 kr. Eldare: 1,200 kr. Dessutom åtnjuter stadsträdgårdsmästaren bostad, ved och planteringsland (400); tre trädgårdsförmän och eldare bostad.

Stadsträdgårdsmästare.

Hammarberg, L. M. F.; allm. 18 15; mottagningstid: 10—11.

Dessutom fem trädgårdsförmän och en eldare.

Förrådsafdelningen.

Afdelningen handhar Byggnadskontorets gemensamma upphandlingsväsende, transportmedel, förråd med tillhörande verkstäder, stenbrott, grustag m. m.

Materialförrådet.

Gamla Kungsholmsbrogatan 53; riks. 14 36; allm. 43 47; expeditionstid: 6,30 f. m.—6 e. m.

Aflöningar m. m. Materialförvaltare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjpr 1,050 kr., bostad (400), dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Förrådsbokhållare: 2,400 kr., däraf lön 1,680 kr., tjpr 720 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Fyra kontorsbiträden: 1,200—1,950 kr. Vaktmästare: 1,200 kr. Två verkmästare: 1,872—2,880 kr. Fyra arbetsförmän: 1,716—2,002 kr. Förrådsvakt: 1,860 kr. Förrådsdräng: 1,620 kr. Portvakt: 1,020 kr.

Materialförvaltare.

Gustafson, O. E.; mottagningstid: 10—12.

Förrådsbokhållare.

Warnecke, F. W. F.

Kontorsbiträden.

Anderberg, Emma Chr.; Gustafson, Maja; Gustafson A. E.; Seilitz, G. E.

Dessutom *vaktmästare*, två *verkmästare*, fyra *arbetsförmän*, en *förrådsvakt*, en *förrådsdräng* och en *portvakt*.*Stenhuggerierna.*Vid *Stenhamra: riks. Sång 27; allm. Tappström 1. Vid Vätöberg: riks. Vätö 2.*

Aflöningar m. m. Ingenjör och föreståndare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 500 kr., samt provision å tillverkad sten efter närmare bestämmelse af Drätselnämndens andra afd. Fem förmän: 1,500—2,400 kr. En ångbåtsbefälhavare: 3,000 kr. En maskinist: 1,500 kr.

Ingenjör och föreståndare.

Ohlsson, J. E. B., träffas i regel vid Stenhamra första och vid Vätöberg tredje veckan i hvarje månad.

Dessutom fem *förmän*, en *ångbåtsbefälhavare* och en *maskinist*.*Vattenledningsafdelningen.*

Hufvudkontor: Öfre Munkbron 1 A, St.; riks. 35 24; allm. »Byggnadskontoret»; expeditionstid: 9—4. Afdelningskontor för rörnät och mätare: Torsgatan 30, C.; riks. 11 10; allm. 69 89, 737; expeditionstid: 9—4 (för telefonmeddelanden hela dygnet). Pumpverken vid Skanstull: Götgatan 96, Sö.; riks. 20 17; allm. 37 16. Pumpverken vid Norsborg: riks. Fittja 11; allm. Sturehof 10.

Den 6 dec. 1855 beslöt Stockholms sockenstämmonämnd anlägga en allmän ledning för filtrerad vatten. Denna anläggning, som togs i bruk år 1861, hämtade sitt vatten utslutande ur Årstaviken. Åren 1882—84 utvidgades detta verk med ett nytt, beläget intill det gamla å den härför inköpta egendomen Eriksdal. Den 19 dec. 1899 och 7 maj 1900 beslöto Stadsfullmäktige att vid Norsborg i Botkyrka socken, mellan Borsnsjön och Mälaren anlägga ett nytt vattenledningsverk med tillhörande rörledning till staden och reservoar å ett berg söder om sjön Trekanten utanför Hornstull. Denna anläggning invigdes den 4 okt. 1904.

Vattenledningsverket, som till en början sorterade under en af Sockenstämmonämnden utsedd »Direktion för vattenledningens anläggande och förvaltning», öfverflyttades 1864 till den detta år bildade Drätselnämnden.

Vattenledningsafdelningen uppgör förslag till vattenledningens rörnät, pumpstationer, vattenkastare, fontäner m. m., verkställen anläggning och underhåll af desamma samt uppehåller driften af vattenledningsverket. Vattenledningsafgiftens debitering sker genom Kammarkontoret (jfr sid. 36).

Stat år 1910. Utgifter: 1,462,000 kr., däraf till ny- och ombyggnader 195,000 kr. Inkomster: 1,394,000 kr., däraf hyror och arrenden 44,000 kr., vattenafgifter 1,350,000 kr.

Aflöningar m. m. Förste ingenjör och föreståndare: 7,000 kr., däraf lön 4,900 kr., tjygr 2,100 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 500 kr. Ingenjör: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjygr 1,350 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 500 kr. Ingenjör för rörnätet: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjygr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 500 kr. Ingenjör för Norsborgsverket: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjygr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 500 kr. Föreståndare för bakteriologiska och kemiska laboratoriet: 3,600 kr. Fyra biträdande ingenjörer: 3,000—3,900 kr. Fem ritare: 1,500—3,000 kr. Bokhållare: 3,000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjygr 900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 500 kr. Förrådsbokhållare: 2,300 kr., däraf lön 1,610 kr., tjygr 690 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 300 kr. Telefonist och bokhållare: 1,200 kr., däraf lön 840 kr., tjygr 360 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 150 kr. Fem kontorsbiträden: 900—1,800 kr. Förste verkmästare: 2,800 kr., däraf lön 1,960 kr., tjygr 840 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 300 kr. Andre verkmästare: 2,300 kr., däraf lön 1,610 kr., tjygr 690 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 300 kr. Två ansvarsmaskinister: 2,400 kr., däraf lön 1,680 kr., tjygr 720 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 300 kr. Verkstadsföreståndare: 2,400 kr. Tio maskinister: 1,560—2,100 kr. Fem arbetsförmän: 1,740—2,000 kr. Tolf distriktsmän: 1,380—1,500 kr.

Dessutom åtnjuta: förste ingenjör och föreståndare (1,000), ingenjör för rörnätet (500), två biträdande ingenjörer, förrådsbokhållare (400), bokhållare och telefonist (300), verkmästare och ansvarsmaskinister (400), bostad och bränsle, två ingenjörer bostad, bränsle och elektriskt ljus (500), nio maskinister, fem arbetsförmän och elfva distriktsmän bostad och bränsle.

Förste ingenjör och föreståndare.

Nordenstrahl, T. O. R.; riks. 35 24; allm. 28 39; mottagningstid: 1—3.

Ingenjörer.

Bergström, J. F.; mottagningstid: 2—3; **Öhrström, K. O. A.**; (för rörnätet), mottagningstid: 9—10; **Åberg, E. M.**; (för Norsborgsverket).

Föreståndare för laboratoriet.

Kuylenstierna, A. K. G.

Biträdande ingenjörer.

Alrutz, E. T., mottagningstid: 9—10; **Dahlöf, G. A.**; **Fogelström, I. A.**; **Thulin, C. I.**

Ritare.

Lindholm, F.; **Isaksson, J. O.**; **Mortensson, E. T.**; **Forsman, F. A.**; **Wennström, C. F.**

Bokhållare.

Ekebohm, N. K. K.

Förrådsbokhållare.

Edwall, A.

Telefonist och bokhållare vid rörledningsafdelningen.

Enström, Augusta.

Kontorsbiträden.

Flagstad, C. A. E.; **Wallin, O.**; **Beckman, Hanna**; **Hallin, Anna**; **Nyman, Lilly S.**

Verkmästare.

Österberg, G. A. T., (förste); **Alm, O. A.**, (andre).

Ansvarsmaskinister.

Landmark, C. A.; **Cederqvist, K. A.**

Verkstadsföreståndare.

Lundin, J. H.

Dessutom tio maskinister, fem arbetsförmän och tolf distriktsmän.

Vattenledningsentreprenörer.

För utförande och reparation af vatten- och aflöpsledningar har Drätselnämndens andra afdelning till entreprenörer antagit vissa personer och firmor, och äger icke någon annan att befatta sig med dylika ledningar, afsedda att förbindas med Stadens rörnät. (Firmainnehafvarna äro ej såsom sådana upptagna i kommunalkalenderns personalafdelning).

AB. Automatiskt Gasglödljus; Kammakaregatan 29, C.; riks. 68 27; allm. 95 43.

AB. Clausens gas- och vattenledningsaffär; Tunnelgatan 16, C.; riks. 25 98; allm. 72 88.

AB. Gas, Vatten och Värme; Oxtorgsgatan 7, C.; riks. 26 81; allm. 78 21.

AB. Installatör; Norrlandsgatan 9, C.; riks. 31 20; allm. 62 88.

AB. Naumburg, P., & C:o; Norrlandsgatan 24, C.; riks. 11 75; allm. 46 68.

AB. A. Wiborghs, Ingenjörbyrå & Maskinaffär, Davidbagareshgata 3, C.; riks. 46 84; allm. 46 84.

Bennet & C:o; Bergsgatan 20, K.; riks. 50 53; allm. 81 80.

Berggren, E. E.; Sibyllegatan 20, Ö.; riks. 20 74; allm. 42 20.

Beskow & C:o; Högbergsgatan 30 A, Sö.; riks. 20 25; allm. 37 77.

Billmans fabriks- och handels AB.; Regeringsgatan 88, Ö.; riks. 48 11; allm. 44 80.

Carlssons söner, C. A.; Hornsgatan 35, Sö.; riks. 7 26; allm. 34 96.

Fahnehjelm & C:o; Klarabergsgatan 42, C.; Humlegårdsgatan 19, Ö.; riks. 2 38; allm. 25.

Johansson, J. L.; Birgerjarlsgatan 119; allm. Brunkeb. 25 83.

Ljungberg, C. L.; Kindstugatan 18, St.; allm. 139 89.

Ljungberg, J. A., & C:o; Skärgårdsgatan 9, St.; riks. 2 62; allm. 27 19.

Lundholm, J. M.; Torkel Knutsonsgatan 16 A, Sö.; riks. 30 98; allm. 30 98.

Rundquist, A., & C:o; Regeringsgatan 39, C.; riks. 3 03; allm. 46 09.

Rör- och värmeledningsaktieb. Örnen; Brunnsgatan 68; riks. 71 91, allm. 71 91.

Sanitära Ingenjörbyrån, Ericson & son; Västmannagatan 12, Va.; allm. 111 18.

Sjögren, Axel, & C:o; Mästersamuelsgatan 34, C.; riks. 29 33; allm. 73 44.

Sjögren, P. A.; Mästersamuelsgatan 16, C.; riks. 5 26; allm. 85 49.

Svenska Rörledningsaktiebolaget; Strandvägen 9, C.; riks. 61 00; allm. 5 99, 78 13.

Sylvan, Herman, ingenjörfirma, Dalagatan 2, C.; riks. 33 91; allm. 95 26.

Sällströms Eftertr. Adolf Conilton; Gamla Kungsholmsbrogatan 54, C.; riks. 65 89; allm. 61 75.

Undin & Gustafsson; Mästersamuelsgatan 27, C.; riks. 26 76; allm. 42 18.

Wideberg, Sven; Bryggaregatan 10, C.; riks. 50 46; allm. 74 06.

Wikingsson & Son, Kungsgatan 16; riks. 3 86; allm. 3 87.

Förteckning öfver läkare för Byggnadskontorets arbetare.

(Då dessa läkare, med hvilka Staden uppgjort visst akord icke i nedanstående egenskap äro att betrakta som Stadens tjänstemän har deras namn icke heller i berörda egenskap upptagits i personalafdelningen.)

På grund af öfverenskomna bestämmelser skola Stadens arbetare erhålla kostnadsfri sjukvård samt medicin, som af Stadens läkare föreskrifves.

Drätselnämndens andra afdelning har tillvidare antagit såsom läkare för Byggnadskontorets arbetare.

Vid arkitektur-, hamm-, gatu-, park- och förrådsafdelningarna.

- Ekelund**, C. M.; Tegnérgatan 6, *Va.*; riks. 65; allm. 212 51; mottagningstid: 8,30—9,30.
- Olson**, E.; Götgatan 69, *Sö.*; allm. 308 00; mottagningstid: 9—10.
- Åkerström**, K. D.; Bellmansgatan 20, *Sö.*; riks. 30 13; allm. 307 99; mottagningstid: 9—10.
- Ljungström**, V.; Handverkaregatan 26, *K.*; riks. 85 80; allm. Kungsh. 9 69; mottagningstid: 15 sept.—15 maj hvardagar 9—10; helgdagar 10—11; 16 maj—14 sept. alla dagar 9—10.
- Sundberg**, L. G. T.; Grefteuregatan 15, *Ö.*; riks. 29 85; allm. 60 18; mottagningstid: hvardagar 9—10; sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Vid vattenledningsafdelningen.

- Buhre**, B.; Regeringsgatan 26, *C.*; riks. 4 01; allm. Brunkeb. 6 82; mottagningstid: hvardagar 9—9,30, 3—4; helgdagar 10—11; under sommaren 11—12.
- Granström**, K. A.; Götgatan 30, *Sö.*; riks. 3 64; allm. Maria 3 34; mottagningstid: hvardagar 1,30—3; helgdagar 9—10; juni—sept. alla dagar 9—10.
- Nyström**, J. A.; Tumba; riks. Tumba 21; allm. Tumba 25; mottagningstid: 9—11,30 (för Norsborg).

Vid stenhuggerierna.

- Berglund**, F.; Svartsjö; riks. Svartsjö 3; allm. Tappström 6; mottagningstid: 9,30—10 f. m. (för arbetarna vid Stenhamra)*.

Stockholms stads renhållningsverk.

Afdelningen i Stockholm: Brännkyrkagatan 2 A, Sö.; riks. 27 73, 127 73; allm. 34 38, 38 66, 39 44; kontorstid: 9—4.

Afdelningen vid Lövsta, se nedan.

Afträdesrenhållningen besörjdes genom entreprenad ända till år 1859, då det nuvarande Renhållningsverket upprättades och Staden till väsentligaste del öfvertog sagda renhållning. Under nu gällande, den 31 mars 1892 utfärdade föreskrifter har ifrågavarande renhållning i hög grad förbättrats.

Renhållningsverkets direktör är ansvarig för att verkets hit hörande skyldigheter behörigen iakttagas. Beträffande lokaler för mottagande af budning, deras antal och adress, tiden, då de hållas öppna för allmänheten, samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdar Öfverståthållareämbetet på Drätselnämndens andra afdelnings framställning särskild kungörelse. För hämtning skall erläggas afgift enligt af Stadsfullmäktige beslutad och af Öfverståthållareämbetet fastställd taxa.

* Arbetare vid öfriga stenhuggerier äga på Stadens bekostnad anlita den läkare, de önska.

Efter långvariga förhandlingar beslöto Stadsfullmäktige i nov. 1895, att Kommunen skulle öfvertaga och såsom eget åliggande ombesörja den husägarna inom hufvudstaden åliggande renhållningen af gator och allmänna platser, inbegripet bortförande af is och snö m. m. Ägare eller innehafvare af fastigheter skulle befrias från detta bestyr på sådant sätt, att för hvarje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd afgift, däraf 85 procent användes till bestridande af årskostnaden för gaturenhållningen samt 15 procent afsattes till en fond för aflösning af husägarnes omförälda gaturenhållnings-skyldighet. Då denna uppgätt till sådant belopp, att räntan å densamma motsvarade det belopp, som beräknats som Stadens årskostnad för gaturenhållningen vid den tid, Staden öfvertog befattningen därmed, skulle inbetalningen upphöra, och i hvarje fall skulle densamma ej äga rum längre än högst 50 år. Gaturenhållningsafgiften bestämdes af uppskattningsnämnder, en för hvarje territoriell församling. Kommunen ombesörjer, där ägare eller innehafvare af fastighet sådant önskar, jämväl fastighetens gårdsrenhållning, hvari inbegripes bortförande af gödsel, sopor, skräp, snö m. m.

Renhållningsverket utför viss del af detsamma åliggande renhållning genom entreprenörer.

Den del af afträdes- samt sopafallet, som kan användas som gödningsämne, försäljes till landbrukare genom verkets hufvudkontor.

Angående fördelningen af sopor, se under Afdelningen vid Lövsta sid. 48.

Kungörelser m. m. Öfverståthållareämbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i hufvudstaden den 31 mars 1892. Öfverståthållareämbetets kungörelse med närmare föreskrifter rörande budningsdistrikt och soplaststationer den 7 maj 1892. Kungl. bref ang. kommunens öfvertagande af fastighetsägarnes bestyr med gaturenhållningen den 22 jan. 1898. Öfverståthållareämbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser med anledning af Kommunens öfvertagande af gaturenhållningen. Öfverståthållareämbetets kungörelse angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport af afträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen af soporna den 15 jan. 1907. Öfverståthållareämbetets kungörelse den 2 april 1908 ang. hufvudstadens indelning i budningsdistrikt.

Instruktion. Någon särskild instruktion finnes ej.

Stat år 1910: Utgifter: Renhållningsverkets drift: 2,294,530 kr.; afträdesrenhållning: 347,500; gatu- och gårdsrenhållning: 1,500,600; affallets emottagning och vidare behandling: 446,430 kr.; Renhållningsverkets utvidgning: 30,000; summa 2,324,530 kr. Inkomster: afträdesrenhållning: 324,000 kr.; gatu- och gårdsrenhållning: 840,000

kr.; *affallets försäljning m. m.* 204,000 kr.; summa 1,368,000 kr. För renhållningsväsendet beräknas sålunda en brist af 956,530 kr., hvaraf 23,000 kr. belöpa sig på afträdesrenhållning; 661,100 kr. på gat- och gårdsrenhållning; 242,430 kr. på affallets emottagning och vidare behandling samt 30,000 kr. på Renhållningsverkets utvidgning.

Renhållningsverkets afdelning i Stockholm.

Adress m. m., se ofvan.

Aföningar m. m. Renhållningsdirektör: 7,500 kr., däraf lön 5,250 kr., tjygr 2,250 kr., dessutom två ålderstillägg, hvaradera å 500 kr. Renhållningsinspektör: 5,000 kr., däraf lön 3,500 kr., tjygr 1,500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvaradera å 500 kr. Direktör och inspektör åtnjuta bostad och bränsle, för hvaradera uppskattade till 750 kr., hvilket belopp afräknas å lönen. Kamrerare: 5,000 kr., däraf lön 3,500 kr., tjygr 1,500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvaradera å 500 kr. En kontorskrifvare: 3,100 kr., däraf lön 1,820 kr., tjygr 780 kr., misräkningspengar 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvaradera å 300 kr.; en kontorskrifvare: 2,600 kr., däraf lön 1,820 kr., tjygr 780 kr., dessutom två ålderstillägg, hvaradera å 300 kr. En amanuens: arfvide 2,100 kr. Tio skrifbiträden (å hufvudkontoret och renhållningsstationerna): arfvide 900—1,440 kr. Tre distriktsföreståndare: 2,000 kr., däraf lön 1,400 kr., tjygr 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvaradera å 250 kr., samt bostad, ved och lyse (400). Fjorton budningsbokhållare: 1,200 kr., däraf lön 840 kr., tjygr 360 kr., dessutom två ålderstillägg, hvaradera å 200 kr.

Renhållningsdirektör.

Tingsten, K. A.; riks. 27 73; allm. 34 38.

Renhållningsinspektör.

Carell, E. A. H.; riks. 27 73; allm. 39 44.

Kamrerare.

Nordwall, B. I. S.; riks. 127 73; allm. 34 38.

Kontorsskrifvare.

Björklund, H.; Reuszner, J. A. H.

Amanuens.

Odhner, G. V.

Skrifbiträden.

Nordwall, Hild A. T.; Frykman, Märta K.; Lundgren, Helga S. T. ff. budningsbokhållare (se 4:e distriktets budningskontor); **Victorin**, Annie; **Blomquist**, Sigrid A.; **Olsson**, Karin D.; **Nilsson**, Gerda N.

Renhållningsstationen för Östermalm och Djurgården.

Valhallavägen (i närheten af Östra Järnvägsstationen), *Va.*; riks. 128 23; allm. 86 76 och 67 99; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare.

Björckebaum, O. W.

Biträde.

Valdén, G. F.

Renhållningsstationen för Norrmalm och Kungsholmen.

Norrbackagatan 17, *Va.*; riks. 128 22; allm. 82 01; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare.

Sandberg, A. M.

Biträde.

Widman, G.

Renhållningsstationen för Södermalm och Staden inom broarne.

Åsögatan 2, *Sö.*; riks. 128 24; allm. 15 43 och 38 19; kontorstid: 9—4.

Distriktsföreståndare.

Nilsson, J. O.

Biträde.

Wetterholm, E. J.

1:a distriktets budningskontor

(för den del af Norrmalm, som ligger söder om Mästersamuelsgatan och i öster begränsas af Birgerjarlsgatan), Malmskillnadsgatan 3 B, C.; allm. 8 97; 9—3.

Bokhållare.

Zethräus, Ingeborg Ch. C.

2:a distriktets budningskontor

(för den del af Norrmalm, som ligger mellan Malmskillnads- och Tegnérsgatorna och som i öster begränsas af Mästersamuels- och Döbelusgatorna), Jakobsbergsgatan 38, C.; allm. 9 08; 9—3.

Bokhållare.

Lindvall, Signhild A. M.

3:e distriktets budningskontor

(för den del af Norrmalm, som ligger norr om Tegnérsgatan och i väster begränsas af Dalagatan från Tegnérsgatan till Odengatan, denna gata österut till Upplandsgatan samt Upplandsgatan norr om Odengatan och i öster af Luntmakaregatan från Tegnérsgatan till Odengatan, denna gata västerut till Sveavägen samt Sveavägen norr om Odengatan), Observatoriegatan 21, *Va.*; allm. 9 12; 9—3.

Bokhållare.

Johansson, J.

4:e distriktets budningskontor

(för det område, som ligger öster om det tredje distriktet och i söder begränsas af Tegnérsgatan samt den del af Rådmanngatan och dess tänkta förlängning, som ligger öster om Birgerjarlsgatan), Surbrunnsgatan 27, *Va.*; allm. 9 32; 9—3.

Bokhållare.

Huldth, Elsa L., tjänstgör t. v. å Renhållningsverkets hufvudkontor, tñf Lundgren, Helga S. T.

5:e distriktets budningskontor

(för den del af staden, som ligger mellan första, andra och fjärde distriktet samt Sturegatan, Stureplan och Birgerjarlsgatan till Mästersamuelsgatan), Humlegårdsgatan 31, *Ö.*; allm. 9 45; 9—3.

Bokhållare.

Eckerström, Bertha M.

6:e distriktets budningskontor

(för den del af Östermalm, som ligger mellan Sture- och Artillerigatorna), Sibillegatan 25, *Ö.*; allm. 9 33; 9—3.

Bokhållare.

Medin, Anna M.

7:e distriktets budningskontor

(för Kungsholmen, öster om Polhemsgatan), Bergsgatan 19, *K.*; allm. 9 69; 9—4.

Bokhållare.

de Flon, J. Wilhelmina.

8:e distriktets budningskontor

(för Staden inom broarna, hela Stadsgården samt i öfrigt den närmaste delen af Södermalm intill den gräns, som utgöres af Bellmansgatans norra del, St Pauls-, Göt- och Hökensgatorna samt Mosebacketorg, Östgöta-, Högbergs- och Nytorrgatorna norrut), Gamla Järnvägens kontorsbyggnad vid Västra Slussgatan, *Sö.*; allm. 32 21; 9—3.

Bokhållare.

Lundin, Agda A.

9:e distriktets budningskontor

(för den östliga delen af Katarina församling, som ligger söder om åttonde distriktet och i öfrigt begränsas af Östgötagatan till Bondegatan samt denna gata och Götgatan intill Hammarbygatan och dess förlängning västerut till Årstaviken), Kocksgatan 26, *Sö.*; allm. 32 39; 9—3.

Bokhållare.

Grewell, Alma A. L.

10:e distriktets budningskontor

(för det område, som gränsar till åttonde och nionde distriktet och i öfrigt begränsas af St Paulsgatans östra del till Björngårdsgatan samt denna gata jämte Wollmar Yxkulls-, Timmermans-, Fatburs- och Sköldgatorna till Årstaviken), Götgatan 40, *Sö.*; allm. 32 43; 9—3.

Bokhållare.

Hallongren, f. Hallongren, Hilma A. A.

11:e distriktets budningskontor

(för den återstående delen af Maria församling), St Paulsgatan 37, *Sö.*; allm. 32 47; 9—3.

Bokhållare.

Hallongren, Elin A.

12:e distriktets budningskontor

(för den del af Östermalm, som ligger öster om Artillerigatan, samt hela Djurgården), Styrmanngatan 28, *Ö.*; allm. 9 61; 9—3.

Bokhållare.

13:e distriktets budningskontor

(för den del af Vasastaden, som ligger väster om tredje distriktet och i söder begränsas af Tegnérsgatan och dess förlängning västerut samt i väster af Rörstrandsviken), Helsingegatan 1, *Va.*; allm. 86 92; 9—3.

Bokhållare.

Bierne, f. Johansson, Hildegard M. A.

14:e distriktets budningskontor

(för Kungsholmen väster om Polhemsgatan), Kungsholmsgatan 64, *K.*; allm. 46 71; 9—3.

Bokhållare.

Thalén, Sigrid T.

Renhållningsverkets afdelning vid Löfsta.

Riks. Hässelby 3; allm. Riddersvik 4; kontorstid: 9—4.

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade Staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, hvilka genom Statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels och en 7 kilometer lång järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen

Löfsta, hvilken samtidigt inköptes och på hvilken anordnades en station för emottagande och utsklepning af affallet samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hafva här utförts betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen af affall. Latrinet rensas först med maskinkraft, hvarefter det antingen försäljes såsom råvara eller fabriksmässigt uppblandas med torf till torfnullspudrett. Soporna uppdelas (fr. o. m. 1 juli 1907) i staden i gödselsopor och skräpsopor och anlända dessa i skilda vagnar. Gödselsoporna utskepas under seglationstiden samma dag de emottagits, men läggas under vintern i upplag för att sedermera utskepas under seglationstiden. Latrin, torfnullspudrett och gödselsopor äro starkt efterfrågade gödningsämnen och försäljas till landtbrukare, hufvudsakligen i Mälaredalen och Stockholms skärgård. Ur skräpsoporna utplockas säljbara beståndsdelar, såsom papper, lump, järnskrot, glas m. m. och resten förbrännes i ugnar, hvarvid värmet tillgodogöres för verkets olika behof af drifkraft och elektriskt ljus. Antalet ugnar är 6, af hvilka 2 uppförts år 1909. På detta sätt alstrad ånga och elektrisk kraft försäljes äfven till Hälsovårdsnämndens här belägna destruktionsanstalt (se sid. 79). Renhållningsverket använder för utsklepning af latrin, pudrett och sopor 2 bogserbåtar samt 40 st. öppna och 11 st. däckade pråmar om tillsammans 3,320 registertons. För pråmarnas reparation äger Renhållningsverket därstädes ett mindre varf.

Aflöningar m. m. Föreståndare: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjygr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Kontorsskrifvare: 2,600 kr., däraf lön 1,820 kr., tjygr 780 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Skrifbiträde: årfode 960 kr. Angbåtsbefälhafvare: årfode 2,000 kr., dessutom 10 procent kaplake å influtna bogseringsafgifter.

Dessutom åtjutata föreståndare och kontorsskrifvare bostad, ved, lyse och planteringsland, uppskattade till 1,000 kr. för den förre och till 500 kr. för den senare.

Föreståndare.

Forssman, E. Hj.

Kontorsskrifvare.

Granlund, S. J. R. W.

Skrifbiträde.

Smedin, Hj. I.

Angbåtsbefälhafvare.

Kilander, E. N.

Stockholms stads brandväsende.

Johannes brandstation: Malmskillnadsgatan 64, C., riks. 12 94; allm. 47 00. Katarina brandstation: Tjörhofsgatan 11,

Sö., riks. 13 12; allm. 33 00. Maria brandstation: Krummakaregatan 22, Sö. Rådhusets brandstation: Riddarhustorget, St. Kungsholmens brandstation: Fleminggatan 22, K. Östermalms brandstation: Skepparegatan 28, Ö. Djurgårdens brandstation: Allmänna gränd, Ö.Dj. Värtans brandstation: Värtahamnen.

De stationer, för hvilka här ofvan telefonnummer ej utsatts, äro försedda endast med Brandkårens egna telefoner.

Organisationen af hufvudstadens nuvarande brandväsende tog sin början på hösten 1875, efter att frågan härom stått på dagordningen alltsedan 1858. Den 13 okt. 1874 hade nämligen Beredningsutskottet afgifvit utlåtande angående brandväsendets ordnande, hvari hemställdes, att Stadsfullmäktige, dels under förutsättning af anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring af lösegendom och dels med beräkning af garnisonens och flottans biträde såsom reserv, bland annat måtte besluta, att 7 brandstationer, däraf två hufvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras af en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet öfvad kär, bestående af minst 100 man utom befäl, att för utryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen. Vidare hemställdes, att under alla förhållanden medel skulle beviljas till inköp af en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Denna framställning godkändes af Stadsfullmäktige den 1 december s. å., dock med den ändring, att brandkåren skulle bestå, af, förutom brandchef, 2 löjtnanter, 4 underofficerare och 150 man. Af de båda hufvudstationerna bestämdes den norra skola förläggas till Stadens egendom n:r 64 Malmskillnadsgatan och den södra till n:r 11 Tjörhofsgatan. Den nya brandordningen för Stockholm utkom den 30 okt. 1875.

Brandkårens personal utgjordes vid början af år 1910, förutom brandchefen, af en brandkapten, en förste brandlöjtnant, 2 andre brandlöjtnanter, en verkmästare och förste maskinist, en verkmästare och telegrafföre-tåndare, en fanjunkare, 7 serjeanter, hvaraf 4 tillika äro maskinister, 32 förmän samt 150 brandkarlar; tillsammans 5 officerare, 10 underofficerare och 182 tillhörande manskapklassen.

Drätselnämnden antager och konstituerar med viss tids ömsesidig uppsägningsrätt såväl brandchefen som öfrigt befäl vid Brandkåren, det senare efter brandchefens hörande. Underbefäl och manskap vid Brandkåren antagas af brandchefen medelst kontrakt.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att Stadens brandväsende är i öfverens-

stämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnadt. Han är därjämte skyldig att iakttaga hvad brandstadgan för rikets städer rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är Brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från öfriga befällets och manskapets sida.

Brandkåren hade vid början af år 1910 manskap fördeladt på 8 stationer, nämligen Johannes, Katarina, Maria, Rådhuset, Kungsholmen, Östermalm, Djurgården och Värtan. Hårtill komma sjöängsprutorna S:t Erik och Phoenix. Genom beslut den 17 dec. 1906 ha Stadsfullmäktige anslagit 650,000 kr. till utvidgningar och förändringar inom Johannes hufvudbrandstation. Arbetet påbörjades våren 1907 och beräknas blifva afslutadt hösten 1911.

Ambulansväsendet utgör sedan i mars år 1902 en del af Brandkårens verksamhet. För verkställande af sjuktransporter finnas numera 3 ambulansvagnar, uppställda å Johannes, Katarina och Maria brandstationer. Det har visat sig, att dessa vagnar fyllt ett verkligt behov; deras användning har år från år ökats. För djurtransporter (sjuka och döda djur) äro tvenne, Svenska allmänna djurskyddsföreningen tillhöriga, vagnar sedan år 1905 uppställda på Johannes och Katarina stationer, efter det Brandkåren öfvertagit bestyret med dessa transporter, som förut sedan år 1901 ombesörjts af Stockholms renhållningsverk. (Se vidare under Hälsovårdsnämnden sid. 81).

Instruktioner m. m. Brandordning för Stockholm den 30 okt. 1875 med ändringar af den 15 dec. 1890, 26 febr. 1892 och 21 mars 1895. K. brandstadgan för rikets städer den 8 maj 1874. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893.

Stat år 1910. Utgifter: 461,633: 33 kr.; inkomster: 62,750 kr.

Aflöningar m. m. Brandchef: 6,000 kr., däraf lön 4,200 kr., tjgr 1,800 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Brandkapten: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjgr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr.; därjämte som kasernbefälhavare arfvode 1,200 kv. (se sid. 53). Förste brandlöjtnant: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjgr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Två andre brandlöjtnanter: 3,000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjgr 900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 250 kr. Verkmästare och maskinist: 2,900 kr., däraf lön 2,700 kr., beklädnadshjäl 200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 250 kr. Fanjunkare: 2,600 kr., däraf lön 2,400 kr., beklädnadshjäl 200 kr., dessutom två ålders-tillägg, hvardera å 250 kr. Sju sergeanter: 2,100 kr., däraf lön 1,900 kr., beklädnadshjäl

200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 250 kr.

Brandmanskapet. Aflöningen utgår första året med 600 kr., det andra med 660 kr., det tredje med 720 kr. och det fjärde t. o. m. det sjätte året med 840 kr. Hårtill komma dels fyra lönetillägg, hvardera å 60 kr., hvilka inträda vid början af kalenderår på det sätt, att efter sex fulla kalenderårs tjänstgöring åtnjutes ett, efter nio års två, efter tolf års tre och ved; fulla femton års tjänstgöring fyra lönetillägg, dels hyresersättning å gift brandkarl, som bor utom kasern, efter 300 kr. om året, dels sjuttion befälsarfvoden efter 120 kr. om året och femton efter 60 kr. om året. Ersättning till nattvaktmanskapet vid Värtan: 5 man, 50 öre pr natt.

Dessutom åtnjuta: brandofficerarna ersättning för vid eldsvåda förstörda klädespersedlar; befäl och underbefäl å brandstationerna bostad och ved; manskapet fri beklädnad och fri kost eller konstant portionsersättning; brandmanskapet är dels kaserneradt och dels boende utom stationerna.

Brandchef.

Sabelström, E. E. F.

Brandkapten.

Svinhufvud, A. A. S.

Förste brandlöjtnant.

Borgenstierna, C. G. O. S.

Andre brandlöjtnanter.

Gyllenhammar, C. A. M.; Kylberg, F. V.

Verkmästare och förste maskinist.

Oterdahl, F. O.

Verkmästare och telegrafföreståndare.

Norell, C. G.

Fanjunkare.

Jonasson, A.

Sergeanter.

Gilsay, V. L. A.; Danielsson, C. M. D.; Magnusson, H. J. A.; Johansson, E. S.; Fryckberg, A.; Gedeborg, E. V.; Svensson, A. L.

Förmän.

Antal: 32.

Brandkarlar.

Antal: 150.

Stockholms stads arkiv och bibliotek.

Birger Jarls torg 12, St.; riks. 53 99; tillgängligt för forskning tisdagar, torsdagar och lördagar 11—2,30.

Stockholms stads arkiv i inskränkt mening började år 1885 inrymmas i en del af den forna Pantlåneinrättningens lokaler å Riddarholmen

(Birger Jarls torg 12), hvilka förenas af ett stort, rundt torn, en kvarleva af Riddarholmens forna befästningar. Där förvaras Stockholms stads räkenskaper med verifikationer allt ifrån 1573 (i oafbruten årsföjd från 1641), skottböcker från 1500- och 1600-talen (1545—1549, 1582—1630), saköreslängder (från 1553—1637 spridda år), utskęppnings- och vågböcker (från 1572—1666 spridda år), handlingar angående Auktionsverket, Inkvarteringsverket, Bemedlingskommissionen, Brandvaktinstitutiionen, börs-, bro- och hamnbyggnadsfonden, skräväsendet, tomtöreshandlingar (allt ifrån 1610), diverse planer och ritningar, tjänstemannamatriklar m. m. ingående i Drätsel-nämndens arkiv. Äfvenså förvaras där i andra delar af nämnda lokaler handlingar rörande Poliskammaren (fr. o. m. 1776) och Uppbördsverket (mantalslängder och mantalsuppgifter). Likaledes har där uppställt Borgerskapets 50 äldstes arkiv, äfvensom — i tornet — kämnerrätternas handlingar (tillhörande Rådhusarkivet).

En kommitté har framlagt förslag beträffande organisationen af Stadens arkiv- och biblioteks-förhållanden, som för närvarande äro provisoriska. Härigenom skulle eventuellt bl. a. Rådhusarkivets dyrbara samlingar införlifvas i Stadsarkivet. Grundstommen till Stadsbiblioteket utgöres af den till Staden år 1900 donerade Wernerska boksamlingen. Ett omfattande byggnadskomplex är ifrågasatt att uppföras å Kungsholmen (kv. Bergsfallet).

Aflöningar m. m. Föreståndare: 2,000 kr. Vaktmästare: 1,200 kr.

Tf. föreståndare för arkivet.

Flodmark, J. H. A.

E. o. amanuens.

Östman, N. F.

Tf. arkivvaktmästare.

Jerling, K. J. A.

Stockholms stads auktionsverk.

Birger Jarls torg 12, St.

Direktörsexpeditionen: riks. 113 11; allm. 23 83; expeditionstid: 9,30—3.

Kassakontoret: riks. 113 06; allm. 25 23; expeditionstid: 9,30—3.

Expeditionen för inlämning af auktions-gods: riks. 113 46; allm. 28 10; gods-inlämning tidagar och fredagar kl. 9—2.

Redan i midten af 1600-talet fanns i Stockholm ett af enskilda personer inrättadt privilegieradt auktionsverk. Det nuvarande auktionsverket räknar sitt ursprung från den år 1674 af trenne rådmän inrättade Auctions- och Adresse-Kammaren i Stockholm, för hvilken instruktion utfärdades den 27 febr. 1674, upp-rättad af Öfverståhållaren samt borgmästare och

råd under hvars inspektion verket ställdes; direk-tionen af detsamma lämnades till de tre ofvan-nämnda rådmännen. År 1694 lades Auktions-verket under Magistratens direktion och förvalt-ning, men då Stadens inkomst af detsamma blef ytterst ringa, lämnades detsamma åter till en-skild person. Genom Kungl. brefven den 6 febr. och 23 okt. 1733 kom Auktionsverket åter under Magistratens direktion; den närmaste till-synen utöfvades af tvenne rådmän med titel direktörer. Det före 1907 gällande reglementet utfärdades den 13 april 1858. Genom Kungl. bref den 4 mars 1864 öfverflyttades de ålig-ganden, som tillhört auktionsdirektörerna till Stadens ombudsman.

Sedan Beredningskommittén efter af Stadsfull-mäktige erhållit bemyndigande den 3 mars 1898 tillsatt en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till omorganisation af Stadens auk-tionsverk, och denna kommitté den 8 februari 1904 afgifvet betänkande i ärendet, beslöto Stadsfull-mäktige den 27 november 1907 antaga nytt reglemente samt ny tjänste- och aflöningsstat för Stockholms stads auktionsverk. Verket, som, där ej annorlunda finnes stadgadt, äger utslutan-de rätt att inom staden besörja försäljning genom offentlig utrop af all slags enskild egen-dom, sorterar enligt dessa bestämmelser under Drätsel-nämndens första afdelning, som utfärdar instruktioner för verkets tjänstemän; den närmaste tillsynen och kontrollen utöfvades dock af dess chef, auktionsdirektören.

Reglemente m. m. Reglemente för Stock-holms stads auktionsverk, fastställt af Öfver-ståhållareämbetet den 12 december 1907, med ändring af den 20 september 1909; af Dr. N:s 1:a afd. fastställt instruktion för tjänstemännen den 12 maj 1908.

Stat år 1910. Utgifter: 115,160 kr. In-komster: 143,000 kr.

Aflöningar m. m. Direktör: 6,000 kr., däraf lön 4,200 kr., tjgr 1,800 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 500 kr. Tre kom-missarier: 5,300 kr., däraf lön 3,500 kr., tjgr 1,500 kr., misräkningspenningar 300 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 500 kr. Kas-sör: 5,000 kr., däraf lön 3,150 kr., tjgr 1,350 kr., misräkningspenningar 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 500 kr. Fem notarier: 2,500 kr., däraf lön 1,750 kr., tjgr 750 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 300 kr. Kassakontrollant: 2,400 kr., däraf lön 1,680 kr., tjgr 720 kr., dessutom två ålders-tillägg, hvartdera å 300 kr. Kontorsskrifvare: 2,400 kr., däraf lön 1,680 kr., tjgr 720 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 300 kr. Notariebiträde i Bokauktionskammaren: 1,600 kr. Förste vaktmästare: lön 1,300 kr., samt bostad och ved (300), två ålderstillägg, hvartdera å 100 kr. samt personligt lönetillägg af nuv. innehavf. å 100 kr. Tre utropare: lön 1,500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera

å 100 kr. Fjorton vaktmästare: lön 1,400 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. En kontorsvaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg hvardera å 100 kr. Extra tjänstemän: 3,000 kr., hvaraf en amanuens: arfode 1,200 kr. Extra vaktbetjäning: 9,000 kr.

Direktör.

Tengroth, B. M.; riks. 113 11; allm. 23 83; 1—2.

Kommissarier.

Alexisson, F. P.; Lundholm, O. A.; Bauman, S. G.

Kassör.

Vakant.

Notarier.

Lundwall, J. A., tf.; Strauss, G. B.; Andersson, C. R.; Fridholm, T.; Lundberg, J. A.

Kassakontrollant.

Thalén, U. E.

Kontorsskrifvare.

Alfheim, B. R.

Amanuens.

Ruus, E. H.

E. o. notarier.

Högnér, E. F. R.; Westberg, E. T.; Eneroth, O. C. J. D.; Forsblom, B. A. L.

Förste vaktmästare.

Ehrenström, J. C.; riks. 113 46; allm. 28 10.

Utöpare.

Bergvall, C. F.; Åhrman, J. L.; Öfversten, K. A. V.

Vaktmästare.

Söderlund, A.; Eriksson, C. E.; Eriksson, E. A.; Gustafsson, C. J.; Johansson, A. A.; Gyllenborg, E.; Lundin, S. O.; Andersson, A.; Björnqvist, E. M.; Söderlund, K. E.; Lindberg, E.; Lundgren, O. Th.; Tiderman, P. A.; Lindström, A. W.

Kontorsvaktmästare.

Werner, C. O.

Extra vaktmästare.

Jäger, J. F.; Winborg, C. A.; Johansson, J. A.; Gustafsson, A. G.; Ahlberg, G. L.; Westholm, C. J. A.; Klasson, S. A.; Rudbäck, G. Th.; Lundkvist, W.; Runborg, A. Th.; Ringh, C. P.; Palm, K. J. E.; Bergström, G. E.; Müller, E. H.; Fält, C. O.; Flodberg, C. F. A.; Ljung, F. E.; Asplund, J. A.; Andersson, J. E.; Lundgren, G. A. W.; Andersson, E. R.; Ås, A. W. M.; Elfving, A. L.

Bokauktionskammaren.

Birgerjarlstorg 12. St.; Expeditionstider: visning och lösning tisdagar och fredagar 11—12,30; auktioner onsdagar och lördagar 11—3, 6—7,30 e. m.

Den första kända bokauktionen i Stockholm förrättades 1668. Hvarken då eller under hela senare delen af 1600-talet fans dock någon särskild bokauktionskammare utan böcker såldes genom »Auktions- och adressekammaren» (jfr sid. 51). År 1702 klagade detta verk hos Kansli-kollegium öfver Richard von der Harlds intrång »med sin upprättade Bookaction». Från den 14 februari 1703, då en förening ingicks emellan auktionskammaren och von der Hardt, och ett kontrakt dem emellan upprättades, kan Bokauktionskammaren räkna sin tillvaro. Denna förening fastställdes den 22 september samma år af Kansli-kollegium. Von der Hardt erhöi den 6 november 1705 K. fullmakt att vara bokauktionator i Stockholm (och Uppsala) och »aldeles afskilt och befriadt ifrån Stadsens Auction». Efter hans död lämnades alla bokauktioner enligt K. bref dat. Bender den 26 juli 1712 under deras förvaltning som förde direktionen på »stadens auktions- och adresskammare». Bokauktionskammaren var sedan ända till 1816 en särskild afdelning af Auktionsverket med egen kommissarie och notarie. I följd af Drätsel-kommissionens och utsedde kommitterades sistnämnda år gjorda förslag har bokauktionsverket från och med år 1817 varit ställt på entreprenad och dess första reglemente är utfärdadt den 30 oktober 1816. Sedermera utfärdade reglementen äro af den 21 november 1821 och den 9 februari 1831. Vid Auktionsverkets omorganisation 1907 beslöto Stadsfullmäktige, att bokauktionsverket fortfarande skulle lämnas på entreprenad.

Enligt det med Drätselnämndens första afdelning upprättade kontraktet är entreprenören skyldig att anskaffa och själf bekosta lokal för auktionernas förrättande och bestrida alla med rörelsen förenade utgifter, med undantag af aflöning till notarie som aflönas af Staden med 1,600 kr., hvaremot han ensam äger uppbära auktionsprovisionen; skulle dock bruttoinkomsten öfverstiga 5,000 kr. per år skall öfverskottet lika fördelas emellan Staden och entreprenören. Under sommarmånaderna (juni—augusti) är Bokauktionskammaren stängd.

Reglemente m. m. Reglemente för Bokauktionskammaren den 9 februari 1831. Kontrakt den 14 april 1908 emellan Drätsel-nämndens första afdelning och entreprenören.

Entreprenör.

Eigenstierna, G. M.

Notariebiträde i Bokauktionskam- maren.

Kjellborg, G. R. O.

Dessutom en *mäklare* och en *vaktmästare*.

Inkvarteringar.

*Kasernen Tjärhofsgatan 11, Sö.; riks.
130 73.*

Staden har skyldighet att inkvartera trupper, som af en eller annan anledning, t. ex. för att befordras till lägerplats eller för att vara till hands vid befaradt upplopp, tillfälligtvis uppehålla sig i staden. Härför är reserverad en del af den byggnad, Tjärhofsgatan 11, i hvilken Katarina brandstation är inrymd. För öfrigt fullgör Staden större delen af sin inkvarterings-skyldighet genom aftal med garnisonsregementena, till hvilka utgå inkvarteringsersättningar.

Stat år 1910. Utgifter: 198,600 kr.; inkomster: 21,450 kr. (statsanslag).

Aflöning. Kasernmästare: arfvode 1,200 kr.

Kasernmästare.

Svinhufvud, A. A. S., brandkapten.

Friluftsmusik.

I anledning af väckt motion beslöto Stadsfullmäktige den 17 maj 1906 dels att i hvardera af parkerna Vanadislunden, Kronoberget, Hvita Berget och Tantolunden uppföra musikpaviljonger, dels att ställa ett belopp till Drätsel-nämndens första afdelnings förfogande till anordnande af friluftsmusik i nämnda parker.

Denna musik utföres af utaf Drätsel-nämnden engagerade musikkörer vissa dagar i veckan under den blidare årstiden efter program, som granskas af Kammarkontoret. Paviljongernas skötsel ombesörjes af Byggnadskontoret.

Anslag för år 1910: kr. 13,000.

Stockholms stads hundstall.

*Cedersdal, Sveavägen 118, Va.; allm.
208 48; expeditionstid 9—3.*

I samband med kontrollen öfver hundskattens erläggande har ett hundstall upprättats för vilsekomna, af Polisen infångade hundars upptagande och vårdaude. Skötseln af detta hundstall har Drätsel-nämndens första afdelning genom kontrakt den 3 nov. 1908 uppdragit åt Svenska hundskyddsföreningen, som anställer och aflönar en af Drätsel-nämnden och Polismyndigheten godkänd vårdare, samt uppbär ersättning af ägaren till i stallet intagen hund med 1 krona per dygn eller del af dygn jämte ersättning för annonskostnader. För hund, hvilken icke af ägare afhämtas inom fem dagar, erlägger Staden 1 krona per dygn för högst fem dygn, efter hvilken tid djuret aflifvas smärtfritt under kontroll af veterinär eller vid Johanna Häggs anstalt eller utlämnas till pålitlig djurvän enligt vissa af Drätsel-nämnden fastställda villkor.

Stat år 1910. Utgifter för hundstallet jämte stämpling af skattemärken m. m.: 2,000 kr. (Hundskatteuppbörden beräknas för år 1910 till 50,500 kr.).

Aflöningar m. m. Vårdare: lön 1,200 kr. och fri bostad.

Vårdare.

Erikson, L. E.

Stockholms stads hälsovårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Hälsovårdsnämnden.

Kungsträdgårdsgatan 2 C, C.; riks. 7 41; allm. 52 61; sessionstid hvarannan eller hvar tredje fredag kl. 6,30.

En systematiskt ordnad allmän hälsovård tillkom först i förra århundradet. Det var kolerans uppträdande i Europa år 1830, som verkade såsom en mäktig väckelse till organiserandet af hälsovården i Hufvudstaden, liksom i hela riket. Med hänsyn utslutande till denna farsot påbjöd Kungl. kungörelsen den 9 juli 1831 tillsättandet af sundhetsnämnder i orterna. I Stockholm kallades denna myndighet först Allmänna sundhetskommittén, men fick snart namnet Allmänna sundhetsnämnden. Vid kolerans förnyade vandring till Europa på 1840-talet tillsattes i Stockholm ånyo samma nämnd, som till följd af koleraperiodens långvarighet blef ofarbetet verksam under mer än halftannat årtionde. I 1862 års kommunalförordning upptogs bland verkställande myndigheter Sundhetsnämnden, som hade att handlägga alla frågor rörande allmänna hälsotillståndet och sjukvården. Sundhetsnämnden forlor med sin befattning till år 1878, då Hälsovårdsnämnden jämlikt hälsovårdsstadgan för riket den 25 sept. 1874, som då trädde i kraft äfven för Stockholm, öfvertog dess bestyr med hälsovården och jämlikt K. instruktionen d. 4 mars 1864 för Stockholms stads sundhetsnämnd samt Stadsfullmäktiges beslut den 1 dec. 1877 jämväl med den allmänna sjukvården och Stadens sjukhus.

Nämnden är öfverstyrelse och förordnar särskilda understyrelser (för ett år i sänder) för Stadens permanenta sjukvårdsanstalter med undantag af dem, som äro afsedda för vård af epidemiska sjukdomar och sinnessjuka, hvilka anstalter äro ställda under Nämndens omedelbara förvaltning, och utfärdar för dem stadgar. Nämnden handhafver ock Stadens polikliniker och anordningar för provisorisk sjukvård äfvenså förvaltningen af Stadens köttbesiktningbyråer, desinfektionsanstalter och några andra anstalter, som inrättats för befordrande af Nämndens verksamhet i hälsovårdens tjänst. Nämnden bestrider såväl de Staden åliggande utgifter för sinnessjukas vård på Statens hospital som ock kostnaderna för den Staden åliggande provisoriska vård af sådana sinnessjuka, som äro berättigade att intagas å dylik anstalt, med skyldighet för Nämnden att tillse, att plats så snart som möjligt beredes dem å statsanstalt.

Hälsovårdsnämnden består af sju ledamöter och fem suppleanter. Ledamöterna äro dels själf-

skrifna, dels valda. Själfskrifna äro polismästaren och förste stadsläkaren. De öfriga fem ledamöterna väljas för fyra år. Af dessa utse Stadsfullmäktige fyra, Magistraten en. Suppleanter väljas dels af Stadsfullmäktige (fyra), dels af Magistraten (en) för fyra år.

Instruktion m. m. Instruktion för Stockholms stads hälsovårdsnämnd, antagen af Stadsfullmäktige den 1 febr. 1896, med ändring af den 5 maj 1902. Stadgar för Stockholms stads sjukhus, utfärdade af Hälsovårdsnämnden den 26 mars 1904 med ändring den 29 jan. 1910.

Stat år 1910. Utgifter: 5,420,860 kr.; inkomster: 603,250 kr.

Hälsovårdsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Medin, K. O., professor (vald af Stadsfullm.).

Vice ordförande.

Norström, Cl. G., civilingenjör, stadsfullm. (vald af Stadsfullm.)

Öfriga ledamöter.

Tamm, V. A., polismästare (själfskr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare (själfskr.).

Friedholm, J. A., rådman (vald af Magistraten).

Enell, H. G. O., apotekare, stadsfullm. (vald af Stadsfullm.).

Örtenblad, C. O. Th., civilingenjör (vald af Stadsfullm.).

Suppleanter.

Frick, H. O., förste polisintendent (själfskr.).

Johansson, A. W., rådman (vald af Magistraten).

Bodin, O. V. E., arkitekt (vald af Stadsfullm.).

Lagercrantz, A. E. W., vice häradshöfding, stadsfullm. (vald af Stadsfullm.).

Sjöquist, J., prakt. läkare (vald af Stadsfullm.).

Wennerholm, J., professor (vald af Stadsfullm.).

Kassaförvaltare.

Friedholm, J. A.; Norström, Cl. G.

Hälsovårdsnämndens byrå och expedition.

Kungsträdgårdsgatan 2 C, C.; riks. 7 41; allm. 52 61; expeditionstid: 10—3.

Den dagliga ledningen af hälso- och sjukvårdsförvaltningen, för så vidt den tillhör Hälsovårdsnämndens handläggning, tillkommer förste

stadsläkaren (ang. tillsättning, instruktion m. m. se nedan sid. 56), som hvarje söckendag å af Nämnden bestämd tid är tillstädes å Nämndens expedition, hvarest äfven sundhetsinspektören (se sid. 77), stadsveterinären (se sid. 77) och bostadsinspektören (se sid. 81) träffas dagligen å vissa tider (se nedan).

Erforderliga tjänstemän och betjante vid expeditionen tillsätts för öfrigt af Nämnden medelst förordnande tillsvidare eller på viss tid.

Instruktion. Instruktion för Hälsovårdsnämndens kamrerare, antagen af Nämnden den 23 febr. 1906.

Stat år 1910. Utgifter 77,600 kr.

Aflöningar m. m. Förste stadsläkare, sundhetsinspektör, stadsveterinär, bostadsinspektör (se ofvan anvisade ställen). Sekreterare: arfode 3,000 kr., dessutom expeditionslösen. Ombudsman, gemensam för Hälsovårds- och Fattigvårdsnämnderna: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjgr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. (hvaraf hälften här beräknas med 1,750 kr.) Kamrerare: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjgr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Två amanuenser: arfode 1,500 kr. hvardera. Skrifbiträde: arfode 600 kr. Förrådsförvaltare: arfode 400 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr.; biträdande vaktmästare: arfode 1,000 kr.

Dessutom åtnjuter vaktmästaren bostad och ved (200).

Förste stadsläkare.

Andersson, L. I.; riks. 41 53; allm. 52 63; mottagnings-tid: 1—2.

Sundhetsinspektör.

Backlund, A. R.; riks. 741; allm. 46 40; mottagnings-tid: 1—2.

Stadsveterinär.

Nystedt, S. P.; riks. 751; allm. 52 61; mottagnings-tid: 1—2.

Bostadsinspektör.

Wirgin, G.; riks. 74 88; allm. 86 77; mottagnings-tid: 1—2.

Sekreterare.

Schönmejr, B. C.; mottagnings-tid: måndagar, onsdagar, fredagar 1—1,30.

Ombudsman.

Lagercrantz, C. G.

Kamrerare.

Lundberg, I.; allm. Brunkeb. 22 63; mottagnings-tid: 10—3.

Amanuenser.

Holmer, E. Kerstin R.; **Liedholm, Clara W.**

Skrifbiträde.

Linroth, Ulrika.

Förrådsförvaltare.

Johansson, A. G., (tillika syssloman vid Sabbatsbergs sjukhus).

Vaktmästare.

Åhrman, J. H.; **Åhrman, K. O.** (bitr.).

Hälsovårdsnämndens upphandlingskommitté.

Sedan Stadens revisionskontor hos Hälsovårdsnämnden framhållit, hurusom en del för sjukhusen gemensamma artiklar såsom ved, kol, tvål, såpa möjligen kunde erhållas till billigare pris i händelse gemensamma anbud kunde infördras från de olika sjukhusen, beslöt Hälsovårdsnämnden att under åren 1895 (delvis) och 1896 på försök genom en särskild upphandlingskommitté anordna gemensam upphandling för Stadens sjukhus å ofvannämnda artiklar äfvensom kött och mjölk. Då detta upphandlingssätt visade sig fördelaktigt, fattades år 1897 definitivt beslut om dess användande, och bestyret härmed uppdrogs åt en särskild *upphandlingskommitté*, för hvars verksamhet för närvarande följande föreskrifter äro gällande.

Årligen före den 15 april utser Hälsovårdsnämnden en för Kommunens alla sjukhus gemensam kommitté med uppgift att upphandla följande års behof af sådana förnödenheter, hvaraf större kvantiteter åtgå. Upphandlingskommittén består af fem ledamöter, utsedde, en bland Hälsovårdsnämndens ledamöter såsom representant för Epidemisjukhuset och en bland hvarje sjukhusstyrelsens ledamöter.

Föremål för upphandling äro företrädesvis: bränsle, tvål, såpa, kött, mjölk och väfnader, men äfven andra artiklar kunna, om Nämnden så pröfvar lämpligt, genom Kommitténs försorg upphandlas.

Kommittén sammanträder på kallelse af Hälsovårdsnämndens ledamot, som tillika är Kommitténs ordförande, första gången i senare hälften af april och antager, helst bland sjukhusens sysslomän, åt sig ett biträde. Minst tre ledamöter måste vara närvarande, för att Kommittén skall kunna fatta beslut. Vid lika röster gäller ordförandens mening.

På kol, koks och ved infördras, pröfvas och afgöras anbud under slutet af våren eller början af sommaren, om ej särskilda omständigheter föranleda undantag; för öfriga artiklar sker det samma under hösten.

Vid infördrandet och pröfvandet af anbud förfar Kommittén på sätt, som den finner för Kommunen fördelaktigast. Med de antagna leverantörerna, hvilka, då Kommittén så fordrar, böra ställa säkerhet för leveransernas fullgörande, upprättar Kommittén kontrakt, särskildt för hvarje sjukhus. Kommittén är oförhindrad att för olika sjukhus antaga olika leverantörer, om så skulle

med afseende på lokala eller andra förhållanden befinnas lämpligt.

De af Kommittén uppgjorda leveranskontrakten tillställas de respektive sjukhusstyrelserna, hvilka det tillkommer att öfvervaka leveransernas ordentliga och kontraktsenliga fullgörande samt att verkställa likviderna.

Kommitténs kostnader för biträde, annonser, renskrifning m. m. fördelas på de olika sjukhusen efter Kommitténs befrövande.

Sedan Kommittén år 1900 hos Hälsövardsnämnden framhållit, att genom det hittills följda förfarandet vid upphandling af stenkol möjligtast billiga pris å denna vara icke syns Kommittén hafva ernåtts, och för den skull hemställt, huruvida icke från Hälsövardsnämnden framställning borde göras till något af Stadens öfriga verk och inrättningar angående gemensamt inköp af stenkol, har Hälsövardsnämnden med Drätselnämndens första afdelning träffat aftal om inköp genom dess försorg af erforderlig kvantitet stenkol för under Nämnden lydande inrättningars behof i sammanhang med den upphandling af denna artikel, som Drätselnämnden årligen verkställer för en del andra Stadens verk och inrättningar.

Reglemente. Hälsövardsnämndens stadgar för Stockholms stads sjukhus den 26 mars 1904 § 10.

Ledamöter.

Enell, H. G. O., apotekare, stadsfullm., ordf.

Pettersson, C. G., disponent.

Schönthal, A. R., ingenjör, stadsfullm.

Welander, E. W., öfverläkare.

Wetterdal, H., öfverläkare.

Sekreterare.

Hellsten, F. W., syssloman.

Stads- och distriktsläkare m. fl.

(Ang. sjukhusläkarna se under de särskilda sjukhusen; ang. sundhetsinspektören, stadsveterinären, bostadsinspektören m. fl. se under Hälso-polisen och Bostadsinspektionen.)

Förste stadsläkaren i Stockholm tillsättes af en valnämnd, bestående af öfverståthållaren, hvilken i Nämnden förer ordet, sex af och bland Stadsfullmäktige särskildt för hvarje gång utsedde ledamöter samt Hälsövardsnämndens ledamöter utom förste stadsläkaren eller den, som i hans ställe tjänstgör i Hälsövardsnämnden. Vederbörandes kompetens prövas dessförinnan af Medicinalstyrelsen; fullmakt för den utnämnde utfärdas af Öfverståthållareämbetet. Förste stadsläkaren åligger att ägna sorgfällig uppmärksamhet åt allt, som kan inverka på sundheten och allmänna hälsotillståndet i Hufvudstaden och särskildt i de fattiges bostäder samt i härstädes befintliga skolor, fabriker, verkstäder, välgörenhetsinrättningar och fängelsér, och bör han för sådant ändamål själfmant eller på upp-

drag af Hälsövardsnämnden vidtaga behöfliga undersökningar samt från distriktsläkarna förskaffa sig noggrann kännedom om hälsotillståndet i Stadens olika delar och med dem samråda i sådana viktigare hälsövardsfrågor, som ligga inom deras verksamhetsområde. Förste stadsläkaren är chef för personalen vid den hälsopolis, som lyder under Hälsövardsnämnden och skall hafva tillsyn öfver Stadens allmänna sjukvård och äger i följd häraf att hålla sammanträden med distriktsläkarna, besöka Stadens sjukvårdsinrättningar och öfvervara sammanträdena hos dessa inrättningars styrelser med rätt att deltaga i öfverläggningarna. Finnet därvid brister, hvilka det icke ankommer på honom att afhjälpa, skall han hos Hälsövardsnämnden förslå nödiga åtgärder. Han är förman för andre stadsläkaren och distriktsläkarna samt har inseende öfver i Staden praktiserande fältskärer, tandläkare och barnmorskor. Förste stadsläkaren åligger att bereda och införa Hälsövardsnämnden föredraga alla ärenden, som äggå Stadens allmänna hälsövärd och sjukvård. Å tid, som Hälsövardsnämnden bestämmer, bör förste stadsläkaren i allmänhet hvarje söckendag vara tillstädes å Nämndens byrå för att tillhandaga med erforderliga upplysningar. Förste stadsläkaren må icke innehafva eller förestå annan tjänstbefattning.

Andre stadsläkaren tillsättes på enahanda sätt som förste stadsläkaren. Honom åligger bland annat, att förordnande af Öfverståthållareämbetet eller Rådhusrätten verkställa inom Staden och dess område förekommande rättsmedicinska besiktningar och liköppningar i enlighet med gällande föreskrifter, att meddela erforderligt läkarebetyg för inträde å arbets- eller försörjningsinrättning, att på begäran af enskild person afgifva utlåtande eller betyg öfver beskaffenheten af sjukdom och kroppsskada, att besörja sjukvården inom Stadens fängelser, samt att hafva närmaste tillsynen öfver fältskärsstugor i staden. I öfrigt har andre stadsläkaren att ställa sig till efterrättelse Öfverståthållareämbetets särskilda föreskrifter i tjänsten samt att lämna det tjänstebiträde, som Hälso- och Fattigvardsnämnderna af honom äska till fullgörande af hvad honom enligt instruktion åligger. (Jfr sid. 13 och 76).

Distriktsläkarna tillsättes af Hälsövardsnämnden medelst förordnanden tills vidare. Distriktsläkarens hufvudsakliga åligganden äro: att utan särskild ersättning med läkarehjälptillhandaga alla i distriktet boende fattiga sjuka, hvilkas medellöshet blifvit behörigen styrkt, att utfärda betyg för sådana i distriktet boende sjuka, som söka fattigunderstöd eller skola intagas å fattighus, för person, som söker inträde å arbets- eller försörjningsinrättning och hvilkens tillstånd icke tillåter honom att inställa sig å andre stadsläkarens tjänsterum, samt för barn, som skola intagas å Allmänna barnhuset. Distriktsläkare bör hafva sin bostad inom det honom använda distriktet.

Förlossningsläkare tillsätts af Hälsovårdsnämnden för beredande af tillgång till erforderlig läkarbehandling i hemmet vid barns börd eller missfall samt för biträde vid tillsyn öfver barnmorskor. Åt medellösa lämnas biträde kostnadsfritt.

Instruktioner m. m. Kungl. bref till Öfverståthållareämbetet angående förändrade bestämmelser för tillsättning af stadsläkare i Stockholm den 17 juni 1881. Instruktion för förste stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Instruktion för andre stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Hälsovårdsnämndens instruktion för distriktsläkarna i Stockholm den 26 nov. 1897. Instruktion för förlossningsläkare, antagen af Hälsovårdsnämnden den 11 febr. 1910.

Aflönningar m. m. Förstestadsläkare: 10,000 kr., däraf lön 7,000 kr., tjygr 3,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 1,000 kr. Andre stadsläkare: 6,000 kr., däraf lön 4,200 kr., tjygr 1,800 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Fem distriktsläkare: 3,800 kr., däraf lön 2,660 kr., tjygr 1,140 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr.; sju distriktsläkare: 3,400 kr., däraf lön 2,380 kr., tjygr 1,020 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr.; två distriktsläkare: 3,000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjygr 900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr.; en distriktsläkare: 2,400 kr., däraf lön 1,680 kr., tjygr 720 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr.

Förste stadsläkare.

Andersson, L. I., Hälsovårdsnämndens expedition, Kungsträdgårdsgatan 2 C, C.; riks. 41 53; allm. 52 63; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsläkare.

Aspelin, J. M.; Myntgatan 5, St.; polisens växel, riks. och allm.; mottagningstid: 9,30—10,30.

Läkaredistriktet.

Nikolai läkaredistrikt

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Distriktsläkare.

Scholander, C. Th.; Svartmangatan 21 & 23, St.; riks. 20 88; allm. 11 88 (privat); mottagningstid: 9—10.

Klara läkaredistrikt

(omfattande Klara församling samt den del af Adolf Fredriks församling, som ligger söder om Tegnérsgatan).

Distriktsläkare.

Erdmann, T. L.; Slöjdgatan 9, C.; riks. 68 80; allm. Brunkeb. 29 60; mottagningstid: 9—10, (juni—sept. 10—11).

Kungsholms östra läkaredistrikt

(omfattande Kungsholms församling öster om Polhemsgatan).

Distriktsläkare.

Ljungström, V.; Handverkaregatan 26, K.; riks. 85 80; allm. Kungsh. 9 69; mottagningstid: 15 sept.—15 maj hvardagar 9—10, helgdagar 10—11; 16 maj—14 sept. alla dagar 9—10.

Kungsholms västra läkaredistrikt

(omfattande Kungsholms församling väster om Polhemsgatan).

Distriktsläkare.

Spangenberg, K. G. V.; Fleminggatan 51 A, K.; riks. 87 16; allm. 183 00; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks västra läkaredistrikt

(omfattande Adolf Fredriks församling norr om Tegnérsgatan och väster om Drottninggatan samt Gustaf Vasa och Matteus församlingar väster om Drottning- och Norrtullsgatorna).

Distriktsläkare.

Lagergren, J. E.; Upplandsgatan 33, Va.; riks. 21 05; allm. 4 60; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks östra läkaredistrikt

(omfattande Adolf Fredriks församling norr om Tegnérsgatan och öster om Drottninggatan samt den del af Gustaf Vasa och Matteus församlingar, som ligger öster om Drottning- och Norrtullsgatorna).

Distriktsläkare.

Holmgren, S. G.; Tegnérslunden 4, Va.; riks. 49 55; mottagningstid: 9—10.

Jakobs läkaredistrikt

(omfattande Jakobs församling samt den del af Johannes församling, som ligger söder om Kungsgatan).

Distriktsläkare.

Malmsten, K. A.; Blasieholmstorg 9, C.; riks. 29 44; allm. 5 28; mottagningstid: 9—11,30.

Johannes läkaredistrikt

(omfattande den del af Johannes församling, som ligger norr om Kungsgatan samt den del af Engelbrekts församling, som ligger norr om Oden-gatan och väster om Stockholm—Rimbo-järnvägen).

Distriktsläkare.

Ekelund, C. M.; Tegnérsgatan 6, Va.; riks. 65; allm. 212 51; mottagningstid: 8,30—9,30.

Östermalms västra läkaredistrikt

(omfattande den del af Engelbrekts församling, som ligger öster om Birgerjarls- och Odengatorna samt den del af Hedvig Eleonora församling, som ligger väster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna).

Distriktsläkare.

Sundberg, I. G. T.; Grefturegatan 15, Ö.; riks. 29 85; allm. 60 18; mottagningstid: hvardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Östermalms östra läkaredistrikt

(omfattande den del af Hedvig Eleonora församling, som ligger öster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna samt Oscars församling).

Distriktsläkare.

Karlsson, K. A.; Grefgatan 26, Ö. Dj.; riks. 126 00, allm. 126 40; mottagningstid: 9—10.

Katarina norra läkaredistrikt

(omfattande den del af Katarina församling, som begränsas af församlingsgränsen i väster samt dennas fortsättning i Götgatan till Polkungagatan, denna gata till Renstjärnagatan, denna gata till Tjärhofsgatan, denna gata till Erstagatan samt denna gata till Stadsgården).

Distriktsläkare.

Klingberg, A. F.; Folkungagatan 83, Sö.; riks. 25 33; allm. 33 11; mottagningstid: 9—10.

Katarina östra läkaredistrikt

(omfattande den del af Katarina församling, som begränsas af Erstagatan från Stadsgården till Tjärhofsgatan, denna gata till Renstjärnagatan, denna gata till Polkungagatan, denna gata till Nytorgsatan, denna gata till Nytorget samt Värmdögatan).

Distriktsläkare.

Gahn, H. R. C.; Renstjärnagatan 15, Sö.; riks. 95 68; allm. 135 33; mottagningstid: 9—10.

Katarina västra läkaredistrikt

(omfattande den del af Katarina församling, som begränsas af Värmdögatan, Nytorget, Nytorgsatan till Folkungagatan, denna gata till Götgatan, denna gata till Högbergsgatan samt församlingsgränsen västerut).

Distriktsläkare.

Olson, E.; Götgatan 69, Sö.; riks. 114 30; allm. 308 00; mottagningstid: 9—10.

Maria östra läkaredistrikt

(omfattande den del af Maria församling, som ligger öster om Skinnarviksgatan och Torkel Knutssonsgatan och i öfrigt begränsas af församlingsgränsen).

Distriktsläkare.

Åkerström, K. D.; Bellmansgatan 20, Sö.; riks. 30 13; allm. 307 99; mottagningstid: 9—10.

Maria västra läkaredistrikt

(omfattande den del af Maria församling, som ligger väster om Skinnarviksgatan, Torkel Knutssonsgatan till Tavastgatan, denna gata till Timmermansgatan samt denna gata och församlingsgränsen söderut).

Distriktsläkare.

Ericsson, A. V.; Hornsgatan 54, Sö.; riks. 10 35; allm. 36 63; mottagningstid: 9—10.

Förlossningsläkare.

Aföningar m. m. Två läkare: arfvode 500 kr.; en läkare: arfvode 200 kr.

För Östermalm och Norrmalm.

Felländer, J., Arsenalsgatan 8, C.; riks. 88 86; allm. 151 71; mottagningstid: hvardagar 1—3, helgdagar 10—11.

För Staden inom broarna och Södermalm.

Granström, K. A.; Götgatan 30, Sö.; riks. 3 64; allm. Maria 3 34; mottagningstid: hvardagar 1,30—3, helgdagar 9—10, juni—sept. alla dagar 9—10.

För Kungsholmen.

Amanuensen å Allm. barnbördshuset; Handtverkergatan 19, K.; riks. 62 33; allm. 102 41.

Stockholms stads sjukhus.

(Adresser, telefoner, expeditionstider, se nedan).

Stadens under Hälsovårdsnämnden lydande egentliga sjukhus äro följande: Sabbatsbergs sjukhus, Sjukhuset St Görän, Provisoriska sjukhuset, Maria sjukhus, Södra barnbördshuset, Epidemisjukhuset, Söderby sjukhus, Vårdanstälterna för sinnessjuka.

Allmänna försörjningsinrättningens afdelningar för kroppssjuka och sinnessjuka lyda under Fattigvårdsnämnden (se sid. 94).

Hälsovårdsnämnden utser årligen i dec. månad för det kommande året särskilda styrelser till förvaltning af Hufvudstadens sjukhus med undantag af dem, som äro afsedda för vård af epidemiska sjukdomar och sinnessjuka, hvilka anstalter äro ställda under Nämndens omedelbara förvaltning. Hvarje sjukhusstyrelse består af fyra ledamöter jämte öfverläkaren eller, där est flere öfverläkare finnas, den af dem, som af Nämnden blifvit förordnad till sjukhusdirektör. Styrelse väljer inom sig ordförande, vice ordförande och kassadirektör. Styrelse sammanträder

så ofta göromålens gång så fordrar, dock minst en gång i månaden.

Förste stadsläkaren åligger att öfvervaka sjukhusens verksamhet och förvaltning, och är han berättigad att deltaga i öfverläggningarna vid styrelsernas sammanträden, till hvilka han alltid skall erhålla kallelse. Öfverläkaren eller vid sjukhus med flere än en öfverläkare den af dem, som Hälsovårdsnämnden vid det årliga styrelsevalet förordnar, är sjukhusets direktör och såsom sådan mellan styrelsens sammankomster sjukhusets inför styrelsen ansvarige styresman i den utsträckning och med den myndighet, som styrelsen bestämmer.

Öfverläkare tillsättes af Hälsovårdsnämnden medelst förordnande tills vidare. Öfverläkare är närmaste förman för å hans afdelning anställda underläkare och amanuenser.

Underläkare antages för högst tre år af Hälsovårdsnämnden efter hörande af vederbörande direktör eller öfverläkare. Amanuens antages för ett år af de särskilda sjukhusens styrelser efter inhämtande af yttrande från den öfverläkare, å hvars afdelning han skall tjänstgöra. Underläkare och amanuens åligger att vara boende inom det sjukhus, där han är anställd.

För att å sjukhus intagas bör den sjuke själf eller genom ombud på den för hvarje sjukhus bestämda mottagningstiden anmäla sig å sjukhusets mottagningssal och därvid:

1:o) förete läkares intyg om sjukdomens beskaffenhet och om så påfordras prästbetyg;

2:o) aflämnas ansvarsförbindelse af vederhöftig person eller annan säkerhet för all sjukvårds-kostnad äfvensom för begrafningskostnad, ifall densamma skulle komma att af sjukhuset bestridas.

För erhållande af kostnadsfri sjukvård skall rotemans intyg företas ang. bostad, fattigdom och fattigvårdshemort.

Personer, träffade af olyckshändelse eller sjukdomsfall, som fordrar hastig hjälp, intagas alla tider på dygnet, och böra i sådant fall ofvan bestämda handlingar ofördröjligen anskaffas.

Stadgar. Hälsovårdsnämndens stadgar för Stockholms stads sjukhus den 26 mars 1904 med ändring den 14 jan. 1910.

Sabbatsbergs sjukhus.

Dalagatan 9 & 11, Va.; riks. 546; allm. 217 91.

Mottagningstider: för invärtes sjuka 11—12; för utvärtes sjuka 10—11; för kvinnosjukdomar 10,30—11.

Besökstider: allmänt rum hvardagar 1—2, sön- och helgdagar 2—3; isolerings- och tuberkulospaviljongerna söndagar och onsdagar 1—2.

Mera än 15 års förhandling mellan de kommunala myndigheterna föregingo beslutet om detta sjukhus byggande. Dessa förhandlingar inleddes genom tillsättandet år 1858 af en kom-

mitté och afslutades genom Stadsfullmäktiges godkännande den 2 dec. 1872 af de framställda förslagen. Den nya sjukhusanläggningen, hvilken i jan. 1879 med 340 sängar kunde öppnas för sjukas emottagande, har tid efter annan kompletterats genom åtskilliga nya byggnader och äfven genom andra viktiga förbättringar. Sjukhusets 368 sängar äro fördelade på fyra afdelningar: två medicinska med 218 sängar, en kirurgisk med 124 samt en gynekologisk med 26. På den sistnämnda meddelas klinisk undervisning, hvarför ord. professor i gynekologi och obstetrik vid Karolinska institutet där uppehåller sjukvården, biträdd af en amanuens. På de medicinska afdelningarna äro anställda två öfverläkare, en underläkare och två amanuenser, på den kirurgiska en öfverläkare, en underläkare och två amanuenser.

Inom Sjukhuset finnes ett konvalescenthem (»Isidor Danströms»), tillkommet genom en enskild donation, samt en upptagningsanstalt för hastigt insjuknade (se sid. 68).

Enligt Stadsfullmäktiges beslut år 1907 skall Sjukhuset väsentligt utvidgas; en nybyggnad för ögon- och öronsjukdomar beräknas färdig att tagas i bruk den 1 nov. 1910.

Vid Sjukhuset hålles kirurgisk poliklinik 10—11, hvarvid kostnadsfritt behandlas personer, som styrka sig eller pröfvas vara medelösa. Mindre bemedlade betala en krona för hvarje besök.

Instruktioner m. m. Instruktioner och ordningsstadgar att gälla vid Sabbatsbergs sjukhus, antagna af dess styrelse den 28 juli 1904.

Stat år 1910. Utgifter: 1,323,910 kr., hvaraf till ny- och ombyggnader samt inköp af inventarier till nybyggnaderna 959,850 kr.; inkomster: 61,000 kr.

Aflöningar m. m. Direktör: arvode 1,000 kr. Tre öfverläkare: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjygr 1,350 kr. En läkare: (fr. o. m. 1 nov. 1910) 3 000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjygr 900 kr. Två underläkare: 2,800 kr., däraf lön 1,960 kr., tjygr 840 kr. Fyra amanuenser: arvode 2,000 kr. En amanuens (fr. o. m. 1 nov. 1910) 1,500 kr. Obducent: arvode 1,800 kr. Operationssköterska: lön 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Sexton sjuksköterskor (däraf en å konvalescenthemmet): lön 500 kr. dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Två sjuksköterskor (fr. o. m. 1 nov. 1910): lön 500 kr. Aderton sjuksköterskebiträden: 250 kr. Två sjuksköterskebiträden (fr. o. m. 1 nov. 1910): 250 kr. Till styrelsens disposition för gymnastik och massagebehandling för å Sjukhuset intagna patienter, högst 2,000 kr. Sysloman: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr., med skyldighet att jämval ombesörja räkningskapföringen vid upptagningsanstalten (se sid. 68). Predikant (tillika predikant vid Sabbatsbergs

ålderdomshem, hvarifrån halfva lönen beräknas): 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjpgr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Organist och sångare: arfvode 200 kr. Protokollsförare: arfvode 400 kr. Skrifbiträde: 1,500 kr. Husmoder: 800 kr., däraf lön 560 kr., tjpgr 240 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Maskinist: 1,800 kr., däraf lön 1,260 kr., tjpgr 540 kr., dessutom ett ålderstillägg å 200 kr. Ena maskinistbiträdet: 1,200 kr.; andra maskinistbiträdet: 800 kr. Två eldare: 460 kr. Två vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Portvakt (med skyldighet att, ansvara för parkens skötsel): lön 1,000 kr. dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Nattvakt: 750 kr. Baderska: lön 300 kr., dessutom ett ålderstillägg å 60 kr. Köksförestånderska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Tvättförestånderska: lön 500 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Baderskebiträde och tvätterska: 180 kr. Fem drängar: 400 kr. En öfverkokerska: 360 kr. En underkokerska: 300 kr. Sju köksbiträden: 240 kr. En städerska: 300 kr. Tjugutva städerskor: 216 kr. Tio tvätterskor: 720 kr.

Dessutom åtnjuta: underläkare och amanuenser bostad med möbler, eldning och städning; operationssköterska (300), sjuksköterskor (300), sjuksköterskebiträden, husmoder (300), ett maskinistbiträde, eldare, baderska (300), köksförestånderska (300), tvättförestånderska (300), baderskebiträdet, tvätterska, drängar, öfverkokerska, underkokerska, köksbiträden, städerskor bostad, ved och kost; syssloman (400), maskinist, (300), vaktmästare (200), portvakt (200) och nattvakt bostad och ved. Om bostad och ved lämnas åt predikant, minskas lönen med 1,000 kr.; om kost ej lämnas åt ett maskinistbiträde och tvättförestånderska, höjes den kontanta aflöningen för maskinistbiträden med 300 kr., för tvättförestånderska med 200 kr.; om kost lämnas åt nattvakt, minskas hans kontanta aflöning med 400 kr.

Styrelsens ledamöter.

Kinander, C. E., vice häradshöfding, stadsfullm.;
Lundbergh, G. H., grosshandlare, stadsfullm.;
Nyström, C. L. H., med. och fil. dr, ordf.;
Wetterdal, H., öfverläkare, direktör; Örtenblad, C. O. Th., civilingenjör.

Protokollsförare.

Linroth, F. S.

Direktör och öfverläkare.

Wetterdal, H.

Öfverläkare.

Perman, E. S.; Bruhn-Fähræus, E. G. M.

Underläkare.

Edholm, E.; Sjögren, A. M.

Amanuenser.

Hultgren, H. B.; Bergman, K. J. C.; Gabrielson, J.; Nauckhoff, H., tf.

Obducent.

Wallis, C.

Operationsköterska.

Nilsson, J. E.

Sjuksköterskor.

Öhrvall, J. E.; Grandien, M. U.; Abramson, A. H.; Rist-Gad, A.; Jakobson, K.; Johansson, E. A.; Brunius, I. H. F.; Vogel, A. M.; Lindskog, A. E.; Landelius, R. E. S.; Baumgardt, M. G.; Myrsten, A. K. (vid konvalescenthemmet); Nilsson, A.; Aspegren, U. A. H.; Berglund, A. H.; Wedelin, G. M.

Dessutom aderton sjuksköterskebiträden.

Predikant.

Lundström, E. Hj. J.

Organist.

Eklund, R. Lovisa.

Syssloman.

Johansson, A. G.; allm. 217 91; mottagnings-tid 9—2.

Skrifbiträde.

Zettergren, Elvira E.

Husmoder.

Svinhufvud, A. B. H. L.

Köksförestånderska.

Westerberg, M. J.

Tvättförestånderska.

Ljungberg, A.

Maskinist.

Svedman, N. H.

Vaktmästare.

Eriksson, A. W.; Söderberg, W. A.

Portvakt.

Johansson, J. A.

Dessutom två maskinistbiträden, två eldare, fem drängar, en nattvakt, en baderska, ett baderskebiträde, en öfverkokerska, en underkokerska, sju köksbiträden, tjugutre städerskor, tio tvätterskor.

Sjukhuset S:t Göran.

Stadshagen, K.; riks. 21 69; allm. 47 16; riks. 21 69, allm. 90 63 (tuberkulosafd. för män); riks. 94 33, allm. 66 77 (tuberkulosafd. för kvinnor och barn).

Mottagningstider. Veneriska och hudsjukdomar (äfven poliklinik) dessutom lupus och andra sjukdomar, som behöfva s. k. Pinsenbehandling, hvardagar: kl. 12—2 e. m.; sön- och helgdagar: 9—10 f. m.

Tuberkulossjukdomar: hvardagar 10,30—11.

Besökstider. Å afd. för veneriska och hudsjukdomar: allmänt rum onsdagar 10—11; halfenskiöldt rum dessutom söndagar 11—1. Å tuberkulosafdelningen: söndagar, tisdagar och torsdagar 10—11,30; öfriga tider efter läkarens särskilda tillstånd.

Den första plats i Stockholm, hvarest veneriskt sjuka vårdades i afskild lägenhet, lär hafva varit Danviken. Där behandlades sedan början af 1700-talet de bland hjönen, som ledo af svårartad venerisk sjukdom, i en särskild sjukstuga, som sedermera började kallas kurhus. På 1730-talet började man öfversända dit veneriskt sjuka från staden. Sedan det nya sinnessjukhuset å Danviken blifvit färdigt år 1788, utvidgades afdelningen för veneriskt sjuka till 50 platser, men på grund af de sinnessjukas växande mängd måste efter 1812 detta utrymme inskränkas. Den 1 april 1814 stängdes Danviken för de veneriskt sjuka, sedan ett provisoriskt kurhus på 20 sängar för Stadens behof inrättats å Kungsholmen. År 1813 uppdrog öfverståthållaren åt särskilda kommitterade att undersöka beskaffenheten af redan befintliga sjukvårdsinrättningar och behöfvat af förbättrade och utvidgade anstalter till veneriskt sjukes botande samt afgifva betänkande om därtill tjänliga medel och utvägar. I utlåtande den 24 febr. 1814 föreslogo dessa kommitterade, att ett kurhus å 100 sängar skulle inrättas samt att den å Kungsholmen befintliga kronoberneriegnaden skulle för detta ändamål förvärfvas från Statsverket.

Sedan Rikets ständer i anledning af Kungl. proposition medgifvit, att denna egendom finge upplåtas till begagnande för den gemensamma kurhusinrättningen för Stockholms stad och län, samt sedan nödiga reparationer och inredningsarbeten verkställdes, inflyttade såväl Stadens som Länet patienter i den nya anstalten i oktober 1816. Redan i slutet af 1820-talet började svårigheter att uppstå i fråga om utrymmet, hvarför tid efter annan provisoriska åtgärder måste vidtagas, och år 1844 beslöts en större tillbyggnad af Kurhuset. Dels på grund af det ytterst bristfälliga skick, hvaruti Kurhusets byggnader råkade, och dels emedan Sjukhuset snart visade sig allt mera otillräckligt, blef frågan om nya lokaler allt mera trängande. Flera förslag uppgjordes och härtill, det första redan år 1860, men föllo hufvudsakligen till följd af de betänkligheter, som Stadens myndigheter hyste mot nedläggande af större kostnader på Kurhusinrättningens tomt, så länge icke denna var med full äganderätt öfverlåten af Staten till Staden och Länet. Sedan flera framställningar härom blifvit af Riksdagen afslagna, gjorde sig den åsikten allt mera gällande,

att ett nytt sjukhus för veneriska patienter borde uppbyggas för Kommunens räkning på annan plats. Till byggnadsplats föreslogos olika ställen, tills man slutligen enades om det nya sjukhusets förläggande till sydligare delen af Stadshagen på Kungsholmen, där byggnadsarbetet påbörjades år 1886 och fullbordades 1888. Sjukhuset, som benämndes S:t Görän, skulle visserligen i första rummet användas för vård af veneriskt sjuka och af patienter med hudsjukdomar, men vid dess inrättande hade man dock blicken fäst på en framtida användning äfven för andra sjukdomar. Vid tider af större sjuklighet i Stockholm hafva också på sjukhuset anordnats afdelningar för olika invärtes sjukdomar. I början af år 1902 öppnades vid sjukhuset i en nyuppförd paviljong en särskild afdelning med 108 sängar för sjuka med hemortsrrätt i Stockholm lidande af lungtuberkulos i mera framskridet stadium, och år 1907 utökades denna afdelning med en andra sjukpaviljong. Sängantalet är 525, af hvilka 293 komma på afdelningen för veneriska och hudsjukdomar samt 232 (siffran kan något höjas) på afdelningen för tuberkulos. Afdelningen för hudsjukdomar tillökades i oktober 1902 med en Pinsenaafdelning. Dennes verksamhet har år efter år utvidgats och omfattar nu (1910) äfven Röntgen- och radiumbehandling. År 1909 behandlades å denna afdelning 246 patienter.

Sjukhuset skall för medellösa och mindre bemedlade, lidande af veneriska eller hudsjukdomar, hålla kostnadsfri poliklinik, hvardagar 12—2 e. m.; sön- och helgdagar 9—10 f. m.

Rörande vården af veneriskt sjuka inom Stockholm, jämför vidare under Eira sid. 163.

Instruktion. Instruktion för kommissarien vid sjukhuset S:t Görän, fastställd den 20 maj 1889. (Ny under utarbetande).

Stat år 1910. Utgifter: 435,850 kr., inkomster: 32,500 kr.

Aflönningar m. m. Direktör: arfvode 1,000 kr. En öfverläkare: 3,000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjgr 900 kr.; en öfverläkare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjgr 1,050 kr.; öfverläkare vid tuberkulosafdelningen: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjgr 1,350 kr. (från den 1 juli 1910 i stället: en läkare: 3,000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjgr 900 kr.). En läkare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjgr 1,050 kr. (i årets stat 875 kr. för tiden från den 1 okt.) Underläkare: 2,800 kr., däraf lön 1,960 kr., tjgr 840 kr. Tre amanuenser: arfvode 2,000 kr.; två amanuenser för polikliniken: arfvode 1,800 kr.; amanuens för kliniken, aflönad af Karolinska institutet med 900 kr. Föreståndare för röntgenlaboratoriet: arfvode 500 kr. (i årets stat 125 kr. för tiden från 1 okt.). Till Styrelsens disposition för bakteriologiska undersökningar: 1,800 kr. Elfva sjuksköterskor: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr.; en sjuksköterska: lön 500 kr., dessutom två

ålderstillägg, hvardera å 100 kr. (i årets stat 125 för tiden från den 1 okt.). Trettio sjuksköterskebiträden: 250 kr. (efter två års tjänstgöring kan aflöningen höjas med 50 kr.); fem sjuksköterskebiträden: 250 kr. (lönen kan höjas som för föregående; i årets stat 62: 50 för tiden från den 1 okt.). Syssloman: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Predikant: arfvode 1,200 kr. Protokollsförare: arfvode 300 kr. Skrifbiträde: 1,800 kr. Husmoder: 800 kr., däraf lön 560 kr., tjygr 240 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Maskinist: 1,800 kr., däraf lön 1,260 kr., tjygr 540 kr., dessutom ett ålderstillägg å 200 kr. Maskinistbiträde: 800 kr. Sex eldare: 460 kr. Ene vaktmästaren: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr.; andre vaktmästaren: lön 900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Två portvakter: lön 240—300 kr. Badare: lön 1,100 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. (med skyldighet att verkställa äfven annat arbete, som anvisas). Baderska: lön 300 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Köksförestånderska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Tvättförestånderska: lön 500 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Sex drängar: 400 kr. Latrintömmerska: 720 kr. Strykerska: 450 kr. Ett köksbiträde: 360 kr.; tre köksbiträden: 300 kr.; sju köksbiträden: 240 kr. Sexton städerskor: 240 kr. Elfva tvätter-skor: 720 kr. En snickare: 3,50 kr. pr dag. Tre sömmerskor: 1,50 kr. pr dag.

Dessutom åtnjuta: underläkare, tre amanuenser och amanuenser vid kliniken bostad med möbler, eldning och städning; syssloman (400), maskinist (300), vaktmästare (200) bostad och ved; sjuksköterskor (300), sjuksköterskebiträden, husmoder (300), maskinistbiträde, eldare, baderska (300), köksförestånderska (300), tvättförestånderska (300), portvakter (300), köksbiträden, städerskor och drängar bostad, ved och kost; strykerska, snickare och sömmerskor kost.

Om kost lämnas badare, minskas lönen med 300 kr.

Styrelsens ledamöter.

Busch, O. A., major, ordf.; **Dahlgren**, E. W., riksbibliotekarie, v. ordf.; **Enell**, H. G. O., apotekare, stadsfullm.; **von Rosen**, G. P. A., greve, hofrättsråd, stadsfullm.; **Welanders**, E. W., professor, verkst. dir.

Protokollsförare.

Gyllensvärd, G. W.

Direktör och öfverläkare.

Welanders, E. W.

Öfverläkare.

Möller, L. M.; tf. **Holmgren**, I. F:son (vid tuberkulosafdelningen).

Underläkare.

Schauman, J. N:sen.

Amanuenser.

Lokrantz, G.; **Labatt**, A. I.; **Birger**, S.; **Schlasberg**, H. I., (vid polikliniken); **Sandman**, F., (vid polikliniken); **Strandberg**, J., (för kliniken).

Sjuksköterskor.

Börjesson, A. M.; **Johannisdotter**, K. K. E.; **Fougstedt**, A. O.; **Andersson**, J. K.; **Svensdotter**, K.; **Reuterström**, A. V.; **Askenstedt**, G. E.; **Petersson**, S. E.; **Poitzel**, A. M.; **Jehander**, E. M. B.; **Lidén**, N. M. J.

Dessutom trettio sjuksköterskebiträden.

Predikant.

Rosenius, P. J.

Syssloman.

Hellsten, F. W.; riks. 21 54; allm. 90 64; 11—3.

Skrifbiträde.

Svenson, S. A.

Husmoder.

Erngren, A. L. H.

Förestånderskor.

Albion, f. **Pettersson**, P. Ch. (för köket); **Hällström**, V. H. (för tvätten).

Maskinist.

Lundin, K. F.

Vaktmästare.

Wallin, E. J.; **Johansson**, J. A.

Portvakter.

Holmgren, Elsa M. G.; **Edberg**, Karin.

Dessutom ett maskinistbiträde, sex eldare, en badare, en baderska, sex drängar, en latrintömmerska, en strykerska, elfva köksbiträden, sexton städerskor, elfva tvätter-skor, en snickare och tre sömmerskor.

Provisoriska sjukhuset.

Åsögatan 97, Sö.; riks. 72 20; allm. 31 90, 309 60 (kontoret); mottagningstid: 9—11; besökstid: hvardagar 2—3, sön- och helgdagar 1—3.

Provisoriska sjukhuset upprättades såsom en ersättning för Katarina sjukhus, hvilket måst fullständigt tagas i anspråk för beredande af rum för det ständigt växande antalet sinnessjuka, som Nämnden måste lämna vård, intill dess plats å hospital kunde blifva ledig. För ändamålet förhrydes nybygghda egendomen nr 9 i kvarteret Oron med adressnummer 97 vid Åsögatan (egendomen numera inköpt af Staden) och 32 vid Ny-

torgsgatan. Den 13 febr. 1903 kunde det nya sjukhuset, hvars namn bestämts till Provisoriska sjukhuset, öppnas, sedan å Katarina sjukhus ännu kvarvarande sjuke, äfvensom där anställda läkare och öfrig personal med undantag af en del ekonomibetjäning dit öfverflyttats. Sjukhuset rymmer 100 platser, fördelade på en mansafdelning, förlagd till våningarna en och två trappor upp med tillsammans 66 sjuksängar, och en kvinnoafdelning, förlagd till våningen tre trappor upp, innehållande 34 sängar.

Stat år 1910. Utgifter: 113,510 kr.; inkomster: 5,200 kr.

Aflöningar m. m. Öfverläkare: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjygr 1,350 kr. Underläkare: 2,800 kr., däraf lön 1,960 kr., tjygr 840 kr. Obducent: arfvode 500 kr. Fyra sjuksköterskor: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Nio sjuksköterskebiträden: 250 kr., efter två års tjänstgöring 300 kr. Till Styrelsens disposition för gymnastik- och massagebehandling för å sjukhuset intagna patienter, högst 600 kr. Syssloman: 2,700 kr., däraf lön 1,890 kr., tjygr 810 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Predikant: arfvode 800 kr. Organist och sångare: arfvode 200 kr. Protokollsförare: arfvode 300 kr. Skrifbiträde: 600 kr. Maskinist: lön 1,400 kr.; dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Eldare: 760 kr. Vaktmästare: lön 900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Portvakt: 200 kr., för passning af telefon 100 kr. Baderska: lön 240 kr., dessutom ett ålderstillägg å 60 kr. Köksförestånderska: lön 600 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Tvättförestånderska: lön 600 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. En dräng: 600 kr., däraf lön 500 kr., beklädnadshjälp 100 kr.; tre drängar: 400 kr. Kokerska: 420 kr. Köksbiträde: 240 kr.; ett köksbiträde: 204 kr. Två städerskor: 240 kr. — Kokerska: 360 kr. Fyra köksbiträden 216—300 kr. (samtliga dessa fem boende vid Katarina sjukhus).

Dessutom åtnjuta: underläkare bostad med möbler, eldning och städning; sjuksköterskor (300), sjuksköterskebiträden, portvakt (300), baderska (300), köksförestånderska (300), drängar, kokerskor, köksbiträden och städerskor bostad, ved och kost; syssloman (400), vaktmästare (200) och tvättförestånderska (100) bostad och ved; eldaren kost och bostad.

Om bostad och ved lämnas maskinist och eldare, minskas lönen med 300 kr.; om kost ej lämnas åt dräng, höjes lönen med 260 kr.

Styrelsens ledamöter.

Jundell, I., öfverläkare, direktör; Lagergren, A. L., f. d. kamrerare; Larsson, G., byggmästare; Lundwall, S. A., advokat; Schöntal, A. R., ingenjör, stadsfullm., ordf.

Protokollsförare.

Walin, C. Hj. (se nedan).

Direktör och öfverläkare.

Jundell, I.

Underläkare.

Vakant.

Obducent.

Henschen, F.

Sjuksköterskor.

Bredberg, H. V.; Gedda, A. M.; Andersson, A. K.; Ericsson, A. M.

Dessutom nio sjuksköterskebiträden.

Predikant.

Klefbeck, E. A., stadsfullm.

Organist och sångare.

Walin, C. Hj.

Syssloman.

Holmberg, G. A.

Skrifbiträde.

Holmberg, Olena.

Köksförestånderska.

Johansson, J.

Tvättförestånderska.

Andersson, L. K.

Maskinist.

Andersson, A. H.

Vaktmästare.

Eriksson, C. A.

Portvakt.

Bark, Charlotta.

Dessutom en eldare, en baderska, fyra drängar, en kokerska, två köksbiträden och två städerskor.

Katarina sjukhus.

Sandbergsgatan 1, Sö.; riks. 26 00, allm. 33 20.

Detta sjukhus, som ursprungligen tillkom för mottagande af kroppssjuka, togs sedermera i anspråk som sinnessjukanstalt. Sedan sjukhuset vid Långbro öppnats och de sinnessjuka från Katarina sjukhus hunnit öfverflyttas dit, skall å sjukhuset mottagas, dels personer lidande af delirium tremens (41 platser), hvilka dit remitteras från Öfverståthållareämbetet eller distriktsläkare i staden dels ock, om så oundgängligen påfordras, invärtes sjuka. Nedan upptagen personal skall successivt förminskas i mån af Sjukhusets upphörande som sinnessjukhus.

Anstalten kan rymma 131 platser.

Stat år 1910. Utgifter 75,000 kr; inkomster 3,150 kr.

Aflönningar m. m. Öfverläkare: 5,300 kr. Underläkare: 2,500 kr. Fem sjukskötare: 600 kr. jämte en del klädespersedlar, dessutom fyra ålderstillägg å 10 % af lönen. Tjuguttre sjuksköterskebiträden: 336 kr. jämte en del klädespersedlar, dessutom fyra ålderstillägg å 10 % af lönen. Dessutom tillkommer extra lönetillägg af 50 kr. för sju ansvariga sjuksköterskebiträden, samt för å de två oroligaste afdelningarna tjänstgörande fem sjuksköterskebiträden. Tre sjuksköterskeelever: 216 kr. jämte en del klädespersedlar. Sysloman: 1,000 kr. Förestånderska: 900 kr. Portvakt: 500 kr. Eldare: 210 kr. En stüderska: 216 kr.

Dessutom åtnjuta: underläkare bostad med möbler, eldning och städning; förestånderska, sjukskötare, sjuksköterskebiträden, stüderska och eldare bostad, ved och kost; portvakt bostad och ved; sjukskötare och sjuksköterskebiträden erhålla i gratifikation efter ett års tjänstgöring 25 kr. årligen.

Styrelse.

Hälsövrårdsnämnden (tillsvidare i afvaktan å egen styrelse).

Öfverläkare.

Vakant.

Underläkare.

Nyström, E. J.

Dessutom fem sjukskötare, tjuguttre sjuksköterskebiträden, tre sjuksköterskeelever.

Sysloman.

Se Provisoriska sjukhuset.

Förestånderska.

Johanson, S.

Portvakt.

Gazelius, Elin.

Dessutom en eldare och en stüderska.

Maria sjukhus.

Wollmar Yxkullsgatan 25, Sö.; riks. 15 80; allm. 35 00; mottagningstid: 9—11; å polikliniken: måndagar, onsdagar, lördagar 10—11; besökstid: allmänt rum alla dagar 1—2.

År 1874, då bristen på sjukhus i Stockholm var synnerligen stor, inköptes för Stadens räkning en med en större fabriksbyggnad och ett boningshus bebyggd, 123,555 kv.-fot mätande egendom mellan Wollmar Yxkulls- och Gamla Prästgårdsgatorna för att användas till sjukhus. För ändamålet apterades fabriksbyggnaden, hvare med ingången af år 1876 ett sjukhus på 130 sängar öppnades, hvilket från och med 1878 be-

nämndes Maria sjukhus. Genom tillbyggnader 1885 och 1896 hafva dels förbättrade bostadsförhållanden vunnits för tjänstepersonalen, dels lämplig lokal kunnat inredas för Sjukhusets polikliniska verksamhet, som småningom blifvit ganska omfattande. Ny ekonomibyggnad uppfördes 1906, nytt grafkapell 1907. Sängantalet är 209. På sjukhustomten ligger äfven en upptagningsanstalt (se sid. 68) för hastigt insjuknade, hufvudsakligen afsedd för personer, som nattetid omhändertagas af polis och hvilkas omedelbara inläggande på sjukhusen skulle verka störande för de öfriga sjuka.

Den med Sjukhuset förenade polikliniken, som är öppen måndagar, onsdagar och lördagar 10—11, hålles kostnadsfri för medellösa; mindre bemedlade betala 1 krona för hvarje besök.

Instruktion. Instruktionen för kommissarien (n. v. syslomannen) och predikanten vid Maria sjukhus, utfärdade af Styrelsen den 3 febr. 1876.

Stat år 1910. Utgifter: 178,600 kr.; inkomster: 22,500 kr.

Aflönningar m. m. Direktör och öfverläkare: 5,000 kr., däraf lön 3,150 kr., tjygr 1,350 kr., direktörsarfvode 500 kr. Underläkare: 2,800 kr., däraf lön 1,960 kr., tjygr 840 kr. Amanuens: arfvode 2,000 kr. Af ett anslag å 4,500 kr., utgår 2,000 kr. till en extra amanuens och af återstoden aflönas en biträdande läkare å öfverläkaren: arfvode 10 kr. pr dag. Obducent: arfvode 1,000 kr. Operationssköterska: lön 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 100 kr. Nio sjuksköterskor: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 100 kr. Nio sjuksköterskebiträden: 250 kr. (efter två års tjänstgöring kan aflöningen höjas med 50 kr.). Massör: 900 kr. Sysloman: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 300 kr., (platsen gemensam för Maria sjukhus och Södra barnbördshuset) med skyldighet att jämväl ombesörja räkningsföringen vid Maria upptagningsanstalt för hastigt insjuknade. Predikant: arfvode 600 kr. Protokollsförare: arfvode 300 kr. Maskinist: 1,800 kr., däraf lön 1,260 kr., tjygr 540 kr., dessutom ett ålderstillägg å 200 kr. Två eldare: 460 kr. Enc vaktmästaren: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 100 kr.; andre vaktmästaren: lön 900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 100 kr. Portvakt: lön 450 kr. Baderska: lön 300 kr., dessutom ett ålderstillägg å 60 kr. Till Styrelsens disposition för bestående af husmodersgöromål: högst 400 kr. Köksförestånderska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr., (platsen gemensam för Maria sjukhus och Södra barnbördshuset). Tvättförestånderska: lön 600 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr., (platsen gemensam för Maria sjukhus och Södra barnbörds-

huset). Tre drängar: lön 400 kr. Sömmerska: lön 660 kr. Tre kokerskor: lön 300—420 kr. Sex köksbiträden: lön 240 kr. Åtta tvätterskor: lön 720 kr. Fjorton städerskor: lön 240 kr.

Underläkare och amanuenser, som turvis äro jourhafvande vid Sjukhuset, uppbara därför tillsammans 100 kr. pr månad utöfver den i staten upptagna lönen. Dessutom åtnjuta: underläkare, amanuens och extra amanuens bostad med möbler, eldning och städning; operationssköterska (300), sjuksköterskor (300), sjuksköterskebiträden, eldare, baderska (300), köksförestånderska (300), tvättförestånderska (300), drängar, kokerskor, köksbiträden och städerskor bostad, ved och kost; syssloman (400), maskinist (300), vaktmästare (200) och portvakt (100) bostad och ved.

Styrelsens ledamöter.

Petersson, E. R., fördelningsläkare, ordf.; **Petersson**, C. G., disponent; **Riben**, K. A., vice häradshöfding; **Rissler**, J. G., öfverläkare, dir.; **Sondén**, C. M., professor, (ärendena ng. Barnbördshuset); **Winborg**, J. Th., fabriköf, v. ordf.

Protokollsförare.

Telander, A. R.

Direktör och öfverläkare.

Rissler, J. G.

Biträde åt öfverläkaren.

Josefson, A. R.

Underläkare.

Key, E. S. H.

Amanuens.

Wiman, O. A.

Extra amanuens.

Knaust, O. W.

Obducent.

Hedrné, G.

Operationssköterska.

Graham, E.

Sjuksköterskor.

Jansson, E. F.; **Theorin**, H. E. T.; **von Otter**, E. S.; **Norrbin**, E. I. N.; **Thomander**, G.; **Leijonhielm**, A.; **Lidström**, A. E.; **Franzén**, Ch. H.; **Länder**, A. E. M.

Dessutom nio sjuksköterskebiträden och en massör.

Predikant.

Hildebrand, B. A.

Syssloman.

Samuelson, N. T. H.; riks. 23 30; allm. 136 56; mottagnings tid: 9—1.

Köksförestånderska.

Göranson, S. A. G.

Tvättförestånderska.

Wästberg, B. M.

Maskinist.

Rundblad, G. A. F.

Vaktmästare.

Öhman, J. E.; **Petersson**, P. A.

Portvakt.

Söderström, J. Ch.

Dessutom två eldare, en baderska, tre drängar, en sömmerska, tre kokerskor, sex köksbiträden, åtta tvätterskor och fjorton städerskor.

Södra barnbördshuset.

Wollmar Yxkullsgatan 27, Sö.; riks. 6 44; allm. 132 77; besöks tid: 1—2.

Detta barnbördshus, som är Stockholms kommuns förlossningsanstalt, har uppkommit ur de provisoriska barnbördsanstalter, hvilka Stadens myndigheter sett sig nödsakade att inrätta. År 1864 inrymdes en dylik provisorisk anstalt i huset nr 27 Wollmar Yxkullsgatan. Samma lokal togs följande året ånyo för samma ändamål i anspråk, och från denna tid blef det »Provisoriska barnbördshuset» bestående. Till 1871 var det inrymdt i nyssnämnda, för ändamålet förhyrda lokal, men flyttades då till huset nr 27 vid samma gata. Detta förvärfvades af Staden år 1874 på samma gång som Maria sjukhusområde. Huset om- och tillbyggdes 1882, hvarefter namnet Provisoriska barnbördshuset utbyttes mot Södra barnbördshuset.

Den 14 januari 1898 uppdrog Hälsovårdsnämnden åt särskilda kommitterade att uppgöra förslag till de åtgärder, som vore att vidtaga för afhjälpande af behofvet af ökad utrymme för Södra barnbördshuset. Sedan kommitterade i anledning häraf uppgjort förslag till nytt barnbördshus å omkring 100 sängar, förlagdt till det af Stadsfullmäktige för sjukhusändamål reserverade kvarteret Grimman, beslöto Stadsfullmäktige med godkännande af det sålunda uppgjorda förslaget för arbetets utförande att anslå ett belopp af 625,000 kr. för ändamålet. Stadsfullmäktige hafva och förklarar sig villiga att låta uppföra och utrusta till bostäder och innehåll för barnmorskelevernna äfvensom för undervisningen erforderliga lokaler, samt bekosta underhåll af desamma och deras inventarier jämte ljus och bränsle mot ett årligt bidrag från Statsverkets sida af 5,000 kr., dock under villkor att barnmorskelevernna förpliktigas att vara boende inom anstalten äfvensom att själfva bestrida kostnaderna för sin utpispning. Erbjudandet har af Staten mottagits.

De nya lokalerna togos i anspråk den 19 febr. 1907.

Stat år 1910. Utgifter: 125,750 kr.; inkomster: 33,000 kr.

Aftöningar m. m. Direktör: arfvode 500 kr. Öfverläkare: 1,500 kr., däraf lön 1,050 kr., tjygr 450 kr., åtnjuter såsom barnmorskelärare lön af Statsverket. Biträdande läkare: 1,500 kr., däraf lön 1,050 kr., tjygr 450 kr., åtnjuter såsom barnmorskelärare lön af Statsverket. Amanuens: arfvode 2,000 kr. Obducent: arfvode 500 kr. Fyra barnmorskor (bland dessa har en såsom instruktionsbarnmorska äfven lön af Statsverket): lön 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Fyra sköterskor: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Två skrifbiträden: 1,200 kr.; anslaget gemensamt för Södra barnbörds-huset och Maria sjukhus. Prästerligt biträde: arfvode 1,000 kr. Husmoder: 800 kr., däraf lön 560 kr., tjygr 240 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Maskinistbiträde: 800 kr. Eldare: 460 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. För bestridande af portvaktsgöromål: 800 kr. Dräng: 400 kr. Sömmerska: 660 kr. Sju städerskor: 240 kr.

Dessutom åtnjuta: amanuens bostad med eldning och städning; barnmorskor (300), sköterskor (300), husmoder (300), maskinistbiträde, eldare, dräng och städerskor bostad, ved och kost; vaktmästare (200) bostad och ved.

Om kost ej lämnas till maskinistbiträdet, höjes lönen med 400 kr.

Styrelse.

Styrelsen är densamma som för Maria sjukhus (se sid. 65), dock äger direktören för Barnbörds-huset i frågor rörande detta att deltaga i Styrelsens öfverläggningar och beslut.

Direktör och öfverläkare.

Sondén, C. M.

Biträdande läkare.

Alin, E. F. E.

Amanuens.

Collin, N. H. L:son.

Obducent.

(Se Maria sjukhus).

Barnmorskor.

Sehardt, A. K. E. (instruktionsbarnmorska); Bergström, H. E.; Lundgren, E. M.; Gustafson, J.

Sköterskor.

Svärd, E. E.; Granlund, A. E.; Holmqvist, A. A.; Holm, E. R. S.

Prästerligt biträde.

(Se Maria sjukhus).

Syssloman.

(Se Maria sjukhus).

Skrifbiträden.

Olsson, E. V.; Högström, Anna S.

Husmoder.

Wickström, A. W.

Maskinistbiträde.

Johansson, J. P.

Vaktmästare och portvakt.

Wallin, N. G.

Dessutom en *eldare*, en *dräng*, en *sömmerska* och *sju städerskor*.

Epidemisjukhuset.

Valhallavägen, nära Roslagsgatan, upp-fartsväg från Ingemarsgatan, Va.; riks. 12 89, 13 99 och 60 89, portvaktens växelstation; besökstid: 12,30—1. (Se f. ö. nedan).

En af Kungl. Maj:t tillsatt kommitté med uppgift att afgifva förslag till sjukvårdens förbättrande i hufvudstaden hemställde i ett 1827 afgifvet betänkande bland annat, att ett provisoriskt sjukhus skulle inrättas för att vid inträffande epidemier eller mera utbredd sjuklighet mottaga sådana sjuka, som icke kunde eller borde på andra sjukvårdsanstalter vinna inträde. Detta blef också Kungl. Maj:ts beslut, och för ändamålet uppläts Katarina f. d. kronobrännerieriegendom vid Nya Sandbergsgatan på Södermalm. Verkställigheten för öfrigt öfverläts åt Stads myndigheter, hvilka sedan alltjämt bestridt utgifterna för och förvaltadt anstalten, som togs i bruk den 22 juli 1831. Detta provisoriska sjukhus, såsom det ända till år 1878 kallades, var således Stockholms första epidemisjukhus.

Den ifrågavarande anstalten omorganiserades vid denna tidpunkt till ett vanligt sjukhus under namn af Katarina sjukhus, ehuru vården af smittosamma sjukdomar fortfarande blef en af dess viktigaste uppgifter.

Genom 1874 års hälsovårdslagstiftning (gällande för Stockholm fr. o. m. 1878) ställdes på kommunerna fordran på särskilda sjukhus för vård af smittosamma sjukdomar.

Uppförandet af ett sådant sjukhus blef i Stockholm länge uppskjutet på grund af svårigheten att finna en tjänlig byggnadsplats. I afvaktan härför användes egendomen nr 82 vid Hornsgatan jämte en del af Katarina sjukhus såsom epidemisjukhus. Sedan Staden i slutet af år 1888 förvärfvat äganderätten till en vidsträckt, obebyggd bergplatå i den nordligaste, intill Djurgårdsområdet gränsande delen af Staden, reserve-

rades däraf omkring 60,000 kv.-meter till plats för ett nytt epidemisjukhus, och i början af 1890 ansgo Stadsfullmäktige 680,000 kr. för ett sjukhus på 170 sängar. Det nya sjukhuset kunde tagas i användning den 18 sept. 1893. Åtskilliga utvidgningar ha sedan dess ägt rum, så att Sjukhuset för närvarande har utrymme för 560 patienter (inberäknat kolerabarackerna).

Enligt beslut år 1905 ha vid Epidemisjukhuset uppförts tre kolerabaracker (100 pl.). De sjukdomar, som å Epidemisjukhuset särskildt behandlas, äro förnämligast scharlakansfeber, difteri, fläcktyfus, smittkoppor, rödsot och asiatisk kolera.

För anhöriga finnes tillfälle att efter erhållet tillstånd i besöksrummen kl. 12,30 e. m. samtala med de patienter, hvilkas tillstånd det medgifver. Upplysningar om patienternas tillstånd meddelas till anhöriga hvarje dag kl. 12,30 e. m. af sjukhusets öfverläkare å mottagningsalen. Telefoniska upplysningar angående patienterna lämnas 9—10 och 6—7 (rikstelefon).

Instruktion. Instruktion för kommissarien (numera sysslomanen) vid Epidemisjukhuset, fastställd af Hälsovårdsnämnden den 11 maj 1894.

Stat år 1910. Utgifter: 217,900 kr.; inkomster: 28,400 kr.

Aflönningar m. m. Direktör och öfverläkare: 6,500 kr., däraf lön 3,850 kr., tjygr 1,650 kr., direktörsarfvode 1,000 kr. Underläkare: 2,800 kr., däraf lön 1,960 kr., tjygr 840 kr. Amanuens; arfvode 2,000 kr. Öronläkare: 1,500 kr. Åtta sjuksköterskor: lön 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Tolf sjuksköterskebiträden: 300 kr. (effert två års tjänstgöring kan aflöningen höjas med 50 kr.). Nitton (antalet växlande) extra sjuksköterskebiträden: 240 kr. Syssloman: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. samt 50 kr. årligen för tillsyn af Nämndens sjuktransportvagnar. Predikant: arfvode 900 kr. Skrifbiträde: 1,500 kr. Husmoder: 800 kr., däraf lön 560 kr., tjygr 240 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Maskinist: 1,800 kr., däraf lön 1,260 kr., tjygr 540 kr., dessutom ett ålderstillägg å 200 kr. Maskinistbiträde: 600 kr. Fem eldare: 460 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Portvakt: lön 550 kr. Natvakt: 900 kr. Köksförestånderska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Tvättförestånderska: lön 500 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Förste dräng: 500 kr.; en dräng 400 kr., jämte beklädnadshjäl 100 kr.; tre drängar: 400 kr. Kokerska: lön 360 kr. Sju köksbiträden: 240 kr.; två köksbiträden: 216—240 kr. En tvätterska: 264 kr.; sex tvätterskor: 216—240 kr. Två städerskor: 216—240 kr.

Underläkare och amanuens, som turvis äro jourhavande vid Sjukhuset, uppbära därför till-

sammans 100 kr. pr månad utöfver den i staten upptagna lönen. Dessutom åtnjuta: underläkare och amanuens bostad med möbler, eldning och städning; sjuksköterskor (300), sjuksköterskebiträden, extra sjuksköterskebiträden, husmoder (300), maskinistbiträde, eldare, köksförestånderska (300), tvättförestånderska (300), drängar, kokerska, köksbiträden, tvätterskor och städerskor bostad, ved och kost; syssloman (400), maskinist (300), vaktmästare (200), portvakt (100) och natvakt bostad och ved.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden.

Direktör och öfverläkare.

Hellström, T. G.

Underläkare.

Belfrage, C. E.

Amanuens.

Schmidt, F. W.

Öronläkare.

Holmgren, N. G. F:son.

Sjuksköterskor.

Karlson, H. J.; Carlman, H. M.; Skogberg, E. S.; Sprinchorn, G. L.; Andersson, A. M.; Leverin, E. A. E.; Wallgren, A. K.; Lindhe, A. C.

Dessutom tolf sjuksköterskebiträden och nitton (antalet växlande) extra sjuksköterskebiträden.

Predikant.

Hansson, O. A.

Syssloman.

Åhlin, J. A.; riks sjukhusets växel; allm. 48 01; mottagningstid: 9—1.

Skrifbiträde.

Åhlin, A. Hj. D.

Husmoder.

Kaijsér, W.

Köksförestånderska.

Almgren, C. W.

Tvättförestånderska.

Jonson, A. Ch.

Maskinist.

Halling, J. L.

Vaktmästare.

Löfvist, C. A.

Portvakt.

Tidblom, Julia K.

Natvakt.

Andersson, P. A.

Dessutom ett *maskinistbiträde*, fem *eldare*, fem *drängar*, en *kokerska*, nio *köksbiträden*, sju *tvätterskor* och två *städerskor*.

Stockholms stads upptagningsanstalter för hastigt insjuknade.

Upptagningsanstalterna äro afsedda för tillfällig vård af sjuka personer, som af en eller annan orsak äro i behof af att snarast möjligt intagas å sjukvårdsanstalt men på grund af de i stadgar för Stockholms stads sjukhus gällande bestämmelser eller till äfventyrs af brist på plats icke kunna till vård af dessa sjukhus omedelbart emottagas. Sjuk, som är försedd med remiss till försörjningsinrättning eller af läkare utfärdadt intyg om behof af vård å dylik inrättning, må dock icke å anstalterna emottagas, så framt icke sjukdom tillstött, som kräver ofördröjlig vård. För att å upptagningsanstalterna intagas skall den sjuka vara dit införd af polisman eller dit remitterad af förste stadsläkaren eller fattigvårdsinspektören; och skall dylik sjuk emottagas alla tider på dygnet. Styrelsen för det sjukhus, hvarvid upptagningsanstalten är belägen, äger att förordna en af sjukhusets assistentläkare att under inseende af vederbörande öfverläkare bestrida läkarevården vid anstalten. Upptagningsanstalterna äro för närvarande förlagda, en vid Sabbatsbergs sjukhus och en vid Maria sjukhus.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade den 28 sept. 1901.

Stat år 1910. Utgifter: 13,600 kr.

Maria upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Prästgårdsgatan 32, Sö.; riks. 70 06.

En upptagningsanstalt vid Maria sjukhus — eller som den för kallades sjukasyl — öppnades den 1 juli 1880 för mottagande af hastigt insjuknade personer. För detta ändamål uppfördes 1902 å Maria sjukhustomt en särskild byggnad, som inrymmer 10 sängplatser, 6 för män och 4 för kvinnor samt 4 isoleringsrum.

Aflöningar m. m. Sköterska: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 100 kr. Två sköterskebiträden: 240 kr.

Dessutom åttnjuta sjuksköterska (300) och sköterskebiträden bostad, ved och kost.

Styrelse.

Samma som för Maria sjukhus, se ofvan.

Läkare.

Se Maria sjukhus.

Sköterska.

Byström, H.

Dessutom två *sköterskebiträden*.

Räkenskapsförare.

Se Maria sjukhus' syssloman.

Sabbatsbergs upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Dalagatan 9 & 11, Va.; riks. 56 22.

Anstalten öppnades för mottagande af sjuka den 14 okt. 1901. Byggnaden, som är uppförd till en vånings höjd, innehåller ett större sjukrum för män med 8 platser, ett mindre sjukrum för kvinnor med 4 platser, 3 isoleringsrum för oroliga patienter, jämte badrum, tekök, sköterskerum m. m.

Aflöningar m. m. Sköterska: 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 100 kr.

Dessutom åttnjuta sjuksköterska bostad, ved och kost (300).

Styrelse.

Samma som för Sabbatsbergs sjukhus, se ofvan.

Läkare.

Se Sabbatsbergs sjukhus.

Sköterska.

Blomqvist, S. W.

Dessutom en *städerska*.

Syssloman.

Se Sabbatsbergs sjukhus.

Stockholms stads vårdanstalter för sinnessjuka.

För vård af sinnessjuka, som voro i trängande behof af vård å hospital, men af brist på plats icke kunde därstädes omedelbart emottagas, inrättades 1882 en särskild afdelning med 4 platser vid Maria sjukasyl (jfr ofvan Maria upptagningsanstalt). Då detta utrymme snart visade sig för knapp, anordnades 1886 i Stadens egendom Jakobsberg vid Hornstull en provisorisk vårdanstalt för sinnessjuka med 26 platser.

Den 20 juni 1893 beslöto Stadsfullmäktige att utvidga Försörjningsinrättningens afdelning för obotligt sinnessjuka och bestämde i sammanhang därmed, att å denna anstalt äfven skulle få intagas under någon kortare tid Kommunen tillhörande sinnessjuka, hvilka voro i trängande behof af vård å hospital men ej genast kunde där blifva intagna. Denna byggnad skulle äfven inrymma den sjukstuga för provisorisk vård af patienter, som afvaktade att blifva på hospitalet intagna, hvilken Hälsovårdsnämnden låtit inrätta

vid Jakobsberg. Då emellertid utrymmet äfven i det nya sjukhuset å Försörjningsinrättningen visade sig otillräckligt, inreddes 1898 lokaler för c:a 30 sinnessjuka i egendomen nr 71 vid Brännkyrkagatan (nu 82 Hornsgatan), och då äfven denna sjukafdelning blef fullt belagd, uppläts den 1 okt. 1902 en del af Katarina sjukhus och i maj 1903 (i samband med inrättandet af Provisoriska sjukhuset) hela sagda anstalt till vård af sådana sinnessjuka, hvarigenom bereddades plats för 106 patienter. Efter vidtagande af denna åtgärd utrymdes Hälsovårdsnämndens afdelning för sinnessjuka vid Försörjningsinrättningen.

För att fylla det behof af ytterligare ökad utrymme för sinnessjukvården, som i slutet af år 1904 åter började göra sig gällande, gick Hälsovårdsnämnden i författning om inredande till sjuklokaler af ytterligare tvenne byggnader inom egendomen nr 13 vid Södermannagatan. Denna afdelning, som inrymmer plats för 50 sjuka, togs i bruk den 27 jan. 1905.

Då inom kort trängsel änyo uppstod, förhrydes egendomen nr 34 vid Bondegatan, och efter nödiga inrednings- och reparationsarbeten öppnades här den 21 dec. 1905 en ny provisorisk afdelning för sinnessjuka å tillsammans 50 platser, hvilka dock sedan kunnat något ökas.

Efter långvariga förhandlingar har frågan om anordnande af ett särskildt sjukhus för den Staden åliggande provisoriska sinnessjukvården slutgiltigt blifvit afgjord, i det Stadsfullmäktige för tillgodoseende af denna sjukvård den 15 juni 1905 fattat beslut om uppförande af en vårdanstalt för detta ändamål, inrymmande 460 platser och förlagd till lägenheten Långbro inom Brännkyrka socken, samt härför anvisat ett belopp af 1,710,000 kr. Den 19 juni 1907 anvisade Stadsfullmäktige ytterligare 573,500 kr. till utvidgning (för mottagande af å Allmänna försörjningsinrättningen vårdade sinnessjuka) och d. 13 april 1908 45,000 kr. utöfver förut anvisade medel.

Sedan nu Sjukhuset vid Långbro i sin helhet blifvit färdigt med 640 platser och den 6 december 1909 börjat beläggas, skall verksamheten upphöra vid de provisoriska sinnessjukhusen i den mån Sjukhuset vid Långbro hinner beläggas.

Rörande Försörjningsinrättningens afdelning för sinnessjuka se Fattigvårdsnämnden, sid. 95.

Sjukhuset vid Långbro.

Långbro, Älfsjö; riks. 34 12; allm. 15 06.

Reglementen m. m. Instruktion för läkare vid sjukhuset vid Långbro, antagen af Hälsovårdsnämnden den 10 sept. 1909.

Stat år 1910. Utgifter: 343,500kr. Inkomster: 244,500 kr., däraf från Fattigvårdsnämnden 190,000 kr.

Afönningar m. m. Direktör och öfverläkare: 7,500 kr., däraf lön 5,250 kr., tjygr 2,250 kr. Biträdande öfverläkare: 5,000

kr., däraf lön 3,500 kr., tjygr 1,500 kr. (däraf lön för 1910 fr. 1 mars: 4,166,66 kr.) En biträdande läkare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr.; en biträdande läkare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr. (däraf lön för 1910 fr. 1 mars 2,916,67 kr.). En underläkare: 3,000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjygr 900 kr.; en underläkare: 3,000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjygr 900 kr. (däraf lön för 1910 fr. 1 mars 2,500 kr.). Två föreståndarinnor: lön 900 kr., dessutom två ålders-tillägg, hvardera å 100 kr. Uppsyningsman: lön 1,400 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Åtta öfversköterskor: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr.; tolf öfversköterskor: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. (däraf lön för 1910 fr. 1 mars 416,67 kr.). Syssloman: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjygr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Bokhållare: 1,600 kr., däraf lön 1,120 kr., tjygr 480 kr., dessutom två ålders-tillägg, hvardera å 300 kr. Predikant: arf-vode 800 kr. Organist: arf-vode 200 kr. Protokolls-förare: arf-vode 400 kr. Maskinist: 1,800 kr., däraf lön 1,260 kr., tjygr 540 kr., dessutom ett ålderstillägg å 200 kr. Maskinist-biträde: 1,200 kr., däraf lön 840 kr., tjygr 360 kr. En eldare, tillika reparatör: 600 kr.; fem eldare: 460 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. En portvakt (med skyldighet att sköta telefonväxel): lön 600 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr.; en portvakt: lön 500 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Nattvakt (med skyldighet att äfven utföra annat arbete): lön 600 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Kusk: 540 kr., dessutom beklädnads-hjälp 100 kr. Tre drängar: 400 kr. Köks-föreständerska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Tvättföreständerska: 500 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Trädgårdsmästare: lön 1,400 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. (däraf lön för 1910 fr. 1 mars 1,166,67 kr.). Snickare: lön 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Tio skötare: 600 kr., dessutom två ålderstillägg å 60 kr. efter resp. 2 och 5 års samt ett å 120 kr. efter 10 års tjänst-göring, årlig gratifikation 25 kr. Fyra sköta-reelever: 216 kr. Tjugunått sköterskor: 336 kr., dessutom två ålderstillägg å 33,60, 33,60 och 67,20 kr. efter resp. 2, 5 och 10 års tjänst-göring; årlig gratifikation 25 kr. Öfverskö-terska och sköterska å afdelning för oroliga patienter extra arf-vode 50 kr. Åt handtver-kare: 2,750 kr. Öfverkokerska: 420 kr. Kokerska: 300 kr. Kallsänka: 300 kr. Två strykerskor: 300 kr. Fem tvätterskor: 240 kr. Tre städerskor: 240 kr. Fyra köks-biträden: 240 kr.

Dessutom åtnjuta: öfverläkare (1,000), biträdande öfverläkare (500), syssloman (500), upp-

syningsman (200), maskinist (300), maskinistbiträde (200), vaktmästare (200), portvakter (200), trädgårdsmästare (200) och snickare (200) bostad och ved; biträdande läkare, underläkare och bokhållare (300), bostad med möbler, eldning, städning och kost; föreståndarinnor (300), öfersköterskor (300), köksförestånderska (300), tvättförestånderska (300), nattvakt (300), bostad, ved och kost, eldare, nattvakt (300), kusk, drängar, köksförestånderska (300), tvättförestånderska (300) bostad, ved och kost.

Om kost ej lämnas biträdande läkare och underläkare ökas lönen med 300 kr.; om kost lämnas maskinistbiträdet minskas lönen med 400 kr.; med rätt för Nämnden att bevilja skötare, sköterskor och handverkare fria tjänstekläder, äfvensom bostad och kost in natura eller ersättning härför.

Styrelse.

Hälsövernämnden (tillsvidare, Sjukhuset skall sedermera sortera under egen styrelse).

Protokollsförare.

Vakant.

Direktör och öfverläkare.

Kinberg, O. W.: riks. 32 10; allm. 15 06.

Biträdande öfverläkare.

Olander, K O. N.

Biträdande läkare.

Åhman, G. H. En vakant.

Underläkare.

Bjerner, N. G. En vakant.

Föreståndarinnor.

Fridström, G. O.; Johansson, A. K.

Uppsyningsman.

Lindhe, C. J.

Öfersköterskor.

Romberg, G. M.; Blomgren, E. S.; Granell, S. M.; Törnqvist, J. A. Th.; Persson, A. D.; Karlsson, E. M.; Holmström, E. K.; Ekberg, A. H. Tolf vakanta.

Predikant.

Lindstam, N.

Organist.

Vakant.

Syssloman.

Mild, C. A.; riks 34 16; allm. 15 06.

Bokhållare.

Vakant.

Köksförestånderska.

Johansson, A. Ch.

Tvättförestånderska.

Arenander, H.

Maskinist.

Bohman, G. A.

Vaktmästare.

Tingström, Hj. K. O.

Portvakter.

Andersson, J.; Pettersson, J. E.

Nattvakt.

Svensson, S. J.

Dessutom två öfersköterskeelever, tio skötare, fyra skötareelever, tjuguaått sköterskor, två sköterskeelever, ett maskinistbiträde, sex eldare, en kusk, tre drängar, en snickare, en skomakare, en målare, en öfersköterska, en underkökerska, en kallskänka, två strykerskor, fem tvätterskor, tre städerskor och fyra köksbiträden.

Provisoriska sinnessjukhuset

Hornsgatan 82, Sö.

Riks. 104 15; allm. 30 15.

Anstalten rymmer 32 platser.

Aftöningar m. m. Underläkare: 2,500 kr. Redogörare: 400 kr. Öfersköterska: 900 kr. Tio sjuksköterskebiträden: 336 kr. jämte en del klädespersedlar, dessutom fyra ålders-tillägg å 10 % af lönen. Portvakt: 540 kr. Kökerska: 336 kr. Köksbiträde: 240 kr. Städerska: 240 kr.

Dessutom åtnjuta: underläkare bostad med möbler, eldning och städning; öfersköterska, sjuksköterskebiträden, kökerska, köksbiträde, städerska bostad, ved och kost; portvakt bostad och ved; sjuksköterskebiträden erhålla i gratifikation efter ett års tjänstgöring 25 kr. årligen.

Styrelse.

Hälsövernämnden.

Öfverläkare.

Se Katarina sjukhus.

Underläkare.

Hildebrand, E. E. H.

Syssloman.

Se Maria sjukhus.

Öfersköterska.

Berggren, R. E. B. Pison.

Portvakt.

Tingström, H. K. F.

Dessutom tio *sjuksköterskebiträden*, en *kokerska*, ett *köksbiträde* och en *stüderska*.

**Provisoriska sinnessjukhuset
Södermannagatan 13, Sö.**

Riks. 94 09.

Anstalten rymmer 50 platser.

Aflöningar m. m. Öfversköterska: 700 kr. Sex sjuksköterskebiträden: 336 kr., jämte en del klädespersedlar, dessutom fyra ålders-tillägg å 10 % af lönen. Baderska: 240 kr. Kokerska: 240 kr.

Dessutom åtnjuta samtliga bostad och kost; sjuksköterskebiträden erhålla i gratifikation efter ett års tjänstgöring 25 kr. årligen.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden.

Öfverläkare.

Se Katarina sjukhus.

Underläkare.

Se Provisoriska sinnessjukhuset Hornsgatan 82.

Syssloman.

Se Provisoriska sjukhuset.

Öfversköterska.

Olander, A. M. E.

Dessutom sex *sjuksköterskebiträden*, en *baderska* och en *kokerska*.

Provisoriska sinnessjukhuset Bondegatan 34, Sö.

Riks. 97 77.

Anstalten rymmer 66 platser.

Aflöningar m. m. Öfversköterska: 800 kr. Elfva sjuksköterskebiträden: 336 kr., jämte en del klädespersedlar, dessutom fyra ålders-tillägg, hvaradera å 10 % af lönen. Kokerska: 336 kr. Ett *köksbiträde*: 240 kr.; ett *köksbiträde*: 204 kr.

Dessutom åtnjuta samtliga bostad och kost; sjuksköterskebiträden erhålla i gratifikation efter ett års tjänstgöring 25 kr. årligen.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden.

Öfverläkare.

Se Katarina sjukhus.

Underläkare.

Se Provisoriska sinnessjukhuset Hornsgatan 82.

Syssloman.

Se Provisoriska sjukhuset.

Öfversköterska.

Person, E.

Dessutom elfva *sjuksköterskebiträden*, en *kokerska*, två *köksbiträden*.

Polikliniker.

För vård af fattiga sjuka underhåller Staden en poliklinik å Södermalm samt lämnar bidrag till underhållskostnaderna till trenne fristående polikliniker, en å Östermalm och en å Normalm.

För dessa trenne, som afgifva berättelser till Hälsovårdsnämnden, redogöres här nedan. Staden lämnar äfven bidrag till andra polikliniker, såsom Serafimerlasarettets, Diakonissjukhusets, Kronprinsessan Lovisas vårdanstalts, Karolinska institutets poliklinik (vid Kungsgatan) samt Tandläkareinstitutets. Dessutom har Staden egna polikliniker i förening med vissa sjukhus, nämligen Maria, Sabbatsberg och sjukhuset St Görän. — Å dessa polikliniker lämna specialister i ögon-, öron-, kvinno- och barnsjukdomar etc. kostnadsfri behandling åt personer, hvilkas medellöshet blifvit styrkt.

Stöt år 1910. Utgifter: 43,200 kr.

Polikliniken å Östermalm.

Riddaregatan 3, Ö.; allm. Österm. 15 85.

Aflöningar m. m. Två läkare: arfvode 1,000 kr.

Föreståndare.

Lundberg, K. A. R. (se nedan afd. för barnsjukdomar och reumatiska åkommor).

Afdelningen för barnsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 11—12.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

Afdelningen för ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 4—5; måndagar och onsdagar 1—1,45.

Läkare.

Uddgren, Gerda S.

Afdelningen för hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och lördagar 11—12.

Läkare.

Marcus, K. J.

Afdelningen för kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Läkare.

Netzler, F. A. G.

Afdelningen för mag- och tarm-sjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 5—6 e. m.

Läkare.

Rosengren, J. A.

Afdelningen för öron-, näs- och hals-sjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och lördagar 9—10

Läkare.

Klingspor, S. W.

Afdelningen för urinvägarnas och könsorganens sjukdomar.

Mottagningstid: se nedan.

Läkare.

Almkvist, J. R., (mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7,30 e. m.); Sundquist, Alma M. K. (mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7,30 e. m.).

Afdelningen för reumatiska åkommor.
»Tallermans frinstitut».

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 11—12.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

Afdelningen för lungsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och fredagar 1—2.

Läkare.

Odqvist, K. A.

Polikliniken å Norrmalm.

St. Badstugatan 78, Va.; allm. Brunkeb. 125.

Aflöningar m. m. Staden bidrar med 1,500 kr.

Föreståndare.

Reuter, L. M. (se nedan afd. för barnsjukdomar).

Afdelningen för barnsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och fredagar 4—5.

Läkare.

Reuter, L. M.

Afdelningen för öron-, näs- och hals-sjukdomar.

Mottagningstid: se nedan.

Läkare.

Arnoldson, N. J., (mottagningstid: tisdagar och fredagar 1,30—2,30);

Ek, J. L., (mottagningstid: måndagar och torsdagar 10—11).

Afdelningen för ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Läkare.

Lamm, G. A.

Afdelningen för invärtes, mag- och tarmsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 5—6.

Läkare.

Karlström, K. A. Hj.

Afdelningen för könssjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och fredagar 7—8 e. m.

Läkare.

Krikortz, S. E.

Afdelningen för kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 12—12,30.

Läkare.

Rinman, K. K.

Afdelningen för hjärt- och lung-sjukdomar.

Mottagningstid: onsdagar och lördagar 10—10,30.

Läkare.

von Rosen, A. D. B.

Polikliniken å Södermalm.

Folkungagatan 69, Sö.; allm. Maria 1023.

Aflöningar m. m. Fyra läkare: arfvide 1,000 kr.; en läkare: arfvide 800 kr.; fyra läkare: arfvide 600 kr.

Föreståndare.

Vidstrand, C. A.

Afdelningen för ögonsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar, torsdagar och lördagar 4—5.

Läkare.

Lönborg, Fr. U.

Afdelningen för barnsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 12—1.

Läkare.

von Matérn, H.; Nordenson, A. G.

Afdelningen för öron-, näs- och hals-sjukdomar.

Mottagningstid: onsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare.

Larsson, A.

Afdelningen för hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9—10.

Läkare.

Moberg, W. L.

Afdelningen för lungsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 1,30—2,30.

Läkare.

Widstrand, C. A.

Afdelningen för urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 7—8 e. m.

Läkare.

Marcus, K. J.

Afdelningen för urinvägarnas och könsorganens sjukdomar hos kvinnor samt kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 7—8 e. m.

Läkare.

Paykull, Lilly S. E. M.

Afdelningen för tandsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 8,30—9,30.

Tandläkare.

Wessler, J. A.

Stockholms stads upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka.

Byråerna hafva till uppgift att åt lungsots-sjuka meddela råd och upplysningar till sjukdomens bekämpande och förekommande af smittas spridande och att, om den sjuke är medellös eller mindre bemedlad, lämna nödigt understöd. Byråerna stå under Hälsovårdsnämndens förvaltning och öfverinseende, och utöfvar förste stadsläkaren närmaste tillsynen öfver dess verksamhet. Hvardera byrån står under ledning af en föreståndare, som skall vara en legitimerad och i tuberkulossjukdomens diagnos, behandling och profylaxi kunnig läkare. Föreståndare äfvensom assistentläkare, därest sådana komma att anställas, antagas af Hälsovårdsnämnden; öfrig personal antagas af förste stadsläkaren på förslag af föreståndaren till det antal, Hälsovårdsnämnden bestämmer.

Understöd åt sjuka, som anlita byråernas hjälp, bestämmas af ett förtroenderåd, bestående af byråns föreståndare och två personer, af hvilka Hälso-

vårdsnämnden utser en och Fattigvårdsnämnden en, med iakttagande, att upplysning inhämtas från Fattigvårdsnämnden, innan understöd utdelas, och att anmälan göres, då utdelning af understöd ägt rum. Ej må understöd lämnas åt sjuk, som icke äger hemotstånd i Stockholm.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för Stockholms stads upplysnings- och understödsbyrå för tuberkulossjuka den 7 sept. 1906.

Förtroenderådets ledamöter.

Netzel, Laura, fröken, (utsedd af Hälsovårdsnämnden); **Lindblom, F. G. A.**, fattigvårdsinspektör, (utsedd af Fattigvårdsnämnden); **Sundell, C.** (se nedan); **Lindhagen, F. E.** (se nedan).

Suppleanter.

Heurlin, E. G., grosshandlare; **Josefson, A. R.**, prakt. läkare; **Winbergh, Fanny**, f. Dahl, fru; (utsedda af Hälsovårdsnämnden), **Boström, Clara G.**, fröken; **Flensburg, Anna**, f. Bredberg, doktorinna; **Månsson, Gertrud K.**, fröken, stadsfullm., (utsedda af Fattigvårdsnämnden).

Södra byrån.

Spartensgatan 14, Sö.; riks. 7554; allm. 309 29; expeditionstid: helgfria tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7. Understöd utdelas tisdagar 11,30.

Stat år 1910. Utgifter: 25,000 kr.

Aftlöningar m. m. Föreståndare: lön 4,000 kr. En sköterska: lön 1,400 kr., fri bostad, ved och lyse. Bokförare: lön 900 kr.

Föreståndare.

Sundell, C.

Sköterska.

Kinberg, E. H. W.

Bokförare.

Raphael, Ida M.

Norra byrån.

Handverkaregatan 23 C, K; riks. 130 76; expeditionstid: helgfria tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7. Understöd utdelas tisdagar 11,30.

Stat år 1910. Utgifter 25,000 kr.

Aftlöningar m. m. Föreståndare: lön 4,000 kr. En sköterska: lön 1,400 kr., fri bostad, ved och lyse. Bokförare lön: 900 kr.

Föreståndare.

Lindhagen, F. E.

Sköterska.

Göranson, A.

Bokförare.

Erasmie, Mimmie.

Söderby sjukhus.

(Under byggnad i Salems socken.)

Söderby, Uttran, Tumba.

Genom beslut den 17 maj 1906 anslogo Stadsfullmäktige 1,966,000 kr. till uppförande af en anstalt för tillgodoseande af tuberkulossjukvården i Stockholm å Stadens egendom Söderby i Salems socken. Sjukhuset är afsedt att mottaga medellösa med hemortsrätt i Stockholm men äfven, om sådant utan men för Sjukhusets egentliga uppgift låter sig göra, mindre bemedlade lungotsjuka i alla stadier å 400 platser i allmänt rum samt 30—40 företrädesvis för mera ömtåliga patienter beräknade platser i enskilda och halfenskilda rum.

Förarbeten för Sjukhusets uppförande började år 1906, då 200,000 kr. anslogos till ändamålet och beräknas sjukhuset vara färdigt att beläggas omkring 1 juli 1910.

Stat år 1910. Utgifter: 1,222,500 kr. däraf 967,000 kr. till inköp af inventarier samt till nybyggnad; inkomster 16,600 kr.

Aflöningar m. m. Öfverläkare och direktör: 7,000 kr., däraf lön 4,900 kr., tjygr 2,100 kr. Biträdande öfverläkare¹: 5,000 kr., däraf lön 3,500 kr., tjygr 1,500 kr. Underläkare¹: 2,800 kr., däraf lön 1,960 kr., tjygr 840 kr. Två amanuenser¹: 2,000 kr. Protokollsförare¹: arfvode 400 kr. Fjorton sjuksköterskor¹: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Trettiotre sjuksköterskebiträden¹: 250 kr. (efter två års tjänstgöring kan aflöningen höjas med 50 kr.). Syssloman: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Bokhållare: 1,600 kr., däraf lön 1,120 kr., tjygr 480 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Predikant¹: arfvode 800 kr. Organist¹: arfvode 200 kr. Husmoder: 800 kr., däraf lön 560 kr., tjygr 240 kr., dessutom två ålderstillägg å 100 kr. Maskinist: 1,800 kr., däraf lön 1,260 kr., tjygr 540 kr., dessutom ett ålderstillägg å 200 kr. Maskinistbiträde¹: 800 kr. Sex eldare¹: 460 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr.: vaktmästare¹: lön 900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Portvakt (med skyldighet att sköta telefonväxeln): lön 500 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Natvakt¹ (med skyldighet att äfven utföra aannat arbete): lön 600 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Kusk: 1,000 kr., desutom beklädningshjälpen 100 kr. Sex drängar¹: 400 kr. Trädgårdsmästare: 900 kr. Två baderskor¹: lön 300 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Köksförestånderska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Tvättförestånderska¹: lön 500 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr.

¹ Tillträder sin befattning d. 1 juli 1910.

Dessutom åtnjuta: öfverläkare och direktör (1,000), bitr. öfverläkare (500), syssloman (500), maskinist (300), vaktmästare (200), portvakt (100), kusk och trädgårdsmästare bostad och ved; underläkare, amanuenser och bokhållare (300) bostad med möbler, eldning och städning jämte kost: husmoder (300), maskinistbiträde, eldare, natvakt (300), drängar, sjuksköterskor (300), sjuksköterskebiträden, baderskor (300), köksförestånderska (300) och tvättförestånderska (300) bostad, ved och kost.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden (tillsvidare).

Öfverläkare och direktör.

Carlsson, Sture C.

Syssloman,

Östergren, P. A.

Bokhållare.

Mathson, E. C. A. F.

Husmoder.

Vakant.

Maskinist.

Wahlström, J. H.

Vaktmästare.

Vakant.

Portvakt.

Vakant.

Kusk.

Vakant.

Trädgårdsmästare.

Vakant.

Köksförestånderska.

Vakant.

Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem.*Vällinge i Salems socken af Stockholms län; adr. Vällinge, Stockholm II.*

Allm. Sturehof 12.

Hemmet har till ändamål att bereda underhåll och vård åt kvinnor, som efter genomgången sjukdom häraf äro i behof och icke kunna i eget hem eller hos anhöriga på tillfredsställande sätt vårdas. Hemmet har tillkommit genom en af godsägaren Albert Pålson och hans hustru Hulda Pålson, född Hjertström, till Stockholms stad öfverlämnad donation å 200,000 kr. Årliga afkastningen af donationens kapital, som förvaltats af Stockholms stads hälsovårdsnämnd och icke får till sitt belopp förminsas, skall enligt do-

nationsbrevets bestämmelser användas till bestridande af utgifter för å Hemmet intagna personers underhåll och vård. I sammanhang med mottagande af denna donation hafva Stadsfullmäktige genom beslut den 24 jan. 1905 åtagit sig att tillhandahålla lokal för Hemmet, bekosta dess inredning och uppsättning samt bestrida de ytterligare utgifter för detsamma, som ej betäckas af denna donation och möjligen tillkommande donationers afkastning. Enligt donationsbrevet hafva Norra Kalmar läns lasarettsläkare rättighet att ständigt få vid Hemmet disponera öfver två platser.

Hemmet förvaltas af en styrelse, bestående af förste stadsläkaren, fattigvårdsinspektören och två ledamöter, utsedda en af Fattigvårdsnämnden och en af Hälsovårdsnämnden, samt godsägaren Albert Pålson, så länge han själf är därtill villig. De valda ledamöterna utses hvarje år i dec. månad för det kommande året. Stadgar för Hemmets verksamhet fastställas af Hälsovårdsnämnden på förslag af Styrelsen. Styrelsen förvaltar under Hälsovårdsnämnden såsom öfverstyrelse Hemmets angelägenheter. Vistelsen å Hemmet är kostnadsfri och får i regel ej öfverskrida fyra veckor. Remiss till intagning sker genom Stockholms fattigvårdsinspektör.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens stadgar för Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem den 24 aug. 1906.

Stat år 1910. (Af Stadens medel): utgifter 10,100 kr.

Aflöningar m. m. Föreståndarinna: 600 kr. Kokerska: 300 kr. Tre tjänarinnor: 216 kr. Gårdsdräng: 720 kr. Föreståndarinna, kokerska och tjänarinnor åtnjuta dessutom bostad, kost, lyse, bränsle och tvätt; gårdsdräng vedbrand och vissa andra naturaförmåner.

Styrelsens ledamöter.

Andersson, L. I., förste stadsläkare (själfskr.).
Lindblom, F. G. A., fattigvårdsinspektör (själfskr.).
Bohman, f. Ruffel, Kerstin M. E., justitierådinna, (vald af Hälsovårdsnämnden); ordf.
Stedt, Louise J. Ch., f. af Edholm, öfverstinna, (vald af Fattigvårdsnämnden).
Pålson, S. A., godsägare, (donator).

Föreståndarinna.

Wallengren, Gerda N.

Dessutom en kokerska, tre tjänarinnor och en gårdsdräng.

Barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne.

(Under byggnad.)

Genom gåfvobref af den 12 febr. 1907 donerade storbhusdelägarne efter framlidne generalkonsuln Simon Sachs och hans maka Mathilda Sachs en summa af 400,000 kronor att användas till

grundande af ett sjukhus för barn i första lefnadsåret. Vid donationen voro fästade vissa villkor, bl. a. att donatorerna under sin lifstid ägde att utse tre af styrelsens sju ledamöter och att kommunen upplåte tomt åt Sjukhuset. Stadsfullmäktige förklarade sig den 20 jan. 1908 med tacksamhet mottaga donationen och hafva den 1 juni 1909 beslutat att i Arstalunden upplåta en tomt af omkring 4,500 kvm. areal. Sjukhuset beräknas kunna öppnas i midten af januari 1911.

Stat år 1910. (Af Stadens medel): utgifter 1,655 kr.

Aflöningar m. m. (att utgå tidigast från 1 okt. 1910). Öfverläkare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjpgr. 1,050 kr. Husmoder: 800 kr., däraf lön 560 kr., tjpgr. 240 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Vårmljedningskötare: (med skyldighet att tillika tjänstgöra såsom gårdskarl): 1,200 kr.

Husmoder åtnjuter dessutom bostad, ved och kost (300); värmeledningsskötare bostad och ved.

Styrelse.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm., (vald af Hälsovårdsnämnden); **Ernberg, J. H.**, prakt. läkare (vald af donatorerna); **Kinnander, O. F.**, v. häradshöfding, sekr.; **Medin, K. O.**, prof., ordf.; **Möller, C. O.**, öfverintendent, vice ordf. (valda af Hälsovårdsnämnden); **Sachs, J. E.**, direktör, kassadirektör; **Thiel, A. S.**, grosshandlare (valda af donatorerna).

Stockholms stads vaccinationsväsende.

Grundvalen för Stadens vaccinationsväsende bildar Kungl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för skyddskoppymningen i riket af 1853, som stadgar, att hvarje barn skall vaccineras, innan det uppnått två års ålder. Kontrollen öfver föreskriftnas efterlefnad handhafvas numera i Stockholm så, att Stadens rotämän årligen lämna Hälsovårdsnämnden uppgift på barn, hvilka, ehuru de öfverskridit vaccinationsåldern, icke annälts såsom ympade. Dessa barns nålsmän kallas nu genom Hälso-polisen vid stadgad påföljd af böter att låta inställa barnen hos vaccinatorerna. Staden aflönar fyra vaccinatorer, alla läkare, hvilka under den blidare årstiden (i regeln numera maj, juni, september samt möjligen oktober) en gång i veckan på offentliga vaccinationslokaler i de skilda stadsdelarna gå allmänheten till handa med kostnadsfri skyddskoppymning. På samma ställe vaccineras de barn, som i rätt tid inställas. Angående privat vaccinerade barn skola anmälningar göras till Hälsovårdsnämnden. Efter vaccinationens slut hvarje höst insändas listor öfver samtliga vaccinerade till Hälsovårdsnämnden, som inom januari månads utgång öfverlämnar listorna till rote-männen för anteckning i mantalsböckerna.

Vaccinatorer förordnas af Hälsovårdsnämnden.

Instruktion. K. bref den 16 nov. 1854 till Sundhetskollegium angående skyddskoppsymptningen i Stockholm. Öfverståthållareämbetets kungörelse den 23 jan. 1855. Åtskilliga förändringar i vaccinationsväsendets handhafvande infördes i början af 1880-talet på grundval af förhandlingar mellan Öfverståthållareämbetet och Hälsovårdsnämnden.

Aflöningar m. m. Fyra vaccinatorer: arfvide 500 kr. Till Nämndens disposition för ökad arbete vid vaccinationen: 800 kr. (högst).

1. Vaccinationsdistriktet

(omfattande Storkyrkoförsamlingen och Kungsholmen).

Svartmangatan 21 & 23, St.; mottagning: onsdagar 10 f. m. Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn; mottagningstid: torsdagar 1,30 e. m.

Vaccinator.

Scholander, C. Th.

2. Vaccinationsdistriktet

(omfattande Klara, Adolf Fredriks, Gustaf Vasa och Matteus församlingar).

Kungsgatan 30, C.; mottagningstid: onsdagar och fredagar 4 e. m.

Vaccinator.

Erdmann, T. L.

3. Vaccinationsdistriktet

(omfattande Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonoras och Oscars församlingar).

Riddaregatan 3, Ö.; mottagningstid: tisdagar och torsdagar 5 e. m.

Vaccinator.

Nordlund, J. B.

4. Vaccinationsdistriktet

(omfattande Maria och Katarina församlingar).

Timmermansgatan 28 (Folkskolehuset), Sö.; mottagningstid: torsdagar 3,30 e. m. Folkungagatan 69; mottagningstid: fredagar 12,30 e. m.

Vaccinator.

Olson, E.

Stockholms stads besiktningsbyrå för prostituerade kvinnor.

Trädgårdsgatan 3, St.; Polisens växelstation, riks. och allm.

Byrån leder sitt ursprung från år 1859, då en dylik byrå upprättades och ställdes under kurhusöfverläkarens inscende.

Reglementen m. m. Öfverståthållareämbetets d. 2 juni 1875 meddelade Föreskrifter rörande uppsikten öfver prostituerade kvinnor i hufvudstaden.

Stat år 1910. Utgifter: 10,050 kr.

Aflöningar m. m. Tre läkare, hvar af föreståndare: 2,000 kr. Bakteriolog: 2,000 kr. Till Nämndens disposition för öfriga aflöningsbehof: 900 kr., däraf 800 kr. till föreståndaren för Polisens prostitutionsafdelning.

Föreståndare.

Aspelin, J. M., andre stadsläkare.

Läkare.

Scholander, C. Th.; Almkvist, J. R.

Bakteriolog.

Müllern-Aspegren, G. J. U.

Kommissarie.

Hagström, C. A., föreståndare för Polisens prostitutionsafdelning.

Allmän hälsovård.

Under rubriken Allmän hälsovård i kommunens stat ingå: Hälsopolisen, Hälsovårdsnämndens laboratorier, Vaccinationsväsendet, Bostadsinspektionen, Upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka, Desinfektionsanstalten, Isoleringsanstalten, Karantänsanstalten å Skottland, Stadens karantänsstallar, desinfektion i bostäder, utrotande af råttor, tjänsteresor och diverse utgifter.

Stat år 1910. Utgifter: 212,750 kr.; inkomster: 4,600 kr.

Stockholms stads hälsopolis.

Kungsträdgårdsgatan 2 C, C.; riks. 7 41; allm. 52 61; expeditionstid: 9—7.

Hälsopolisinrättningen afser att bereda Hälsovårdsnämnden biträde vid tillsynen öfver ordningen i staden, hvad hälsovården angår. Hälsopolisens chef närmast förste stadsläkaren är sundhetsinspektören, som antages af Hälsovårdsnämnden och skall vara en i allmän hälsovård kunnig läkare. Till hälsopolisen räknas också stads-veterinären och biträdande stadsveterinären, hvilka hafva sin hufvudsakliga verksamhet vid köttkontrollen (se sid. 78).

Sundhetsinspektören åligger hufvudsakligen: att åt Hälsopolisens personal lämna nödig undervisning i allmän hälsovårdslära och annat, som till dess yrke hörer, att själf eller genom den öfriga personalen såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar undersöka de sanitära förhållandena, att särskildt ägna sin uppmärksamhet åt infektionssjukdomarnes förhållanden i staden, att hvarje helgfri dag på bestämd tid in-

finna sig å Hälsovårdsnämndens byrå och på kallelse inställa sig vid Nämndens sammankomster, till hvilka han äfven därförutan må äga tillträde. Vid förfall för förste stadsläkaren skall sundhetsinspektören vara skyldig att hans tjänsteåligganden bestrida, såvida han därtill förordnas.

Stadsveterinären tillhör Stadens hälsopolis och antages af Hälsovårdsnämnden. Stadsveterinären må ej idka enskild praktik inom veterinäryrket ej heller utan Nämndens tillåtelse åtaga sig annan tjänst. Denne veterinärs hufvudsakligaste åligganden äro: att i enlighet med gällande författningar öfvervaka smittosamma sjukdomar och farsoter bland husdjuren, att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt sådana förhållanden inom staden, som kunna menligt inverka på husdjurens sundhet, att hålla tillsyn öfver slakterierna i staden, att öfvervaka slakten, slaktdjurens beskaffenhet samt köttets behandling och förvaring, att, där så behöfves, undervisa slakterne i fråga om lämpliga metoder vid slakten, att hafva uppsikt öfver kött och fläsk samt däraf bereda födoämnen, som hållas till salu i bodar, å torg eller andra försäljningsplatser m. m. Stadsveterinären har närmaste uppsikt öfver Köttbesiktningabyråerna samt skall tills vidare vara förståndare vid en af dessa (se Södra köttbesiktningabyrån, sid. 78).

Biträdande stadsveterinären har, förutom skyldighet såsom förståndare för den ena af Köttbesiktningabyråerna (se Norra köttbesiktningabyrån, sid. 78), till åliggande, att utan särskild ersättning biträda stadsveterinären uti de göromål, som åligga denne enligt den af Hälsovårdsnämnden (den 13 mars 1880) utfärdade instruktion, att vid laga förfall för stadsveterinären utan särskild ersättning bestrida hans tjänsteåligganden.

I öfrigt utgöres Hälso-polisen af en kommissarie och 25 tillsyningsmän.

Kommissarien utöfvar det närmaste förmanskapet öfver tillsyningsmännen och vägleder dessa vid deras arbete, öfvervakar att Hälsovårdsnämndens uppmaningar angående afhjlpande af sanitära olägenheter efterkommas samt är efter förordnande åklagare i sundhetsmål.

Tillsyningsmännen åligger hufvudsakligen att vaksamt efterspana befintliga sanitära olägenheter samt att äfven hafva uppmärksamheten fäst på efterlefnaden af de föreskrifter rörande sundheten och snyggheten i staden, hvilkas öfvervakande författningens enligt tillhör allmänna polisen samt, om de finna något i detta afseende att anmärka, därom till kommissarien lämna rapport.

Instruktioner. Hälsovårdsnämndens instruktion för Stockholms hälsopolis den 8 okt. 1880. Hälsovårdsnämndens provisoriska instruktion för Stockholms stads hälsovårdsnämnds veterinär den 13 mars 1880. Hälsovårdsnämndens instruktion för Hälsovårdsnämndens biträdande veterinär den 13 nov. 1885.

Aflöningar m. m. Sundhetsinspektör: 6,000 kr., däraf lön 4,200 kr., tjygr 1,800 kr.,

dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Stadsveterinär: 3,000 kr. Kommissarie: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr., samt bostad och ved (400). Fyra förste tillsyningsmän: 2,300 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 200 kr. Tjugu tillsyningsmän: lön 1,900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 200 kronor. Till Nämndens disposition för tillsyn af afloppsledning: 4,400 kr.

Sundhetsinspektör.

Backlund, A. R.; Hälsovårdsnämndens expedition; riks. 7 41; allm. 46 40; mottagningstid: 1—2.

Stadsveterinär.

Nystedt, S. P.; Hälsovårdsnämndens exp.; riks. 7 51; allm. 52 61; mottagningstid: 1—2; (se f. ö. Södra köttbesiktningabyrån.)

Biträdande stadsveterinär.

Åfeldt, N. O. E., (se Norra köttbesiktningabyrån.)

Kommissarie.

Österberg, B. A.

Förste tillsyningsmän.

Magnusson, R. E., tjl., tf. **Johannesson, C. J. E.;** **Regnér, C. O. F.;** **Lagerman, A. F.;** **Rune, F.**

Sundhetsinspektörens biträde vid behandling af ärenden ang. afloppsledning etc.

Magnusson, R. E. (se ofvan).

Tillsyningsmän.

Fryklund, E.; **Boström, E. G.;** **Johannesson, C. J. E.** tjl. (se ofvan) tf.; **Hellsén, J. A.;** **Norgren, C.;** **Engman, H. A.;** **Dahl, G. E.;** **Wähl, J. A.;** **Ternell, E. E.;** **Wedin, E. W.;** **Ekbergh, C. G.;** **Lilienberg, J. G.;** **Rosén, G. A.;** **Widstrand, O. M. V.;** **Molin, A. E.;** **Andersson, A.;** **Wiik, E. A.;** **Lindén, A. G.;** **Eklund, P. F.;** **Karlbom, B. O.;** **Larsson, J. H.;** **Tell, E. G.**

Dessutom *extra tillsyningsmän* i mån af behof.

Stockholms stads anstalter för köttbesiktning och sterilisering.

Sedan hälsovårdsstadgan börjat tillämpas i Stockholm och i sammanhang därmed hälsopolisuppsikt införts öfver här till salu utbjudna födoämnen, blefvo (1880) de förra trikinbyråerna centralpunkter för den offentliga köttbesiktningen i gemen. Förståndareskapet, som förut varit anförtrödt åt läkare, öfverlämnades, sedan dessa afgått, åt Hälsovårdsnämndens veterinärer.

Köttbesiktningabyråerna, som de numera kallas, hafva enligt senaste föreskrifter till uppgift

att dels betjäna allmänheten med besiktning i sanitärt afseende af inlämnade fläsk- och andra köttvaror dels verkställa undersökning af sådana matvaror, som af Stadens hälsopolis anhållits, och i förekommande fall oskadliggöra dessa. Svinkött, som vid undersökning befunnits trikinhaltigt, inlöses af byråerna enligt viss taxa. Närmaste tillsynen öfver byråerna utöfvas af stadsveterinären. Byråerna benämnas den norra och den södra och hafva, för att vara lätt tillgängliga för allmänheten och hälsopolisen, placerats i närheten af de betydande salutorgen Hötorget och Kornhamnstorg, nämligen i egendomarna nr 4 Olofsgatan och Söder Mälarstrand 4. Den södra byrån har för mottagande af fläsk för trikinbesiktning dessutom en filial i nr 9 Munkbrogatan.

Vid hvarje byrå skola vara anställda en föreståndare, som bör vara legitimerad veterinär, en kassör, tillika journalförare och vägare, erforderligt antal mikroskopister, en förman samt behöfligt antal betjäning. Föreståndare och kassörer antagas af Hälsovårdsnämnden, öfrig ordinarie personal af förste stadsläkaren och extra personal af föreståndaren. Byråernas räkenskaper föras af Hälsovårdsnämndens kamrerare.

Stockholms stads steriliseringsanstalt har till uppgift att tillvarata de friska delarna af det kött, som på Köttbesiktningbyråerna funnits vara angripet, genom sterilisering göra det tjänligt till människoföda samt sedan försälja det till billigt pris. Anstalten är inrymd i samma lokal som Norra Köttbesiktningbyrån och skötes af dess personal.

Stadgar. Hälsovårdsnämns stadgar för Köttbesiktningbyråerna i Stockholm den 26 febr. 1904.

Stat år 1910. Utgifter: 97,000 kr.; inkomster: 115,000 kr.

Södra köttbesiktningbyrån.

Söder Mälarstrand 4, Sö., med filial Munkbrogatan 9, St.; riks. 755; allm. 36 29; filialen: allm. 11 32; expeditionstid: 8—3.

Aflönningar m. m. Föreståndare: arfvide 5,000 kr. (dessutom 3,000 kr. såsom stadsveterinär). Biträdande veterinär: arfvide 5,500 kr. Kassör: arfvide 2,200 kr. Sex mikroskopister: arfvide 1,200—1,400 kr. Förman: arfvide 1,900 kr. Vaktmästare: arfvide 1,300—1,600 kr. Skrifbiträde och profbärare: arfvide 1,100 kr.

Föreståndare.

Nystedt, S. P., stadsveterinär; (se Hälsovårdsnämndens expedition, sid. 54.)

Biträdande veterinär.

Jansson, J. E.

Kassör.

Lundholm, A. U.

Mikroskopister.

Tjäder, Amelie G.; Nyman, Tyra T.; Ahlström, S. Elisabeth; Fagerberg, Elsa E. O.; Högdahl, Anna Ch. K.; Hallgren, Nanna R. M.

Förman.

Eriksson, K. J. (filialen).

Vaktmästare.

Jonsson, K. E. (förste vaktm.); *Pettersson, C. Hj.;* *Hjertstrand, S. M.* (filialen); *Svanström, K. Th.* (filialen).

Skrifbiträde och profbärare.

Andersson, S. V.

Dessutom fyra *extra mikroskopister*, fyra *extra stämplare* och *arbetsbiträden* (hvaraf en vid filialen), hvilka inkallas i mån af behof.

Norra köttbesiktningbyrån.

Olofsgatan 4, C.; riks. 754; allm. 67 00; expeditionstid: 8—3.

Aflönningar m. m. Föreståndare: arfvide 6,500 kr. Biträdande veterinär vid köttkontrollen: arfvide 5,000 kr. (Arfvet utgår af särskildt anslag under titeln Allmän hälsovård: För veterinärbiträde vid köttkontrollen, 5,000 kr.). Kassör och vägare: arfvide 2,200 kr. Sju mikroskopister: arfvide 1,200—1,400 kr. Förman: arfvide 1,900 kr. Vaktmästare: arfvide 1,300—1,500 kr. Stämplare: arfvide 1,200 kr.

Föreståndare.

Åfeldt, N. O. E., bitr. stadsveterinär.

Biträdande veterinär vid köttkontrollen.

Petrelius, K. A. O.

Kassör och vägare.

Stoltz, J. O.

Mikroskopister.

Hanngren, Maria H.; Palin, Anna M.; Stoltz, Berta E.; Svedelius, A. Matilda; Malmberg, Maria I. B.; Ringström, Ingeborg F.; Almarantz, Elin S.

Förman.

Odin, K. A.

Vaktmästare.

Edman, E.; Johansson, J. T.; Ekström, K. J. V. Lindström, J. H.

Dessutom tio *extra mikroskopister*, en *stämplare* och sex *extra arbetsbiträden*, hvilka inkallas i mån af behof.

Steriliseringsanstalten.

Olofsgatan 4, C.; riks. 754; allm. 67 00; försäljningstider: onsdagar och lördagar 7—8 f. m. eller 2—4 e. m.

Personal: se ofvan Norra köttbesiktningbyrån.

Stockholms stads destruktionsanstalt.

Löfsta, postadress och järnvägsstation: Riddersvik; riks. Håsselby 3; allm.

Riddersvik 4; kontorstid: 9—4.

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar däraf och kasserade, till föda otjänliga födoämnen af animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter, såsom talg och fett, köttmjöl och bengryn, hvaraf fettämnena försäljas som råvara till stearinljus-, tvål- och såpfabrikation samt mjöl och gryn såsom kraftfoder för svin, fjäderfän och fiskyngel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ångan erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten, från hvilken äfven lämnas för driften behöflig elektrisk kraft samt ljus.

Reglemente. Stadgar för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Löfsta, antagna af Hälsovårdsnämnden den 4 maj 1906.

Stat år 1910. Utgifter: 19,300 kr.; inkomster: 21,000 kr.

Aflöningar m. m. Veterinär: 500 kr. Redogörare: 500 kr. Förman: 1,500 kr. samt bostad. Maskinist: 1,620 kr. (tillika maskinist vid Renhållningsverkets afd. vid Löfsta, hvarifrån halfva lönen utgår).

Veterinär.

Åfeldt, N. O. E., bitr. stadsveterinär.

Redogörare.

Forsman, E. Hj., föreståndare för Renhållningsverkets afdelning vid Löfsta.

Förman.

Ljungqvist, E. J. O.

Maskinist.

Carlsson, A. J.

Hälsovårdsnämndens laboratorium.

Stat år 1910. Utgifter: 25,000 kr.; inkomster 4,500 kr.

Fysikalisk-kemiska afdelningen.

Oxtorgsgatan 18 (ing. fr. gården); riks. 15 38; allm. 87 72; expeditionstid: 1—3.

Hälsovårdsnämndens fysikalisk-kemiska laboratorium började sin verksamhet år 1883. Anstalten förestås af Hälsovårdsnämndens ingenjör. Af ingenjören utföras tekniskt-hygieniska undersökningar i samband med Nämndens verksamhet såsom beträffande vattenaflopp, bostäder och samlingslokaler, fabriker och näringar m. m., kemiska undersökningar angående till salu hållna födoämnen, dryckesvaror och njutningsmedel samt i öfrigt analyser och tekniska undersökningar, som påkallas särskildt genom Hälso-polisens verksamhet.

Instruktion. Hälsovårdsnämndens instruktion för Hälsovårdsnämndens ingenjör den 16 febr. 1894.

Aflöningar m. m. Ingenjör: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjipgr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr.

Ingenjör.

Sondén, K. G. A.

Dessutom *tillfälliga biträden* i mån af behof.

Bakteriologiska afdelningen.

Hötorget 14, C.; riks. 15 02; allm. 52 62; laboratoriet öppet: 9—3, 5—7.

Hälsovårdsnämndens bakteriologiska laboratorium började sin verksamhet 1901. Å Laboratoriet utföras bakteriologiska undersökningar rörande till Nämndens verksamhet hörande frågor äfvensom utredningar i hälsovårdsärenden, för hvilkas bedömande bakteriologisk sakkunskap erfordras, samt undersökningar i diagnostiskt syfte (för medellösa i Stockholm kostnadsfritt, eljest enligt taxa) af de prof. som för dylikt ändamål från de praktiserande läkarna i staden eller landsorten till Laboratoriet insändas.

Instruktion. Hälsovårdsnämndens instruktion för föreståndaren vid Nämndens bakteriologiska laboratorium den 12 april 1901.

Aflöningar m. m. Föreståndare: arfvode 4,000 kr.

Föreståndare.

Levin, E. I.

Dessutom *tillfälliga biträden* i mån af behof.

Botaniska afdelningen.

Oxtorgsgatan 18 (ing. fr. gården); riks. 15 38; allm. 87 72; laboratoriet öppet: tisdagar, torsdagar och fredagar 9—3.

Hälsovårdsnämndens laboratoriums botaniska afdelning trädde i verksamhet 1 juli 1907 och omfattar mikroskopisk undersökning af födoämnen, njutningsmedel, vatten m. m.

Aflöningar m. m. Botanist och mikroskopiker: arfvode 1,800 kr.

Botanist och mikroskopiker.

Huss, H. A.

Stockholms stads desinfektionsanstalt.

Östgötagatan 44, Sö.; riks. 7 56; expeditionstid: 8—7.

Desinfektionsanstalten grundades år 1882 och inrymdes i lokal vid Hornsgatan 82. Den hade till en början allenast en desinfektionsugn och 4 rum för härbärgande af friska personer, hvilkas bostäder med anledning af där inträffade fall

af smittosamma sjukdomar undergingo desinfektion. På sommaren 1906 flyttades Desinfektionsanstalten till sin nuvarande lokal, där trenne ugnar finnas uppsatta. (Jfr Isoleringsanstalten, se nedan.)

Stat år 1910. Utgifter: 12,050 kr.

Aflöningar m. m. Redogörare: 150 kr. (Desinfektionsanstalten och Isoleringsanstalten). Desinfektör: 1,200 kr. Vaktmästare: 1,200 kr.

Dessutom åtnjuta desinfektör och vaktmästare bostad.

Redogörare.

Holmberg, G. A.

Desinfektör.

Strömberg, S. A.

Vaktmästare.

Pettersson, C. A. E.

Desinfektion i bostäder.

Stockholms hälsopolis, Kungsträdgårdsgatan 2 C, C.; riks. 741; allm. 52 61; expeditionstid: 9—7.

Desinfektion i bostäder verkställes af Hälso-polisen jämlikt K. förordningen den 19 mars 1875 ang. åtgärder mot införande och utbredning af smittosamma sjukdomar bland Rikets invånare samt lagen den 13 maj 1904 angående vissa åtgärder mot utbredning af lungdot, äfvensom i andra fall på begäran af enskilda eller där särskilda omständigheter anses påkalla en dylik åtgärd.

Reglemente m. m. Se ofvan.

Stat år 1910. Utgifter: 1,000 kr.

Aflöningar m. m. Hälso-polisens tillsyningsmän användas.

Desinfektörer.

Hälso-polisens tillsyningsmän.

Stockholms stads isoleringsanstalt.

Brännkyrkagatan 62, Sö.; riks. 97 79. Expeditionstid: hela dygnet.

Isoleringsanstaltens ändamål är att härbärgera och ställa under observation personer från smittade hem. Den inrymdes till en början (1882) i samma lokal som Desinfektionsanstalten, Hornsgatan 82, såsom en särskild isoleringsafdelning. Den nuvarande Isoleringsanstalten är (sedan år 1905) inrymd i egendomen nr 62 vid Brännkyrkagatan. Anstalten rymmer i nedre våningen, förutom kök och bostad för förestånderskan, expeditjonsrum samt trenne badafdelningar, en för män och en för kvinnor. En trappa upp finnas fyra rum med olika ingångar samt inom särskild tambur en afdelning på tre sofrum och matrum, afsedd att vid utrymmande af någon större lägenhet

bereda tillflykt äfven åt en större familj. Två trappor upp åro inredda sju isoleringsrum, fler-talet med skilda ingångar, samt förrådsrum. Å hela Anstalten kan samtidigt intagas ett fyr-tiotal personer.

Tillsynen öfver hela Anstalten utöfvas af sundhetsinspektören.

Stat år 1910. Utgifter: 6,000 kr.

Aflöningar m. m. Redogörare: 150 kr. (Isoleringsanstalten och Desinfektionsanstalten). Förestånderska: 600 kr.

Dessutom åtnjuter förestånderska bostad.

Redogörare.

Holmberg, G. A.

Förestånderska.

Strömberg, Ch.

Stockholms stads karantänsanstalt.

Skottland, Norra Fjäderholmen; riks. 15 65.

En karantänsanstalt ingick redan i den 1884 uppgjorda planen för ordnandet af hufvudstadens epidemisjukvård, men den anlades först 1892 under trycket af då hotande kolerafara. Till plats därför valdes den till Fjäderholmgruppen hörande lilla ön Skottland. Anstalten har till ändamål att betjäna fartyg, ombord å hvilka sjukdomsfall i kolera eller pest förekommit och som därför måste undergå desinfektion. Anstalten är ordnad efter samma principer som Desinfektionsanstalten i staden ehuru i mindre skala. Hufvudbyggnaden innehåller dels en mindre sjukafdelning på sex å åtta sängar, dels en därifrån fullständigt skild desinfektions- och tvättafdelning. Härför-utom finnas en mindre logementsbyggnad för fartygsbesättning, bostadshus för Anstaltens egen personal samt skjul och andra nödiga uthus. Anstalten har blott få gånger behöft tagas i bruk, men då gjort god nytta.

Stat år 1910. Utgifter: 1,700 kr.

Aflöningar m. m. Tillsyningsman: arfvode 600 kr.; dessutom fri bostad. Öfrig personal anställs vid behof.

Tillsyningsman.

Karlsson, C. A.

Stockholms stads karantänsstallar.

F. d. Järnvägen å K. Djurgården, Dj.

Sedan K. kungörelsen den 1 maj 1885 föreskrifvit, att införsel sjöledes af nötboskap och andra kreatur icke fingo ske annorstädes än i de städer, som för djuren inrättade karantänslokaler, gick Öfverståthållareämbetet i författning om anordnande af dylik lokal. Denna ersattes på våren 1893 med ett på Stadens bekostnad efter rationella principer inrättadt mindre karantänsstall,

som fick sin plats inom f. d. Järnvägen på Djurgården. Stallet har plats för tolf större djur. Sedan genom K. kungörelsen den 18 maj 1894 skärpta karantänsbestämmelser införts, uppfördes på Hälsovårdsnämndens initiativ ännu ett dylikt stall under våren 1896, beläget icke långt från det förra. Hufvudstadens karantänsanstalter för kreatur stå enligt Stadsfullmäktiges beslut den 16 sept. 1898 under Hälsovårdsnämndens öfverinseende och förvaltning. Närmaste inseeendet öfver dessa anstalter tillkommer den af Medicinalstyrelsen förordnade karantänsveterinären eller vid förfall för honom en karantänsveterinärssuppleant. Vid Anstalten finnas dessutom särskilda skötare.

Reglemente m. m. Hälsovårdsnämndens ordningsregler för karantänsanstalter för sjöledes från utrikes ort införda djur, den 9 jan. 1899.

Aflöningar m. m. Djurimportörerna betala efter taxa.

Karantänsveterinär.

Nystedt, S. P., stadsveterinär.

Karantänsveterinärssuppleanter.

Åfeldt, N. O. E., bitr. stadsveterinär; **Jansson, J. E.**, bitr. veterinär vid Södra köttbesiktningabyrån.

Dessutom skötare.

Stockholms stads bostadsinspektion.

Kungsträdgårdsgatan 2 C, C.; riks. 7438; allm. 86 77; expeditionstid: 1—2.

År 1906 beslöto Stadsfullmäktige att en bostadsinspektion skulle under Hälsovårdsnämndens inseeende inrättas i hufvudstaden med uppdrag att ur sundhetssynpunkt afsyna nyuppförda byggnader, att upptaga och företaga utredning öfver klagomål i fråga om dåliga lägenheter samt genom inspektion tillse, att bostäder icke till följd af olämpligt byggnadssätt, bristande underhåll eller öfverbefolkning äro hälsofarliga, och att efter den plan och i den utsträckning, som af Hälsovårdsnämnden bestämmes, företaga undersökning af bostädernas allmänna beskaffenhet.

Instruktion. Hälsovårdsnämndens instruktion för Bostadsinspektionen den 25 februari 1910.

Stat år 1910. Utgifter: 17,500 kr.

Aflöningar m. m. Bostadsinspektör: 6,500 kr., däraf lön 4,550 kr., tjgr 1,950 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Manlig assistent: 2,300 kr. Öfriga assistenter: 1,800 kr.

Bostadsinspektör.

Wirgin, G.

Assistenter.

Thedin, C. A.; Julin, Kjerstin; Lilliesköld, f. Annerup, L. M.; Hökerberg, Manda.

Stockholms stads fosterbarnsinspektion.

Hälsovårdsnämndens expedition, Kungsträdgårdsgatan 2 C, C.; riks. 741; allm. 5261; expeditionstid: 1—3.

Enligt lagen den 6 juni 1902 om fosterbarns vård åligger det hälsovårdsnämnd eller, där sådan ej finnes, kommunalnämnd att hvar inom sitt verksamhetsområde, ägna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras hälsa, att för detta ändamål dels tillse att icke fosterbarns vård utföras af personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels ock öfvervaka fosterbarnens behandling. Åt sundhetsinspektören lämnades 1903 i uppdrag att i de fall, då Nämndens eget ingripande fordrades, tillse vidare under året fullgöra de enligt lagen Nämnden åliggande skyldigheter i afseende å denna vård med åliggande för honom att mottaga anmälningar från barnuppfostrare och fullgöra den undersökning, sådan anmälan förutsätter, att öfvervaka och handla de biträden, som kunde blifva ytterligare anställda för tillsynen af barnen. För utfövande af sagda tillsyn äro numera anställda fyra inspektorer. Distrikten äro nu: 1. Maria förs., 2. Katarina och Nikolai förs., 3. Kungsholmen och de delar af Gustaf Vasa och Matteus förs., som ligga norr om Odengatan och väster om Norrtullsgatan från Odengatan norrut räknadt, 4. återstoden af Norrmalm samt Östermalm. Inspektionen för 1. distr. sköter dessutom expeditionen.

Stat år 1910. Utgifter: 12,000 kr.

Aflöningar m. m. Fosterbarnsinspektör: 1,200 kr. En fosterbarnsinspektöris: 1,800 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 150 kr.; tre fosterbarnsinspektöris: 1,500 kr.

Fosterbarnsinspektör.

Backlund, A. R., sundhetsinspektör.

Fosterbarnsinspektöris.

Harling, E. L. M. (1. distr.); **Ellstam, f. Harling, E. R.** (2. distr.); **von Koch, M. M.** (3. distr.); **de la Croix, A. K.** (4. distr.).

Stockholms stads ambulansväsende.

Det offentliga ambulansväsendet i Stockholm har utvecklat sig särskildt på senare åren, delvis under medverkan af enskilde. En del af den här nedan omnämnda ambulansattiraljen tillhör ej Hälsovårdsnämnden och står t. o. m. i ett fall (djurtransportvagnarna) ej under dess inseeende; för öfversiktlighetens skull har emellertid här sammanförts samtliga hithörande uppgifter. För närvarande finnas i hufvudstaden följande fortskaffningsmedel för sjuka personer eller för sjuka eller döda djur:

1) *Ambulansvagnar*, afsedda för transport af sjuka och skadade personer, som blifvit af

polispersonalen omhändertagna för att bereda vård och hjälp. Af sådana vagnar finnas för närvarande tre, hvilka finnas uppställda en å hvardera af Brandkårens stationer i husen n:r 64 Malmskillnadsgatan (Johannes station, riks. 12 94, allm. 47 00) och n:r 11 Tjärhofsgatan (Katarina station, riks. 13 12, allm. 33 00) samt Krukmakaregatan 22 (Maria station, reservvagn) samt kunna af polisman rekvideras alla tider af dygnet. Transporten verkställes kostnadsfritt med manskap och hästar tillhörande Brandkåren. Inställelse sker inom ungefärligen samma tidsträkt, som åtgår för Kårens utryckningar till eldsvåda. I dec. 1909 anvisade Stadsfullmäktige 14,000 kr. till anskaffande af en ambulansautomobil.

Det är läkare medgifvet att personligen från brandstationerna rekvirera ambulansvagnarna för transport till sjukhus af personer, som på grund af häftig blödnings, till följd af olyckshändelse eller af annan orsak äro i *synnerligt* behof af *skyndsamt* behandling å sjukhus, så att sjukvagnens inställande icke kan afvaktas, eller behöfvet uppstått å sådan tid af dygnet, då denna vagn icke är tillgänglig, samt den sjukas transporterande i vanligt åkdon provas skola medföra skada eller väsentligt ökad lidande.

Härvid skall läkaren uppgifva: *a*) sitt eget namn; *b*) den sjukas namn; *c*) d:o bostad; och *d*) d:o sjukdom; samt *e*) lägenheten, hvarifrån den sjuke skall afhämtas.

Afskrifvningen på plats å de norra stadsdelarna eller staden inom broarna, bör den ställas till Johannes brandstation, för öfriga delar af hufvudstaden till Katarina brandstation.

2) *Sjukvagnar*, afsedda för transport af sjuka, som vårdas i sina hem eller annorstädes och icke kunna forslas i vanliga åkdon utan att tillskyndas skada eller väsentligt ökad lidande. Dessa vagnar äro för närvarande två och finnas uppställda hos hyrverksaktiebolaget Frey, Grefvregatan 11, som förbundet sig att med hästar och 2 bärare framföra vagnarna till begärd plats.

Den ena vagnen tillhör Drottning Sophias förening till understöd af härens och flottans sjukvård och kan af en hvar mot erläggande af 8 kronor för hvarje transport rekvideras genom bud eller telefon, riks. 45 64, allm. 30, och hålles tillgänglig mellan kl. 7 f. m. och kl. 9 e. m.

Den andra vagnen tillhör Hälsovårdsnämnden och är afsedd att efter förordnande af läkare användas under ofvan angifna förhållanden för transport af medellösa eller mindre bemedlade sjuka. Vagnen tillhandahålles utan afgift mellan kl. 7 f. m. och kl. 9 e. m. och kan rekvideras antingen genom bud eller medelst telefon å samma nummer, som för närmast ofvan omfördälda vagn angifvits.

Vid begärandet af denna vagn skall följande iakttagas:

Det ankommer på vederbörande läkare att afgöra, huruvida den sjukas ekonomiska förhållanden äro sådana, att transporten bör verkställas

kostnadsfritt, i följd hvaraf läkaren förutom vanlig sjukhusremiss, då sådan är erfordrerlig, skall utfärda särskildt intyg, som jämte sjukdomens beskaffenhet uttryckligen angifver, att transporten skall ske med sjukvagn *kostnadsfritt*, hvilket intyg skall lämnas till kusken vid den sjukas afhämtande.

Vid rekvisitionen skall uppgifvas: *a*) den sjukas namn; *b*) lägenheten, hvarifrån den sjuke skall afhämtas; *c*) det sjukhus eller annat ställe, till hvilket transporten skall ske; samt *d*) *tydligt tillkännagifvas* att rekvisitionen afses *Hälsovårdsnämndens* vagn.

3) *Epidemivagnar*, afsedda att användas för transport af sjuke, som lida af eller misstänkas lida af kolera, smittkoppor, fläckfeber, scharlakansfeber, difteri (och croup) samt mässling, då sjukdomen är med difteri (croup) komplicerad. — Endast om sistnämnda förhållande är å sjukhusremissen angifvet, utlämnas vagn för mässlingssjukas transporterande.

Epidemivagn kan rekvideras alla tider på dygnet antingen genom närmaste polisstation, om tydligt skriven sjukhusremiss där företes, innehållande uppgift på den sjukas namn och sjukdom (svensk benämning), eller af läkare personligen genom telefonbud till Epidemisjukhuset (endast rikstelefon 12 89 — vaktmästaren).

I senare fallet skall läkaren uppgifva: *a*) sitt eget namn; *b*) den sjukas namn; *c*) d:o bostad; och *d*) d:o sjukdom.

Sjukhusremissen åtföljer i hvarje fall den sjuke till sjukhuset. Transporten är kostnadsfri för fattiga, som äro försedda med eller kunna anskaffa rotemans medellöshetsintyg; andra betala därför 2 kronor.

4) *Djurtransportvagnar*. På framställning af Svenska allmänna djurskyddsöreningen medgif Drätselnämnden i januari 1901, att tvēne af den nämnda Föreningen till allmänt begagnande upplåta vagnar, särskildt konstruerade för transport af döda eller sjuka hästar och andra större djur, skulle få uppställas i Stockholms renhållningsverks kaserner samt kunna genom bud eller telefon rekvideras enligt närmare fastställda föreskrifter. Då det emellertid visade sig, att vagnarna vid flera tillfällen icke kunnat inställas med önskvärd snabbhet samt att vid telefonisk rekvisition icke alltid vakt kunde finnas tillstådes å Renhållningsverkets kaserner för att mottaga densamma, öfverflyttades, efter framställning från Öfverståthållareämbetet till Drätselnämnden, uppdraget i fråga fr. o. m. år 1905 till Brandkåren, som förfogar öfver ständig vaktpersonal och lämpligare hästar. Vagnarna uppställdes den ena å Johannes (riks. 12 94, allm. 47 00), den andra å Katarina station (riks. 13 12, allm. 33 00).

Kungörelse härom utfärdades af Öfverståthållareämbetet den 31 dec. 1904 med i hufvudsak samma föreskrifter som fört lämnats, nämligen följande.

Vagnarna få användas:

1:o) för transport af hästar eller andra större djur, som nedfallit döda å allmän plats eller på grund af sjukdom eller af annan anledning icke kunna från sådan plats bortledas, därvid rekvisition härom göres af polisman och transporten verkställas till Kungl. Veterinärinstitutet eller, på begäran af djurets ägare eller innehafvare, till enskildt stall eller förvaringsrum, därest det-samma är beläget inom hufvudstadens tullar;

2:o) för transport af *sjuka* hästar eller andra större djur från och till enskild plats, som är belägen inom hufvudstadens tullar eller i dess närmaste omgifningar, därvid rekvisition kan ske omedelbart till någon af nyssnämnda brandstationer eller ock genom polisstation eller patrullerande poliskonstapel, samt

3:o) för transport af *sjuka* hästar eller andra större djur i andra fall än ofvan nämnda, då öfverenskommelse därom träffas för hvarje särskildt fall med brandchefen i Stockholm.

Det åligger ägare eller innehafvare af djur, som, på sätt i det föregående nämnts, blifvit transporterade, att härför utgifva ersättning:

a) För det i mom. 1 omförmälda fall med 4 kr., därvid betalning uppbäres af polispersonalen;

b) För det i mom. 2 omförmälda fall:

1:o) då transporten sker mellan kl. 6 förmiddagen och kl. 10 eftermiddagen med 6 kr.;

2:o) då transporten sker under öfriga delen af dygnet med 9 kr., i hvilka fall betalning erlægges i förskott å den brandstation, hvarifrån vagnen utlämnas;

c) För de i mom. 3 afsedda fall efter öfverenskommelse.

Reglementen m. m. Hälsovårdsnämndens tillkännagifvande angående transport af *sjuka* inom hufvudstaden den 26 aug. 1904. Öfverståthållareämbetets kungörelse angående djurtransporter den 31 dec. 1904.

Utrotandet af råttor.

Hälsopolisen, Kungsträdgårdsgatan 2 C, C.; riks. 741; allm. 2561; expeditionstid: 9—7.

Anslaget härför — 10,000 kronor — användes för inköp af »Ratin», hvilket genom Hälsovårdsnämndens tillsyningsmän utlägges i egendomar inom staden kvartersvis, så att hela staden efter hand genomgås. Allmänheten äger ock att vända sig till sundhetsinspektören med begäran om utläggande af Ratin inom egendomar, som äro i högre grad hemsökta af råttor.

Stockholms stads fattigvårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Fattigvårdsnämnden.

Klara Västra Kyrkogata 3 A. C.; riks. 1096; allm. 80 16; sessionstid: i allmänhet andra tisdagen i månaden, vanligen kl. 6.30 e. m.

Det är egentligen först i början af förra århundradet och särskildt genom 1813 års fattigvårdsordning, som sträfvanena från myndigheternas sida att organisera Stockholms fattigvårdsväsen taga en bestämdare gestalt. Genom nämnda förordning sökte man finna en medelväg mellan de båda principerna: centralisation och de territoriella församlingarnas själfstyrelse. I denna fattigvårdsförestiftning gjordes en väsentlig förbättring genom utfärdandet af stadgan angående fattigvården i Stockholms stad af den 1 april 1843, hvarmed ett stort steg togs i riktning mot centralisation i förvaltningen. Den bättre ordning, som härigenom infördes, visade snart sin frukt, bland annat i upprättandet af förbättrade fattigvårdsanstalter. Då Stockholm erhöi sin nya kommunalförordning 1862, infördes i fråga om fattigvården fullständig centralisation i fattigvårdsförvaltningen. Sedan dess är fattigvården en Stadens gemensamma angelägenhet. Fattigvårdsstyrelser inom de särskilda församlingarna finnas ännu, men dessa lyda under den för hela Staden gemensamma Fattigvårdsnämnden, som är öfverstyrelse för Stockholms stads hela offentliga fattigvård. Fattigvårdsnämnden, som fick sin instruktion fastställd den 4 mars 1864, har att på tjänligaste sätt ordna och besörja den allmänna fattigvården jämte den därmed förenade tillsyn öfver sedlighet och ordning. Nämnden består numera af tolf ledamöter och åtta suppleanter, som väljas af Stadsfullmäktige för två år i sänder. Polismästaren är i kraft af sitt ämbete berättigad att öfvervara Nämndens sammanträden och att deltaga i öfverläggningarna, men icke i besluten. Nämnden utser inom sig ordförande för ett år i sänder. Öfverståhållaren förer ordet i Nämnden, då han är tillstädes, med rätt att deltaga i öfverläggningarna, men ej i besluten. Nämnden sammanträder minst en gång i månaden.

Nämnden äger åt särskilda delegerade öfverlämna att i fråga om fattigvårdsbeviljande, intagning å Stadens fattigvårdsanstalter m. m. (se nedan) med Nämndens rätt besluta i enlighet med de föreskrifter, som af Nämnden meddelas.

Hos Nämnden är anställd en fattigvårdsinspektör. Honom åligger att ägna sorgfällig uppmärksamhet åt allt, som rörer den allmänna fattigvården i hufvudstaden, verka för dess följd-

riktiga handhafvande och sunda utveckling, hos Fattigvårdsnämnden och de under densamma lydande styrelser göra de framställningar, hvilka till vinnande häraf påkallas, samt bringa Nämndens beslut till verkställighet, där ej detta tillkommer annan. Fattigvårdsinspektören skall ock på begäran tillhandagå hufvudstadens enskilda barmhärtighetsinrättningar med erforderliga upplysningar och råd. Vid Nämndens och underlydande styrelsens sammanträden må inspektören närvara med rätt att deltaga i öfverläggningarna, men ej i besluten. Frågor, rörande fattigvårdsbeviljande, som tillhöra Nämndens eller delegerades handläggning, skola beredas och föredragas af inspektören, hvilken det ock åligger att på Nämndens anmodan afgifva utlåtanden i öfriga frågor, som anses böra till honom hänskjutas. I fråga om utfövdandet af kontroll och ledning af den primära undersökningen rörande hjälpsökandes behof och personliga förhållanden, hvilken angelägenhet fortfarande tillhör rote-männen, äger inspektören öfverinseende likasom ock öfver användningen af det årsanslag, som fr. o. m. 1899 ställts till Fattigvårdsnämndens förfogande till ersättning åt särskildt anställda biträden vid undersökningen af ifrågasatta understöd. Fattigvårdsinspektören skall ock ombesörja, att öfver Stadens samtliga understödstagare register föres, så inrättadt, att däraf med lätthet kan vinnas upplysning om den fattigvård, som hvarje understödstagare beviljats.

Lagar m. m. Kungl. förordningen den 9 juni 1871 ang. fattigvård med ändringar den 11 febr. 1881, 12 juni 1885, 29 mars 1889, 16 nov. 1889, 18 maj 1894 och 31 dec. 1894. K. instruktionen för Stockholms stads fattigvårdsnämnd den 4 mars 1864 med ändringar den 13 nov. 1874 och 14 dec. 1883; enligt den sistnämnda fick Nämnden rätt att själf utse sin ordförande (föret endast vice ordförande, då öfverståhållaren var själfskrifven som ordinarie ordförande). En ytterligare ändring skedde genom K. kungörelsen den 22 dec. 1898, då antalet af Nämndens ledamöter med bibehållande af 8 suppleanter nedsattes från 16 till 12 och fattigvårdsinspektören tillkom.

Stat år 1910. Utgifter: 3,746,691: 78 kr.; inkomster: 572,000 kr.

Fattigvårdsnämndens ledamöter.

Ordförande.

*Sundberg, G. E., justitieråd.

Öfriga ledamöter.

- ***Alexanderson, C. A.**, bruksägare.
- ***Berghel, A.**, prakt. läkare.
- Bratt, I.**, prakt. läkare, stadsfullm.
- Brundin, F. A.**, handlande.
- ***Hirsch, S. O.**, ingenjör.
- af **Klintberg, Gertrud M. K.**, fröken.
- Lagergren, C. H.**, grosshandlare.
- ***Lundahl, Fr.**, apotekare.
- ***Marcus, J. A. A.**, intendent.
- Petterson, C. A. Hj.**, f. d. handlande.
- Wassberg, A.**, folkskolelärare, stadsfullm.

Suppleanter.

- ***Hallberg, H. E.**, kyrkoherde.
  - Lindqvist, F. L.**, snickare, stadsfullm.
  - Nilson, A. G.**, direktör.
  - ***Pauli, Ebba H.**, fröken.
  - Rystedt, C. G.**, civilingenjör.
  - Wedberg, Ebba Ch.**, fröken.
  - ***Wretman, W.**, kapten.
- En vakant.

Kassaförvaltare.

Alexanderson, C. A.; **Lundahl, Fr.**

Suppleanter.

Hirsch, S. O.; **Wassberg, A.**

Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande af fattigvård.

Klara Västra Kyrkogata 3 A. C.; riks. 10 96; allm. 80 16; sessionstid: vanligen onsdagar kl. 1,15.

Fattigvårdsnämnden har åt särskilda delegerade öfverlämnat att i fråga om fattigvårdsbeviljande med Nämndens rätt besluta i enlighet med de föreskrifter, som af Nämnden meddelas. Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande af fattigvård, hvilka utses för ett år i sänder, utgöras af ordförande, vice ordförande och en tredje ledamot samt tre suppleanter. Efter pröfning af de hjälpsökandes behof och i öfrigt förekommande omständigheter äga Delegerade:

att i Kommunens älderdoms hem till vård och åtnjutande af det underhåll, hvarom Fattigvårdsnämnden särskildt förordnar, intaga sådana fattiga, som i följd af ålder, bräcklighet eller annan fortfarande anledning äro i behof af ständig hjälp. I följd af denna bestämmelse har förordnandet om intagning i älderdoms hem blifvit för vinnande af större likformighet öfverflyttadt från fattigvårdsstyrelserna och antalet platser i dessa anstalter sålunda numera gemensamt för hela Staden;

att till intagning å försörjningsinrättning. Stadens asyl för husvilla och Stadens anstalter för barn hänvisa sådana fattiga, som i följd af särskilda olycksfall, ihållande sjuklighet eller

andra dylika omständigheter äro i behof af hjälp och icke böra å sjukvårdsinrättning eller älderdoms hem intagas, eller ock bevilja sådana behöfvande penningunderstöd;

att till intagning å Allmänna barnhuset remittera barn under 6 års ålder; att till intagning i Stadens barnhem och uppfostringsanstalter med dela remisser, till Nämndens utackorderingsbyrå remittera sådana minderåriga, som anses böra för fattigvårdens räkning utackorderas, äfvensom förordna om vårdande genom vederbörande fattigvårdsstyrelses försorg och mot den uppfostringshjälp, som delegerade i hvarje fall bestämma, af de barn, för hvilka annan utväg anses icke kunna eller böra beredas; samt

att jämväl i öfriga understödsärenden, hvilka Fattigvårdsnämnden ej särskildt förbehållit sig, meddela beslut.

Fattigvårdsinspektören verkställer Delegerades beslut samt äger, under tiden mellan Delegerades sammanträden, å Delegerades vägnar vidtaga åtgärder i ärenden, som ej tåla uppskof.

Instruktion. Fattigvårdsnämndens instruktion för Delegerade för beviljande af fattigvård den 7 mars 1904.

Ledamöter.

Lagergren, C. H., ordförande; **Marcus, J. A. A.**; **Petterson, C. A. Hj.**, vice ordförande.

Suppleanter.

Brundin, F. A.; **Hirsch, S. O.**; af **Klintberg, Gertrud M. K.**

Protokollsförare.

Registratorn hos Fattigvårdsnämnden.

Fattigvårdsnämndens upphandlingskommission.

I likhet med Hälsovårdsnämnden har Fattigvårdsnämnden tillsatt en upphandlingskommission, hvilken äger att införda gemensamt anbud å vissa förnödenheter till Älderdoms hemmen, Arbetsinrättningen och Allmänna försörjningsinrättningen och Asylerna för husvilla.

Kommissionen består af fem ledamöter och fem suppleanter, valda bland Fattigvårdsnämndens och ofvan uppräknade anstalters styrelses ledamöter. Fattigvårdsnämndens ledamot är ordförande. Kommissionen antager biträde och protokollsförare.

Instruktion. Fattigvårdsnämndens reglemente för Kommissionen den 17 juni 1907.

Ledamöter.

Petterson, C. A. Hj. (för Fattigvårdsnämnden), ordf.; **Ericsson, C. Th.** (för Rosenlunds älderdoms hem); **Gustafsson, G. Th.** (för Arbetsinr.); af **Klintberg, Gertrud M. K.** (för Försörjningsinr.); **Ohlsson, J. E.** (för Sabbatsbergs älderdoms hem).

Suppleanter.

Ahlberg, J. P. (för Rosenlunds ålderdomshem);
Hirsch, S. O. (för Fattigvårdsnämnden); En
vakant (för Försörjningsn.). Lindqvist, G. V.
(för Sabbatsbergs ålderdomshem); Nilson, A.
G. (för Arbetsn.).

Fattigvårdsnämndens expedition.

Klara Västra Kyrkogata 3 A, C.; riks.
10 96; allm. 80 16; expeditionstid: 10—3.

Instruktioner. Stadsfullmäktiges instruktion för fattigvårdsinspektören den 8 nov. 1898, Fattigvårdsnämndens instruktioner för fattigvårdsinspektörsassistenten den 7 jan. 1902, sekreteraren, ombudsmannen och redogöraren den 21 nov. 1864, den vid Nämndens register anställda tjänstepersonal den 17 mars 1903, inventeringsmannen den 23 april 1907 samt de vid utredningsbyrån (numera tillsyningsmansexpeditionen) anställda tillsyningsmännen den 7 jan. 1902.

Stat år 1910. Utgifter: 125,560 kr.

Aföningar m. m. Fattigvårdsinspektör: 6,500 kr., däraf lön 4,550 kr., tjygr 1,950 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Fattigvårdsinspektörsassistent: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjygr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Sekreterare: arfvode 2,500 kr. Ombudsman, gemensam för Hälsovårds- och Fattigvårdsnämnderna: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr., (hvaraf hälften här beräknas med 1,750 kr.). Registrator: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjygr 1,200 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Redogörare: arfvode 3,000 kr. Förste kontorsskrifvare: 2,400 kr., däraf lön 1,680 kr., tjygr 720 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Andre kontorsskrifvare: 2,100 kr., däraf lön 1,470 kr., tjygr 630 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Till juridiskt biträde vid Nämndens ombudsmansexpedition: 1,500 kr. Till biträde för varning af bettlare: 800 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., bostad och ved (200) samt dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr.; vaktmästare 1,000 kr., hyresbidrag 200 samt dessutom 2 ålderstillägg å 100 kr. hvardera; extra vaktmästare: arfvode 1,000 kr. Till aföning åt tillfälligt biträde hos Nämnden samt underlydande fattigvårdsstyrelser och inrättningar: 16,000 kr. Till ersättning åt biträden vid undersökning med anledning af ifrågasatta fattigunderstöd: 18,500 kr. (utgår till s. k. tillsyningsmän med 1,200 kr. årligen för hvar samt 60 kr. årligen för hvar till spårwagns-penningar). Till ersättning för verkställande af inventering vid Nämnden underlydande större inrättningar 1,500 kr.

Fattigvårdsinspektör.

Lindblom, F. G. A.; riks. 40 20; allm. 79 02; mottagningstid: 12—2.

Fattigvårdsinspektörsassistent.

Nordfeldt, A. G., riks. 139 51; allm. 195 31.

Sekreterare.

Wallerstedt, P. G. E.; allm. 195 33; träffas säkrast 10—11.

Ombudsman.

Lagercrantz, C. G.; riks. 66 61; allm. 195 34.

Ombudsmannens biträde.

Lindstedt, G.

Registrator.

Moureau, N. C.; riks. 72 57; allm. 195 32; lämnar ur pensionsregistret bevis angående pensioner.

Redogörare.

Kellin, N. A.; riks. 71 58; allm. 243 80; expeditionstid: 9—10,30.

Förste kontorsskrifvare.

Blomquist, K. A.

Andre kontorsskrifvare.

Nilson, A.

E. o. tjänstemän.

Molin, A.; Ahlgren, R. L.; Öström, J. N. H.; Olsson, B. F.; Lagergren, R. J.; Stavenow, H. H. D.; Svalling, C. M. E.; Bergkvist, M. C. E.

Skrifbiträden.

Östman, Lilly S.; Bäckström, Anna Ch.; Pfeiff, Anna V.; Marcus, Nanny A.; Carlsson, Elsa M.

Inventeringsman.

Haggström, F. F.

Biträde för varning af bettlare.

Beckman, C. L. H.

Vaktmästare.

Nyström, K. E.; Holmström, C. Hj.; Hansson, K. J. (extra).

Tillsyningsmansexpeditionen.

Klara Västra Kyrkogata 3 A n. b. t. h. i porten; riks. 139 50; allm. 243 90; expeditionstid: 9—3 samt 6—7.

Tillsyningsmän.

Hagberg, C. E.; Janson, J.; Peterson, G. F.; Larsson, A.; Ahlgren, R. L.; Olsson, B. F.; Edmark, J. V.; Björkman, C. A.; Lindberg, C.; Zilén, E.; Lindstedt, S.; Johansson, A. G.; Tengblad, J. G. H.; Larsson, J. L.

Fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå.

Fleminggatan 22, K.; riks. 40 10; allm. 54 24; expeditionstid: 9—3.

Sedan år 1889 inom Fattigvårdsnämnden väckts förslag om vidtagande af bättre åtgärder för kontrollen å de utackorderades vård än de dittills anlitate och frågan härom hänskjutits till utredning af några af Nämndens ledamöter, inkommo dessa med ett omfattande förslag rörande organisationen af utackorderingsväsendet. I öfverensstämmelse med detta förslag inrättades år 1891 den nuvarande Utackorderingsbyrån. Denna har till ändamål att i lämpliga fosterhem, företrädesvis i landsorten, bereda god vård och uppfostran åt minderåriga, som af Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande af fattigvård till Byrån remitteras. Fr. o. m. år 1907 tar Byrån äfven befattning med utackordering af äldre, sjuka, sinnesslöa och orkeslösa personer. Byrån skall äfven utöfva tillsyn å de utackorderades vård. I förening med byrån finnes ett barnhem (Fleminggatan 22) för inhysande af barnen, tills plats hinner åt dem anskaffas. Byråns angelägenheter handhafvas af en styrelse af fem personer, årligen utsedda af Fattigvårdsnämnden. Af Styrelsen tillsätts för Utackorderingsbyrån en föreståndare (som tillika är protokollsörare och redogörare) samt två barnavårdsinspektörer, den ena för besök i fosterhem i landsorten och den andra för besök i dylika hem i Stockholm samt för barnhemmet en föreståndarinna. Dessutom antages annan nödig personal, hvaribland för hvarje utackorderingsområde i landsorten lokalombud, som skola uppsöka och föreslå hem, lämpliga för mottagandet af fosterbarn, biträda barnavårdsinspektören vid dennes inspektionsbesök samt i öfrigt handhafva tillsynen öfver barnen inom distrikten. Lokalombudens verksamhet äfvensom fosterhemmen inspekteras af barnavårdsinspektören.

Instruktion. Fattigvårdsnämndens instruktion för Styrelsen öfver Stockholms stads fattigvårdsnämnds utackorderingsbyrå och barnhem den 10 jan. 1902. Styrelsens instruktioner för: föreståndaren för utackorderingsbyrån den 21 febr. 1902, barnavårdsinspektörerna den 21 febr. 1902 och lokalombuden den 21 febr. 1902. Styrelsens reglemente för Utackorderingsbyråns barnhem den 21 febr. 1902.

Stat år 1910. Utgifter: 300,300 kr.; inkomster 10,000 kr.

Aflöningar m. m.

Vid Utackorderingsbyrån:

Föreståndare: arfvode 3,000 kr. Biträde åt föreståndare: 1,200 kr. Barnavårdsinspektör i Stockholm: arfvode 1,000 kr. Barnavårdsinspektör i landsorten: 3,000 kr., däraf lön 2,100 kr., tjgr 900 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartdera å 400 kr. samt resekostnadsersättning.

Vid Barnhemmet:

Föreståndarinna: lön 700 kr., bostad, ved, ljus, tvätt (100) och kost (200), dessutom två

ålderstillägg, hvartdera å 100 kr. Läkare: arfvode 500 kr. Tandläkare: arfvode 1,500 kr. Maskinist-eldare: lön 1,000 kr. samt bostad, ved och ljus (200), dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Biträde vid porten: 200 kr. Kvinnliga biträden tillsammans 2,200 kr. samt naturaförmåner.

Styrelsens ledamöter.

Blumenthal, M., prakt. läkare; **Brundin, F. A.**, grosshandl., kassavårdare; **Lagergren, C. H.**, grosshandl., ordf.; **Rossander, H.** Vendela, änkefru, inspektör; **Wassberg, A.**, folkskollärare, stadsfullm., vice ordf.

Suppleanter.

Månsson, Gertrud K., handelsidkarska, stadsfullm.; **Ringholm, K. E.**, fabriköf, stadsfullm.

Utackorderingsbyrån.

Föreståndare.

Hård af Segerstad, A. Helmi M.

Biträde åt föreståndaren.

Pehrsson, Magnhild W. E.

Barnavårdsinspektör i Stockholm.

Lindhagen, Anna J. J.

Barnavårdsinspektör i landsorten.

Kihlqvist, J. L.

Barnhemmet.

Föreståndarinna.

Bonnevier, Elin M.

Läkare.

Erdmann, Th. L.

Tandläkare.

Stene, N.

Maskinist, eldare och portvakt.

Nilsson, E. G.

Dessutom sex kvinnliga biträden.

Församlingarnas fattigvårdsstyrelser.

Inom hvar och en af hufvudstadens territorialförsamling skall finnas särskild fattigvårdsstyrelse, bestående af församlingens kyrkoherde samt i regeln sex af Fattigvårdsnämnden årligen utsedda ledamöter. Enligt Fattigvårdsnämndens beslut den 17 nov. 1908 skall dessutom i enhvar af Storkyrko-, Klara, Kungsholms, Jakobs och Johannes, Katarina och Maria fattigvårdsstyrelser finnas tre suppleanter samt i enhvar af Adolf Fredriks, Gustaf Vasa, Matteus, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars fattigvårdsstyrelser fyra suppleanter. Fattigvårdsinspektören och vederbörande rotmän äro berätt-

tigade att öfvervara styrelsens sammanträden och att deltaga i öfverläggningarna, men ej i besluten. För hvarje år väljer styrelse inom sig ordförande, verkställande direktör och kassavårdare, kunnande dock två af dessa befattningar hos samma person förenas. Styrelse tillkommer att utöfva den närmaste och omedelbara tillsynen öfver de fattiga inom församlingen samt, där sådant är för styrelsens medgifvet, själf vidtaga eller i annat fall hos Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande af fattigvård föreslå de åtgärder, som af behofvet påkallas.

De undersökningar, som erfordras för vinande af tillförlitlig upplysning rörande hjälpökande, verkställas af vederbörande rotmän samt af särskildt anställda tillsyningsmän (se under Fattigvårdsnämndens expedition). Efter eget bepröfvande må styrelsen meddela hjälpbehöfvande nödortfigt understöd i mat och ved, så ock åt barn inom skolåldern, som i anseende till brist på kläder eller skodon förhindras att bevista folkskola, låta anskaffa oundgängligen nödig beklädnad. Kan nöden ej på nu angifna sätt afhjälpas eller prövas den behöfvande lämpligare böra på annat sätt understödjas, skall styrelsen hos Fattigvårdsnämndens delegerade göra hemställan om den åtgärd, som styrelsen kan finna ändamålsenligast. Är nöden trängande må styrelse lämna tillfälligt understöd i penningar eller vidtaga annan åtgärd för tiden, intill dess Delegerade hunnit i ärendet besluta. Hyreshjälp eller annat penningunderstöd, som Fattigvårdsnämndens delegerade beviljat, utdelas i närvaro af minst en bland styrelsens ledamöter samt styrelsens redogörare. Styrelsen har ordinarie sammankomst minst en gång i hvarje månad och sammanträder dessutom så ofta omständigheterna därtill föranleda. Verkställande direktören åligger att tillse och vaka öfver verkställigheten af styrelsens beslut samt att vidtaga för fattigvårdens handhavande nödiga åtgärder, som ej tåla uppskof.

Uti det år 1907 efter de gamla Adolf Fredriks och Hedvig Eleonora församlingars tredelning nybildade sex fattigvårdsstyrelserna har sedan nämnda år på grund af Fattigvårdsnämndens beslut på försök tillämpats det s. k. vårdarsystemet. Ifrågasvarande församlingar äro i fattigvårdshänsende uppdelade i distrikt med en af fattigvårdsstyrelsens ledamöter som föreståndare. När ansökning om understöd inkommit till fattigvårdsstyrelsen, öfverlämnas ärendet till undersökning af såväl distriktsföreståndaren som den aflönade tillsyningsmannen, hvilkas undersökningar komplettera hvarandra. Efter verkställd undersökning föredrages ärendet inför fattigvårdsstyrelsen in pleno, hvarefter det-samma, om det skall blifva föremål för Delegerades för beviljande af fattigvård afgörande, genom verkställande direktören dit öfver-sändes.

Hos dessa fattigvårdsstyrelser finnas dessutom med Fattigvårdsnämndens medgifvande anställda

s. k. vårdare (aflönad förtroendepost), hvilkas ålligande framgår af namnet.

Med Fattigvårdsnämndens tillstånd äger fattigvårdsstyrelse att med Diakonissanstalten i Stockholm träffa aftal om anställande af diakonissa till biträde. Diakonissan har till hufvudsaklig verksamhet att öfvervaka, att tilldeladt understöd behörigen användes, samt i sådant syfte vara verkställande direktören behjälplig.

Instruktion. Instruktion för församlingarnas fattigvårdsstyrelser den 30 jan. 1899. Instruktion för de biträdande tjänstemännen vid fattigvårdsstyrelserna i Stockholm, föredragen inför verkställande direktörerna den 30 mars 1903. Instruktion för diakonissor i fattigvårdens tjänst, föredragen inför verkställande direktörerna den 13 dec. 1900.

Stat år 1910. Utgifter: 833,600 kr.; inkomster: 47,641: 25 kr.

Aflöningar m. m. Verkst. direktör: till skrifbiträde 250—1,000 kr. Redogörare och protokollsförare: 800—1,400 kr. Vaktmästare: 200—550 kr. De högsta angifna beloppen återfinnas i en enda församling, Katarina.

Storkyrkoförsamlingens fattigvårdsstyrelse.

Stortorget 1, St., ing. Köpmangatan 26; riks. 70 71; allm. Stork. 3 81; expeditionstid: tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Håhl, J. F.**, pastor primarius, ordf.; **Bergström, J. A. T.**, körsnär, verkst. dir.; **Bernström, C. A. F.**, boktryckare; **Ohlsson, J. E.**, speerihandlande, stadsfullm.; **Schalin, C. A.**, grosshandlare, kassavårdare; **Scholander, C. T.**, distriktsläkare; **Westerlund, E. O.**, kassör.

Suppleanter.

Mörner, A. K., komminister; **Petersson, C. Ch. V.**, apotekare; **Sondén, Anna E.**, fröken.

Redogörare, protokollsförare och skrifbiträde.

Nordfeldt, A. G.

Vaktmästare.

Svanborg, R. Charlotta.

Diakonissa.

Hultman, f. Hedin, Hilma C.

Klara församlings fattigvårdsstyrelse.

Klara Östra Kyrkogata 3, C.; allm. Brunkeb. 18 90; expeditionstid: onsdagar 9—10.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Strandell, K. E. A.**; **Andersson, B. John F.**, ingenjör, vice ordf.; **Berg, B. A. W.**, handlande, verkst. dir.; **Laurent, V. E.**, prakt. läkare, stadsfullm.; **Troilius, C. R.**, v. häradshöfding, ordf.; **Ulrich, Sigrid E. Ch.**, fröken; en vakant.

Suppleanter.

Du Rietz, Anna, fröken; **Linderoth, J. G.**, urfabrikör; **Thulin, E. L.**, handlande.

Redogörare och protokollsförare.

Nyberg, F. W. W.

Vaktmästare.

Karlson, J. V.

Diakonissa.

(gemensam med Storkyrkoförsamlingen.)

Hultman, f. Hedin, Hilma C.

Kungsholms församlings fattigvårdsstyrelse.

Garfvaregatan 2, K.; allm. Kungsh. 41; expeditionstid: tisdagar och fredagar 10—11.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Larsson, C. W.**; **Bennet, C. A. H.**, ingenjör; **Geijer, B. O.**, grosshandlare; **Graham, P. S.**, ingenjör; **Görransson, A. R. W.**, sekreterare; **Lindqvist, G. W.**, disponent, ordf. och kassavårdare; **Pfeiff, A. W.**, f. d. godsägare, verkst. dir.

Suppleanter.

Ingeström, O. T. G. C., polisdomare; **Olsson, N. M.**, skomakeriidkare; **Andersson, Hanna K.**, folkskolelärarinna.

Redogörare och protokollsförare.

Lindeberg, C. A.

Vaktmästare.

Spångberg, O. C.

Diakonissa.

Hasselberg, Maria Mathilda.

Adolf Fredriks församlings fattigvårdsstyrelse.

Vallingatan 18, C.; allm. 44 12; expeditionstid: tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.), **Hasselrot, C. R.**; **Appelqvist, J. A.**, direktör; **Hellgren, R. F.**, arkitekt; **Hinderson, A. F.**, garnhandlare, verkst. dir.; **Lagergren, C. H.**, grosshandlare,

ordf.; **Malmqvist, C. P.**, sadelmakare, kassavårdare; **Netzel, Laura**, fröken; **Westerberg, C. G. A.**, disponent.

Suppleanter.

Rosenberg, Signe S., fröken; **Carlson, C. G.**, mekaniker; **Berggren, A.**, målaremästare; **Rosengren, J. A.**, prakt. läkare.

Redogörare och protokollsförare.

Ekman, A.

Skrifbiträde och diakonissa.

Schultz, Ebba.

Vaktmästare.

Strömberg, Alma C. G.

Gustaf Vasa församlings fattigvårdsstyrelse.

Västmannagatan 63, Va.; riks. och allm. 5392; expeditionstid: måndagar och torsdagar 9—10.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Hallberg, H. E.**; **Carlsson, J. P.**, direktör; **Fegth, J. P.**, bruksägare, kassavårdare; **von Friesen, F. H.**, jur. kand.; **Lindholm, J. M.**, bageriidkare, ordf.; **Månsson, Gertrud K.**, handelsidkerska, stadsfullm.; **Sjögren, P.**, fabrikör, verkst. dir.; **de Wahl, A.**, civilingenjör.

Suppleanter.

Carli, E. J., öfverlärare; **Sjögren, J. V.**, telefonmontör; **Edblom, J. R.**, bygmästare; **Lindberg, G. E.**, hamnfogdeinspektör.

Redogörare, protokollsförare och skrifbiträde.

Hagberg, C. E.

Vaktmästare.

Johnsson, Amanda Ch.

Diakonissor.

(Gemensamma för fattigvårdsstyrelsen och församlingen.)

Bergström, Ellen M.; **Norrbom, Karin.**

Matteus församlings fattigvårdsstyrelse.

Karlbergsvägen 47, Va.; riks. 115 11; allm. Vasa 6 78; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Löfgren, A.**; **Almström, K. W.**, disponent, kassavårdare; **Anderberg, Pamela V.**, fröken; **Carlson, H. J.**, föreståndare för Stadsmissionens barnhem; **Marcus, J. A. A.**, intendent, ordf.;

Sandberg, H. T., f. d. bokauktionskommisarie, verkst. dir.; **Themptander, Tekla U.**, fröken; **Westman, K. A.**, kontorschef; **Årfelt, L. E.**, miningenjör.

Suppleanter.

Peterson, Emmy M., fröken; **Berglund, A. A. T.**, komminister; **Blomkvist, Augusta**, lärarinna; **Lokrantz, E. C. A.**, handlande.

Redogörare och protokollsförare.

Jacobson, T. A.

Skrifbiträde.

Marcus, J. G. A.

Vaktmästare.

Gunnarsson, C. E.

Diakonissa.

Nyström, Anna Elisabet.

Jakobs och Johannes församlingars fattigvårdsstyrelse.

Regeringsgatan 74 B 1 tr. ö. g., C.; riks. 27 29; allm. 159 44; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Ledamöter.

Kyrkoherden i Jakobs förs. (själfskr.) **Hammarsten, F.**; kyrkoherden i Johannes förs. (själfskr.) **Öhman, K.**; **Alexanderson, C. A.**, bruksägare; **Gilljam, Helena A.**, änkefru; **Lindmark, A.**, skomakaremästare, stadsfullm.; **Pettersson, C. A. Hj.**, f. d. handlande, ordf. och verkst. dir.; **Rundquist, A. W.**, fabriksidkare, kassavårdare; **Sifvert, A. V.**, järnkramhandlande.

Suppleanter.

Lindberg, I. A. S., telefonmontör; **Lignell, E.**, komminister; **Vigren, O. R.**, mek. arbetare.

Redogörare och protokollsförare.

Sundén-Cullberg, A. A.

Skrifbiträde.

Pettersson, A. Berta M.

Vaktmästare.

Ehnqvist, A. F.

Diakonissa.

Andersson, Carolina.

Engelbrekts församlingars fattigvårdsstyrelse.

Valhallavägen 61, Ö.; allm. 217 42; expeditionstid: måndagar och torsdagar 9—10.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Westman, V. E. F.**; **Bergelmer, E. P. M.**, hofrättsråd, byråchef;

Engellau, Hilma, fröken; **von Hermanson, Anna K.**, fröken; **Hirsch, A. M.**, redaktör, kassavårdare; **Johansson, Alex.**, förman; **Johansson, N. J. A.**, byggmästare; **Olander, G.**, klädeshandlande, verkst. dir.; **Ringholm, K. E.**, fabrikör, stadsfullm.

Suppleanter.

Lind, G. H., direktör; **Hirsch, Betty**, fröken; **Hall, B. R.** öfverlärare; **Eberstein, Ingrid**, fröken.

Redogörare, protokollsförare och skrifbiträde.

Nilson, A.

Vaktmästare.

Holmgren, M. Kristina.

Diakonissa.

Ingman, Rosa M.

Hedvig Eleonora församlingars fattigvårdsstyrelse.

Sibyllegatan 55, 57, Ö.; allm. Österm. 2 91; expeditionstid: onsdagar och lördagar 9—10.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Källander, A. J.**; **Aurell, F. O.**, ingenjör, vice verkst. dir.; **Bergendahl, A.**, kontorschef; **Ericson, O. A. T.**, grosshandlare, vice kassavårdare; **Gumælius, Sofia L.**, fröken, kassakontrollant; **Hernmarck, C. G.**, kammarrättsråd, ordf.; **Huldt, Ellen C.**, fröken, vice kassakontrollant; **Johanson, E.**, grosshandlare, verkst. dir.; **Ohlsson, A. A.**, ingenjör, kassavårdare.

Suppleanter.

Andersson, J. A., byggmästare; **Boström, Clara G.**, fröken; **Larsson, K. F.**, direktör; **Wissnell, E. F.**, revisor.

Redogörare och protokollsförare.

Tillberg, A. Hj.

Vaktmästare.

Engström, Signe M.

Diakonissa.

Andersson, Sofia M.

Oscars församlingars fattigvårdsstyrelse.

Banérgatan 25 n. b., Ö.; allm. 230 25; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Fries, S. A.**, stadsfullm. ordf.; **Alexanderson, A.** Sophie-Louise, elementarskolelärarinna; **Carlson, E. F. T.**,

bankdirektör; **Eklund, J. L.**, fabrikör, stadsfullm., v. ordf.; **Hoffsten, E. T.**, ingenjör, kassavårdare; **Rosengren, Karolina M.**, folkskolelärarinna; **Sjögren, G. M.**, grosshandlare; **Wedberg, Ebba Ch.**, fröken, verkst. dir.; **Wennerlöf, C. A. H.**, öfvermaskinist.

Suppleanter.

Prawitz, J., rektor; **Örtegren, T. C. G.**, grosshandlare; **Vide, J. R.**, revisionskommisarie; **Didring, V.**, grosshandlare.

Redogörare och protokollsförare.

Peterson, G. F.

Vaktmästare.

Erikson, M.

Diakonissa.

Wallmo, Anna.

Katarina församlings fattigvårdsstyrelse.

Götgatan 38, Sö.; allm. Maria 5; expeditionstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 8,30—9,30; 15 maj—15 sept. endast tisdagar och lördagar.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Landquist, C. A. E.**; **Ahlberg, J. P.**, fabrikör; **Björkvall, C. G.**, fabrikör; **Gustafsson, G. Th.**, handlande; **Lundahl, Fr.**, apotekare, ordf. och verkst. dir.; **Söderström, A. F.**, skeppsstufvare, kassavårdare; **Wahlström, Clara E.**, lärarinna.

Suppleanter.

Trana, K. Adil, prakt. läkare; **Moëll, J. O. H. N.**, revisor; **Hasselqvist, J. J.**son, tunnbindare.

Redogörare och protokollsförare.

Tollstén, Th. B. V.

Skrifbiträde.

Moëll, J. O. H. N.

Vaktmästare.

Wessberg, F. F.

Diakonissa.

Andersson, Lisen.

Maria församlings fattigvårdsstyrelse.

Ragvaldsgatan 10, Sö.; riks. 55 83; expeditionstid: måndagar och torsdagar 9—10.

Ledamöter.

Kyrkoherden i förs. (själfskr.) **Eklund, K. A.**, ordf.; **Bergstedt, C. O.**, ingenjör; **Carlsson, J. A. K.**, grosshandlare, stadsfullm.; **Nilsson, C. F.**, direktör, verkst. dir.; **Redtz, J. M.**,

direktör; **Rossander, E. E. J.**, sotaremästare, tf. verkst. dir.; **Simonsson, O. F.**, disponent, kassavårdare.

Suppleanter.

Ehrngren, O. I., ingenjör; **Carlsson, C. M.**, fabrikör; **Nilson, S. J.**, komminister.

Redogörare, protokollsförare och skrifbiträde.

Abrahamson, K. O. A.

Vaktmästare.

Jansson, Johanna Maria.

Diakonissa.

Wällgren, Anna K.

Stockholms stads ålderdomshem.

Ursprungligen hade hvarje församling sitt fattighus. Sedan centralisation införts i fattigvårdsförvaltningen började man inse fördelen af att de inom olika församlingar spridda fattighusen sammanslogos. Detta är nu genomfördt. Sedan 1872 finnes vid Sabbatsberg å den förut af Storkyrkoförsamlingen för ändamålet disponerade tomten ett fattighus — numera kalladt *Sabbatsbergs ålderdomshem* — och sedan år 1886 ett dylikt i sydvästra delen af Maria församling, kalladt *Rosenlunds ålderdomshem* (f. d. Södermalms fattighus).

Dessa båda ålderdomshem ha till ändamål att till vård och underhåll emottaga sådana till Stockholms kommun hörande fattiga, som i följd af hög ålder, bräcklighet eller annan anledning äro i behof af ständigt hjälp och genom hedrande vandel gjort sig förtjänta att intagas å sådant hem. Ålderdomshemmets styrelse består af åtta ledamöter, som af Fattigvårdsnämnden årligen utses. För hvarje år väljer styrelsen inom sig ordförande, vice ordförande och kassavårdare. Styrelsen har till sitt biträde såsom hemmets föreståndare en syssloman, hvilken tillika är dess redogörare och räkningsförare. Styrelsen antager dessutom andra erforderliga biträden.

Intagning å hemmet sker till följd af remiss från Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande af fattigvård.

Sabbatsbergs ålderdomshem.

Torsgatan, C.; riks. 86 06; allm. 71 40; expeditionstid: 9—12.

Sabbatsbergs ålderdomshem, som i sitt nuvarande skick daterar sig från 1872, har plats för 868 personer.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Sabbatsbergs ålderdomshem den 11 jan. 1904.

Stat år 1910. Utgifter: 185,810 kr.; inkomster: 3,300 kr.

Aflöningar m. m. Syssloman: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Predikant: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. (predikant tillika vid Sabbatsbergs sjukhus, hvarifrån halva lönen utgår). Organist och försångare: arfvode 250 kr. Protokollsförare: arfvode 300 kr. Läkare: arfvode 1,500 kr. Två sjukvårdsförestånderskor: lön 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Skrifbiträde: 500 kr. Maskinist: lön 1,000 kr., dessutom ett ålderstillägg å 200 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg å 100 kr. Köksförestånderska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Dräng: 700 kr. Kvinnliga biträden tillsammans: 5,720 kr. Dessutom till Styrelsens disposition att användas till åtskilligt biträde högst 1,600 kr.; häraf aflönas en portvakt med 1,000 kr. och en eldare med 600 kr.

Dessutom åtnjuta syssloman (400), maskinist (200), vaktmästare (200) och dräng, portvakt och eldare bostad och ved; sjukvårdsförestånderskor och köksförestånderska bostad, ved (100) och kost (200); de kvinnliga biträdena bostad, ved, lyse och kost. Om bostad och ved lämnas predikanten, minskas lönen med 1,000 kr.

Styrelsens ledamöter.

Hinderson, A. F. manufakturhandlande; **Johansson**, C. O., fabriör; **Lagergren**, C. H., grosshandlare, ordf.; **Lindqvist**, G. V., disponent; **Netzel**, Sigrid H., fröken; **Ohlsson**, J. E., spekerihandlare, stadsfullm., kassavårdare; **Rossander**, H. Wendela, professorska; **Rystedt**, C. G., civilingenjör, vice ordf.

Syssloman och föreståndare.

Weidenhielm, C. A.

Predikant.

Lundström, E. Hj. J.

Organist och försångare.

Eklund, R. Lovisa.

Protokollsförare.

Almgren, G. E.

Läkare.

Cassén, A. W.

Sjukvårdsförestånderskor.

Ericson, E. M.; Othberg, E. E.

Skrifbiträde.

Ekholm, Thyra W.

Köksförestånderska.

Lundstedt, E. D.

Maskinist.

Ekholm, K. Hj.

Vaktmästare.

Olsson, K. J.

Portvakt.

Eriksson, A. P.

Dessutom en eldare och en dräng samt 16 kvinnliga biträden (sköterskor).

Rosenlunds ålderdomshem.

Skånegatan 1, Sö.; riks. 12 09; allm. Maria 15 04; expeditionstid: 10—3.

Rosenlunds ålderdomshem, som daterar sig från 1887 och närmast var afsedt att ersätta Maria och Katarina fattighus, som då indrogos, har platser för omkring 1,200 personer.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Rosenlunds ålderdomshem den 11 jan. 1904.

Stat år 1910. Utgifter: 236,000 kr.; inkomster: 2,000 kr.

Aflöningar m. m. Syssloman: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Predikant: arfvode 1,400 kr. Organist och försångare: arfvode 250 kr. Protokollsförare: arfvode 300 kr. Läkare: arfvode 1,500 kr. Tresjukvårdsförestånderskor: lön 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Skrifbiträde: 500 kr. Maskinist: 1,600 kr., däraf lön 1,120 kr., tjygr 480 kr., dessutom ett ålderstillägg å 200 kr. Maskinistbiträde: 1,200 kr. Eldare: 1,200 kr. Vaktmästare: lön 1,000 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Portvakt och dräng: 1,000 kr. Köksförestånderska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Kvinnliga biträden tillsammans: 4,000 kr.

Dessutom åtnjuta syssloman (400), maskinist (300), maskinistbiträde, vaktmästare (200) och portvakt bostad och ved; sjukvårdsförestånderskor och köksförestånderska (300), sköterskor och kvinnliga biträden bostad, ved och kost.

Styrelsens ledamöter.

Ahlberg, J. P., disponent; **Andersson**, A. N., byggmästare, stadsfullm., ordf.; **Eriksson**, C. Th., handlande; **Gustafsson**, G. Th., handlande, kassavårdare; **Klefbeck**, E. A., pastorsadjunkt, stadsfullm.; **Lundahl**, Fr., apotekare, vice ordf.; **Lundberg**, M. Mathilda, med. dr.; **Riben**, K. A., vice häradshöfd.

Syssloman.

Broman, H. W. Träffas säkrast 1—3.

Predikant.

Svanberg, A. E.

Organist och försångare.

Runö, J. O.

Protokollsförare.

Telander, A. R.

Läkare.

Nylin, E. W. A.

Sjukvårdsförestånderskor.

Frykholm, E.; Boman, S. M.; Sättergren, E. Ch.

Köksförestånderska.

Jansson, K. Ch.

Maskinist.

Hjertqvist, A. N:son.

Vaktmästare och skrifbiträde.

Löw, B. J.

Portvakt och dräng.

Johansson, T. V.

Dessutom en vaktmästare, ett maskinistbiträde, en eldare, sex köksbiträden samt nio kvinnliga biträden (sköterskor).

Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning.

Fleminggatan 22, K.; riks. 56 67, 56 03, 89 56 (östra sjukhuset); allm. 69 79, 98 35 (östra sjukhuset); expeditionstid 8—5; ang. särskilda afdelningar och filialer se nedan.

Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning daterar sin uppkomst från tiden närmast efter den nya kommunalordningens införande. Vid denna tid hade huvudstaden två s. k. arbets- och försörjningsinrättningar, den ena å Norr (»Grubbens gårde», Kungsholmen), den andra å Söder (den s. k. »Dillströmska inrättningen»). Redan år 1864 ombildades dessa, den förra till försörjningsinrättning, den senare till arbetsinrättning. Försörjningsinrättningens nuvarande reglemente är af den 16 september 1878.

Denna inrättning har till ändamål att emottaga och vårda fattiga, som i följd af särskilda olycksfall, anhörigas frånfalle eller andra dylika omständigheter äro i behof af hjälp och icke böra å fattighus (älderdomshem) intagas. Å Anstalten tillredas dessutom de matportioner, som af Kommunen genom fattigvårdsstyrelserna utdelas till behöfvande å Kungsholmen, Norr- och Östermalm. Inrättningens vård är anförtrodd åt en styrelse bestående af åtta ledamöter, som af Fattigvårdsnämnden årligen utses. Styrelsen väljer inom sig för hvarje år en ordförande och en vice ordförande samt antager syssloman och öfrig nödig personal; öfverläkaren antages dock af Fattigvårdsnämnden. Sysslomannen är Inrättningens föreståndare samt äger att utöfva den Styrelsen tillkommande husbonderätten öfver hjonerna. Intagning af hjon sker efter remiss af Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande af fattigvård; dessutom äger Öfverståhållareämbetet för polis-

ärenden rätt att direkt till Inrättningen remittera kvinnor, som böra intagas å den där befintliga arbetsafdelningen för kvinnor (särskild arbetsinrättning för sådana saknas).

Försörjningsinrättningens *hufvudafdelning* är belägen å Kungsholmen, Fleminggatan 22, och upptager med tillhörande gårdar och planteringar hela kvarteret Tegelslagaren mellan nämnda gata och Klaraviken. Antalet platser å Inrättningen uppgår till omkring 1,600. Hufvudafdelningen är fördelad i tvenne underafdelningar, vanligen benämnda *försörjningsafdelningen* och *sjukafdelningen*. Inom den förra, som har 199 platser, fördela sig hjonerna på älderdomsafdelningen (icke arbetsföra hjon) och arbetsafdelningen (mera arbetsföra hjon). Sjukafdelningen har återigen tvenne underafdelningar, nämligen afdelningen för kroppssjuka och afdelningen för sinnessjuka. Sängplatserna å dessa sjukafdelningar utgöra 980 resp. 315. Försörjningsinrättningens sjukafdelning är huvudstadens största sjukvårdsinrättning.

Utom hufvudafdelningen har Försörjningsinrättningen åtskilliga *filialer*, nämligen filialen vid Arbetsinrättningen (200 platser), filialen vid Kungsholmsgatan 39 (140 platser för kvinnor), filialen vid Tjårhofsgatan 12 (120 platser för män), filialen vid Bondegatan 23 (214 platser), filialen vid Bondegatan 22 (125 platser) samt filialen vid Lilla Gråbergsgatan 1 & 3 (150 platser). Hvad filialen vid Arbetsinrättningen beträffar besörjes dess förvaltning på Försörjningsinrättningens bekostnad af Arbetsinrättningen. Filialen vid Tjårhofsgatan, som förut var nattasyl för husvillan, och filialerna vid Bondegatan 22 och Lilla Gråbergsgatan äro nya, daterande sig från åren 1906 och 1907.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning den 16 sept. 1878, med ändr. den 17 dec. 1907 och den 14 dec. 1909.

Stat år 1910. Utgifter: 754,879: 33 kr.; inkomster: 123,000 kr.

Aflöningar m. m.: hvad beträffar sjukvårdspersonal och vid filialerna anställda, se nedan under resp. rubriker. Syssloman: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjppr 1,200 kr., dessutom två älderstillägg, hvardera å 500 kr. Predikant: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjppr 1,050 kr., dessutom två älderstillägg, hvardera å 500 kr. Organist och försångare: arfvode 250 kr. Protokollsförare: arfvode 600 kr. Fyra bokhållare: 2,000 kr., däraf lön 1,400 kr., tjppr 600 kr., dessutom två älderstillägg, hvardera å 300 kr. Till styrelsens disposition för undersökning ang. understöds-tagares hemortsrätt och försörjningsplikt 2,000 kr. hvarmed aflönas en extra bokhållare. Arbetsförestånderska: lön 1,000 kr. Biträden åt arbetsförestånderska: 1,700 kr. Maskinist: 1,800 kr., däraf lön 1,260 kr., tjppr 540 kr.,

dessutom två ålderstillägg å 200 kr. Fyra maskinistbiträden: 1,400 kr. Eldarebiträden tillsammans: 1,450 kr. Tolf vaktmästare: lön 1,100 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Extra vaktmästare: 1,100 kr. Två köksföreständerskor: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Köksbiträden tillsammans: 4,560 kr. Två drängar: 500 kr. Tillsyn i porten: 250 kr.

Dessutom åtnjuta syssloman (700), bokhållare (300), arbetsföreständerska (100), maskinist (300), maskinistbiträden och vaktmästare (200) bostad och ved; köksföreständerskor (300) och drängar bostad, ved och kost.

Om bostad och ved lämnas predikanten, minskas lönen med 1,000 kr.; om kost lämnas ogifta vaktmästare och maskinistbiträden, minskas lönen med 200 kr.

Åt arbetsföreständerske-, eldare- och köksbiträden äger Styrelsen rätt att bevilja bostad, ved och kost.

Styrelsens ledamöter.

Bratt, I., prakt. läkare, stadsfullm.: **Hirsch, S. O.**, ingenjör, ordf.; **af Klintberg, Gertrud**, M. K., fröken; **Lindqvist, F. L.**, snickare, stadsfullm.: **Marcus, J. A. A.**, intendent; **Wellin, Bertha**, sjuksköterska; **Yngström, P.**, jur. kand., vice ordf.; en vakant.

Syssloman och föreståndare.

Zetterlund, A. V.

Predikant.

Johnson, C. L.

Organist och försångare.

Nordqvist, G. L.

Protokollsförare.

Östberg, C. A.

Bokhållare.

Janson, C. J. R.; **Rydberg, O. J.**; **Malmström, A.**; **Scherquist, O. A.**; **Holst, K. F.** (extra).

Skrifbiträden.

Löfroth, Edit C. L.; **Breien, Hilda A.**

Föreständerskor.

Svanström, V. M. (arbetsf.); **Anderson, E. A.** (köksf.); **Dahl, Agnes** (köksf.)

Maskinist.

Larson, V.

Vaktmästare.

Veber, P. O.; **Olson, E.**; **Jansson, J. V.**; **Engström, G. H.**; **Nordin, F. A.**; **Falk, A. L.**; **Allard, A. G.**; **Svedberg, A.**; **Svensson, J. A.** (extra).

Biträde för tillsyn i porten.

Olson, Anna H. Ch.

Dessutom fem arbetsföreständerskebiträden, fyra maskinistbiträden, tre eldarebiträden, elfva köksbiträden och en dräng.

Allmänna försörjningsinrättningens afdelning för kroppssjuka.

Fleminggatan 22, K.; riks. 25 75, 89 56; allm. 123 80, 64 84, 98 35.

Afdelningen rymmer f. n. 980 platser.

Aflöningar m. m. Öfverläkare: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjgr 1,350 kr. Biträdande öfverläkare: 4,000 kr., däraf lön 2,800 kr., tjgr. 1,200 kr. Fem underläkare: 2,800 kr., däraf lön 1,960 kr., tjgr 840 kr. Två öfversköterskor: 800 kr., däraf lön 560 kr., tjgr 240 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Fyrtiotvå sjuksköterskor: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Sjuttioen sjuksköterskebiträden: 250 kr. Baderska: lön 300 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr.

Dessutom åtnjuta underläkare bostad med möbler, eldning, städning och lyse; öfversköterskor, sjuksköterskor, sjuksköterskebiträden och baderska bostad, ved, lyse (100) och kost (200).

Öfverläkare.

Wilken, G. D.

Biträdande öfverläkare.

Hedenius, P. A. I.

Underläkare.

Nicklasson, G. V.; **Herrlin, K. M.**; **Wikander, Siri**; två vakanta.

Öfversköterskor.

Kruse, E. N.; **Lagerman, A. K. S.**

Sjuksköterskor.

Nyberg, A. V.; **Person, E.**; **Björk, B.**; **Stark, A. M.**; **Vesterlund, H. M. S.**; **Möllerström, S. M. I.**; **Anderson, A. C.**; **Johanson, M. E.**; **Peterson, G. N.**; **Grey, A. C. S.**; **Vinqvist, A. M.**; **Hamberg, G. E. G.**; **Håkanson, H. P.**; **Karlson, A.**; **Hillborg, V. K.**; **Jennische, S. M.**; **Gamalielsson, M. E.**; **Andersson, E. K.**; **Wldfors, A. K.**; **Vitberg, K. G.**; **Ljungcrantz, M. L.**; **Pettersson, S. H. M.**; **Nilson, E.**; **Wallin, S.**; **Zettervall, G. E.**; **Sjöstedt, I. L. M.**; **Tufvesson, H. Ch.**; **Lambert, S. H. V.**; **Söderdahl, A. E.**; **Joelsson, M.**; **Wadlund, A.**; **Robach, A. S.**; **Svensson, K.**; **Bergström, M. I.**; **Dahlgren, E. A. J.**; **Brander, A. E.**; **Stenström, E. U.**; **Hagman, Th.**; **Jansson, H.**; **Eriksson, L.**; **Hällén, A.**; **Palm, A. A. A.**

Dessutom sjuttioen sjuksköterskebiträden och en baderska.

**Allmänna försörjningsinrättningens
afdelning för sinnessjuka.**

Fleminggatan 22, K.; riks. och allm. 96 91.
Afdelningen rymmer f. n. 315 platser.

Aflöningar m. m. Öfverläkare: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjygr 1,350 kr. Biträdande läkare: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjygr 1,050 kr. Två föreständerskor: 800 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 100 kr. Tre öfversköterskor: 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 100 kr. Åtta skötare: 600 kr. Fyrtionio sköterskor: 336 kr.

Dessutom åtnjuta biträdande läkare bostad med möbler, eldning och städning; föreständerskor, öfversköterskor, skötare och sköterskor bostad, ved, lyse och kost.

Öfverläkare.

Bystedt, I.

Biträdande läkare.

Vakant.

Föreständerskor.

Björlingsson, A. K. W.; Persson, B. K.

Öfversköterskor.

Tornblad, V. Ch.; Leander, E. E. G.; Gyllensvärd, S. S. M.

Dessutom åtta skötare och fyrtionio sköterskor.

**Allmänna försörjningsinrättningens
filial vid Arbetsinrättningen.**

Se Arbetsinrättningen.

Försörjningsinrättningen disponerar enligt uppgörelse 200 platser i Arbetsinrättningens ny-uppförda byggnad. Förvaltningen besörjes af Arbetsinrättningen på Försörjningsinrättningens bekostnad.

**Allmänna försörjningsinrättningens
filial vid Kungsholmsgatan 39, K.**

Allm. Kungsh. 21.

Filialen rymmer 140 platser för kvinnor.

Aflöningar m. m. Två vaktmästare: 1,100 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 100 kr.

Vaktmästare.

Anderson, G. A.; Spångström, Agnes C.

**Allmänna försörjningsinrättningens
filial vid Bondegatan 23, Sö.**

Riks. 113 30.

Filialen rymmer 204 platser.

Aflöningar m. m. Läkare: 1,200 kr. Arbetsföreständerska: 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 100 kr. Sjuksköterska: 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 100 kr. Arbetsföreständerskans

biträde: 300 kr. Sjuksköterskebiträde: 250 kr. Vaktmästare: 1,100 kr. Dräng: 500 kr.

Dessutom åtnjuta arbetsföreständerska, sjuksköterska, arbetsföreständerske- och sjuksköterskebiträden bostad med möbler, lyse och kost; vaktmästare bostad med möbler och lyse.

Läkare.

Olson, E.

Arbetsföreständerska.

Vidmark, E.

Sjuksköterska.

Hamilton, E. M. A. B.; Lundin, A. M. (extra).

Vaktmästare.

Johansson, L. E.

Dessutom ett arbetsföreständerskebiträde, ett sjuksköterskebiträde och en dräng.

**Allmänna försörjningsinrättningens
filial vid Bondegatan 22, Sö.**

Allm. 18 40.

Filialen rymmer 125 platser.

Aflöningar m. m. Läkare: se filialen Bondegatan 23. Sjuksköterskebiträden: 250 kr. Extra vaktmästare: 800 kr.

Dessutom åtnjuta biträdena kost, bostad, värme och lyse. Vaktmästarna bostad och väme; om kost lämnas, minskas lönen med 200 kr.

Extra vaktmästare.

Dahl, Wilhelmina.

Dessutom 6 biträden.

**Allmänna försörjningsinrättningens
filial Tjärhofsgatan 12, Sö.**

Riks. 55 92; allm. Maria 28 26.

Filialen rymmer 120 platser för män.

Aflöningar m. m. Läkare: 1,200 kr. Två sjuksköterskor: 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvartera å 100 kr. Fyra sjuksköterskebiträden: 250 kr. Uppsyningsman: 1,700 kr. Vaktmästare: 1,000 kr. Köksföreständerska: 600 kr. Dräng: 400 kr. Ett köksbiträde 300 kr., ett köksbiträde 216 kr.

Dessutom åtnjuta sjuksköterskor, sjuksköterskebiträden, köksföreständerska, dräng och köksbiträden bostad, ved, kost och lyse; uppsyningsman bostad, ved och lyse.

Läkare.

Klingberg, A. F.

Sjuksköterskor.

Berg, A. J.; Blomberg, A. M.

Uppsyningsman.

von Sydow, F.

Köksförestånderska.

Westerdahl, J. L.

Vaktmästare.

Sundström, G. A.

Dessutom fyra *sjuksköterskebiträden*, en *dräng* och två *köksbiträden*.

Allmänna försörjningsinrättningens filial vid Lilla Gråbergsgatan 1 & 3, Va.

Riks. 120 31.

Filialen rymmer 150 platser för kvinnor. *Aflöningar m. m.* Läkare: arfvode pr besök. Vaktmästare: arfvode 900 kr.; bostad och ved.

Läkare.

Svensson, F. L.

Vaktmästare.

Linkvist, K. Dorotea.

Stockholms stads arbetsinrättning.

Maria Ban- och Wollmar Yckullsgatorna, Sö.; riks. 3730; allm. 3257 och 13725; expeditionstid: 8—5.

Stockholms stads arbetsinrättning daterar sig från tiden närmast efter den nya kommunalordningens införande. Vid denna tid hade hufvudstaden två s. k. arbets- och försörjningsinrättningar, den ena å Norr (»Grubbens gårde» å Kungsholmen), den andra å Söder (den s. k. »Dillströmska inrättningen»). Redan år 1864 ombildades dessa, den förra till försörjningsinrättning, den senare till arbetsinrättning. Det nuvarande reglementet är af Fattigvårdsnämnden fastställt den 15 februari 1886. Sedan 1 aug. 1905 disponerar Arbetsinrättningen nya, ändamålsenliga lokaler vid Maria Ban- och Vollmar-Yckullsgatorna å Söder, rymmande 1,432 personer.

Å Arbetsinrättningen må intagas dels personer, som stå under fattigvårdsstyrelses i Stockholm husbondeväld, och hvilkas arbetskraft Styrelsen vill å Inrättningen använda (för aftjänande af skuld till fattigvården), dels nödställda, Stockholms fattigvårdssamhälle tillhörande personer, som sakna stadig hemvist och önska att intagas å Inrättningen eller hvilka, efter det de blifvit å Försörjningsinrättningen intagna, af denna Inrättnings styrelse prövas böra till Arbetsinrättningen öfverflyttas. Öfriga hjon intagas äfven efter remiss från Fattigvårdsnämndens delegerade. Efter Inrättningens förflyttning till de nya lokalerna intagas också mindre arbetsföra fattiga. De förstnämnda intagas genom Fattigvårdsnämndens ombudsmans försorg efter remiss från Fattigvårdsnämndens delegerade, och äger ombudsmannen här för anlita polishandräkning. Hjonet får ej kvarhållas längre än tills dess skuld till Fattigvården blifvit godtgjord. Med öfriga hjon åter skola skriftliga aftal upprättas.

En annan sida af Arbetsinrättningens verksamhet var den, att fattiga, som hade bostad men ej kunde där förrätta arbete, å söken-dagar mot tillgodonjutande af skälig betalning verkställde arbete å Inrättningen. Slutligen tillhandhöll Arbetsinrättningen förr fattiga, som ville förrätta arbete i sina hem, där så ske kunde, tjänliga rämmen, dock endast i mindre partier, äfvensom erforderliga verktyg. Denna verksamhet har nu nedlagts, men kan dock åter upptagas.

Det vid Inrättningen utförda arbetet är af mångahanda slag, förnämligast vedsågning, utearbeten, bakning, tvätt, mangling, skomakeri, skradderi, snickeri m. m. Äfven tillredes mat för de af allmänna fattigvården bespade inom Storkyrko-, Maria och Katarina församlingar samt bröd för samtliga församlingars fattiga.

Endast män mottagas å Inrättningen.

Inrättningens vård är anförtrord åt en styrelse med sju ledamöter, som af Fattigvårdsnämnden är-ligen utses. Styrelsen väljer inom sig hvarje år en ordförande och en vice ordförande samt antager syssloman samt öfrig nödig personal utom erforderliga tjänstebiträden för köks- och tvätt-afdelningarna, samt för stallet, som antagas af sysslomannen. Sysslomannen är Inrättningens föreståndare samt utöfvar den Styrelsen tillkommande husbonderätten öfver hjonet, hvilka icke få aflägsna sig utan hans tillstånd.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Stockholms stads arbetsinrättning den 15 febr. 1886.

Stat år 1910. Utgifter: 458,800 kr.; inkomster: 321,200 kr.

Aflöningar m. m. Syssloman: 4,500 kr., däraf lön 3,150 kr., tjygr 1,350 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 500 kr. Biträ-dande syssloman: 2,600 kr., däraf lön 1,820 kr., tjygr 780 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 400 kr. Predikant: arfvode 1,200 kr. Organist och försångare: arfvode 250 kr. Protokollsförare: arfvode 400 kr. Fyra bokhållare: 2,000 kr., däraf lön 1,400 kr., tjygr 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 300 kr. Läkare: arfvode 2,000 kr. Sjukvårdsförestånderska: lön 600 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Sjuksköterska: lön 500 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Tre arbetsföreståndare: 1,500 kr., däraf lön 1,050 kr., tjygr 450 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Maskinist: 1,800 kr., däraf lön 1,260 kr., tjygr 540 kr., dessutom ett ålderstillägg å 200 kr. Tre maskinistbiträden: 1,400 kr. Sexton vaktmästare: lön 1,100 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Köksförestånderska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Tvåttförestånderska: lön 800 kr., dessutom ett ålderstillägg å 100 kr. Tre drängar: 500

kr. Förestånderskornas biträden: 3,260 kr. Dessutom åt extra vaktpersonal: 900 kr.

Dessutom åtnjuta syssloman (500), biträdande syssloman (400), bokhållare (300), arbetsföreståndare (200), maskinist (300), maskinistbiträden och vaktmästare (200), bostad och ved; sjukvårdsförestånderska, sjuksköterska, köksförestånderska, tvättförestånderska (300) och drängar bostad, värme, lyse och kost. Om kost lämnas åt maskinistbiträden och vaktmästare, minskas lönen med 200 kr. Åt förestånderskebiträden äger Styrelsen rätt att bevilja bostad, ved, lyse och kost.

Styrelsens ledamöter.

Gustafsson, G. Th., f. d. handlande; **Lundahl**, Fr., apotekare, ordf.; **Lybeck**, J. A., kammarrättsråd; **Nilson**, A. G., direktör, vice ordf.; **Nylin**, E. W. A., prakt. läkare; **Tengdahl**, K. A., försäkringstjänsteman, stadsfullm.; en vakant.

Syssloman och föreståndare.

Petri, Hj. M.

Biträdande syssloman.

Brusén, N. G.

Predikant.

Welinder, N. J.

Organist och försångare.

Eklom, H. M.

Protokollsförare.

Moureau, N. C.

Bokhållare.

Bonté, F. L.; **Kullberg**, O.; **Alvén**, E. G. R.; **Lindblom**, C. A.

Läkare.

Lundin, V. A.

Sjukvårdsförestånderska.

Eriksson, S. M.

Sjuksköterska.

Edlund, A. J.

Arbetsföreståndare.

Björkgren, G. E.; **Berg**, E. A.; **Pettersson**, A.

Köksförestånderska.

Lundal, R. M. L.

Tvättförestånderska.

Wallin, A. K. C.

Maskinist.

Melander, S. F.

Vaktmästare.

Ekenberg, I.; **Berggren**, K. T.; **Johansson**, V. E.; **Stark**, J. A.; **Malm**, J. A. F.; **Ekström**, J. O.; **Lilja**, L. A. J.; **Wigstrand**, J. R. L.; **Lindell**, K. A.; **Uddén**, A. E.; **Ahlnér**, K. G.; **Sjöberg**, K. J.; **Eklom**, G. E. G.; **Örlund**, O. H.; två vakanta.

Dessutom två kvinnliga biträden för sjukvården, tre maskinistbiträden, en extra vaktmästare, tre drängar, fem köksbiträden och tre tvättbiträden.

Stockholms stads uppfostringsanstalt vid Skrubba.

Skrubba, Stockholm 4, allm. Skarpnäck 3.

Denna daterar sig i sitt nuvarande skick från år 1896, då den förut befintliga uppfostringsanstalten för gossar genomgick en fullständig omorganisation, i det att, sedan alla icke vanartiga blifvit utackorderade eller återlämnade till sina föräldrar, de återstående blefvo flyttade till den för detta ändamål för ett pris af 55,000 kronor inköpta egendomen Skrubba i Brännkyrka socken.

Denna anstalts ändamål är att uppfostra i mindre grad vanartade gossar i åldern 9—18 år, som det åligger Stockholms kommun att taga vård om. Anstaltens styrelse utgöres af ordförande och två andra ledamöter med tre suppleanter. De utses årligen af Fattigvårdsnämnden. Anstalten förestås af en utaf Anstaltens styrelse antagen föreståndare, som har ledningen så väl af gårdens och Anstaltens förvaltning som af gossarnas undervisning och uppfostran och bör för detta ändamål dels själf kunna undervisa i något ämne, dels besitta sådan praktisk erfarenhet i landtmannagöromål, att han kan förestå egendomens jordbruk. Undervisningen i öfrigt, densamma som meddelas i folkskolan, besörjes af examinerade folkskolelärare jämte yrkeslärare. Intagning sker endast efter remiss från Fattigvårdsnämndens delegerade. Anstalten rymmer för närvarande 60 gossar.

Instruktion. Reglemente för Uppfostringsanstalten vid Skrubba den 13 juli 1896. Nytt reglemente underställt Kungl. Maj:t.

Stat år 1910. Uppfostringsanstalten: utgifter: 36,500 kr.; inkomster: 2,550 kr. Egendomen Skrubba: utgifter (förvaltningskostnader m. m.): 1,000 kr.; inkomster: 2,000 kr.

Aflöningar m. m. Föreståndare, tillika räkenskapsförare, redogörare och förvaltare af jordegendomen: 3,500 kr., däraf lön 2,450 kr., tjpr 1,050 kr., dessutom två åldersstillägg, hvardera å 500 kr. Predikant: 500 kr. Läkare: 300 kr. Protokollsförare: arfvode 250 kr. Ämneslärare: lön 1,650 kr., dessutom tre åldersstillägg, hvardera å 400 kr. E. o. ämneslärare: arfvode 1,450 kr. Sex yrkeslärare: lön 1,000 kr., dessutom två åldersstillägg, hvardera å 100 kr. Vaktförman: arfvode 1,000 kr. Husmoder: 500 kr., dessutom två åldersstillägg, hvardera å 50 kr. Tjänarinna: 240 kr. För vakthållning och extra tjänstgöring: 200 kr.

Stockholms stads barnhärberge.*Fjällgatan 29, Sö.; allm. 133 39.*

Barnhärberget, som daterar sig från 1902, har till ändamål att bereda tillfällig vård åt fattiga yngre barn, som af Fattigvårdsnämnden omhändertagas. Styrelsen, bestående af tre ledamöter och tre suppleanter, väljes årligen af Fattigvårdsnämnden. Härberget är afsedt för 30 barn.

Reglemente. Reglemente för Stockholms stads barnhärberge den 7 mars 1904.

Stat år 1910. Utgifter: 11,322: 45 kr.; inkomster: 2,000 kr.

Aflöningar m. m. Föreståndarinna: 600 kr., däraf lön 420 kr., tjogr 180 kr., dessutom två ålderstillägg, hvardera å 100 kr. Redogörare: arfvode 250 kr. Läkare: arfvode 400 kr. Två sköterskor: en 300 och en 240 kr. Tjänarinna: 240 kr. Till extra biträden: 170 kr.

Dessutom åtnjuta föreståndarinna (300), sköterskor och tjänarinna bostad, ved, lyse, tvätt och kost.

Styrelsens ledamöter.

Appelqvist, J. A., direktör, kassavårdare; **Lagergren**, C. H., grosshandlare, ordf.; **Ulrich**, Ellen E. F., fröken.

Suppleanter.

Fürstenberg, A., prakt. läkare; **Rossander**, H. Wendela, professorska; **Persson**, P. E., förste lärare.

Föreståndarinna.

Andersson, S.

Redogörare.

Lindblom, F. G. A.

Läkare.

Andersson, H. Ch. A.

Sköterskor.

Persson, A.; **Sandberg**, K. A.

Dessutom en *tjänarinna*.

Stockholms stads asylen för husvilla.

Drottninggatan 8, C; riks. 54 85; allm. 81 25; expeditionstid: 9—11.

En ny form för fattigvårdens utövande inträder från år 1899 med inrättandet af Asylen för husvilla. Dessa asylen hafva till ändamål att bereda tillfälligt skydd åt medellösa eller mindre bemedlade familjefäder, kvinnor och barn, som (särskildt vid flyttningstider) äro i saknad af bostad, företrädesvis sådana, som tillhöra

Stockholms kommun. Intagning sker efter remiss af Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande af fattigvård eller, å deras vägnar, af fattigvårdsinspektören. För ett sedan november 1905 existerande natthärberge (se nedan) gälla särskilda bestämmelser. Tiden för husvill persons vistelse å asyl må i regel icke öfverstiga 4 veckor. I allmänhet må ingen ånyo intagas, förrän 3 månader förflutit, sedan den behöfvande från asylens utskrivits.

För asylerna utser Fattigvårdsnämnden årligen en styrelse, bestående af fem ledamöter jämte två suppleanter. Styrelsen väljer inom sig ordförande, vice ordförande och kassavårdare samt antager till biträde vid vården af asylerna en redogörare, som tillika är protokollsförare (och inspektör); för hvarje asyl antages dessutom dels en föreståndare eller föreståndarinna, dels ock i öfrigt erforderligt antal manliga och kvinnliga biträden, hvilken personal bör, liksom föreståndare eller föreståndarinna, vara boende inom asylens.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Stockholms stads asylen för husvilla den 10 mars 1908.

Stat år 1910. Utgifter: 75,250 kr.; inkomster: 5,500 kr.

Aflöningar m. m. Redogörare och protokollsförare: arfvode 800 kr.; till Styrelsens disposition för inspektion 1,400 kr. Föreståndare: 1,400 kr. Tre föreståndarinnor vid barnasylerna: 700 kr. En biträdande föreståndarinna (vid barnasylen vid Åsögatan): 480 kr.; en biträdande föreståndarinna (vid barnasylen vid Sabbatsbergsvägen): 400 kr. Fyra vaktare: 1,000 kr. (hvaraf endast tre f. n. äro anställda, se nedan portvakter; för tillsyn af porten uppbära dessa 200 kr. hvardera). Två eldare: 480 kr. Två köksföreständerskor: 420 kr.; två köksföreständerskor: 300 kr.

Dessutom åtnjuta föreståndare och vaktare (200) bostad, ved och lyse; föreståndarinnor, biträdande föreståndarinnor och köksföreständerskor bostad, ved, lyse, kost och tvätt; eldare, bostad, ved, ljus och kost.

Styrelsens ledamöter.

Hirsch, S. O., ingenjör, ordf.; af **Klintberg**, Gertrud, M. K., fröken; **Lindholm**, J. M., bageridkare, kassavårdare; **Lundahl**, Fr., apotekare, v. ordf.; **Willers**, E. W., notarie.

Suppleanter.

Nilsson, Ada K., prakt. läkare; **Fürstenberg**, A., prakt. läkare.

Redogörare, protokollsförare och inspektör.

Harling, I. T.; riks. 54 85; allm. 81 25.

Läkare.

Granström, K. A. (för de södra asylerna); Lagergren, J. E. (för barnasynen vid Sabbatsbergsvägen).

Nattasynen för män, Östgötagatan 49 & 51, Sö.

Riks. 54 08; allm. Maria 15 41.

Asylen rymmer 32 personer.

Föreståndare.

Müller, L.

Köksförestånderska.

Stenborg, Maria E.

Portvakt.

Mineur, C. O. B.

Natthärbärgets vid Östgötagatan 49 & 51, Sö.

Riks. 54 08; allm. Maria 15 41.

Härbärgets rymmer 80 personer.

Sedan styrelsen öfver Asylerna för husvilla från och med år 1905 indragit ett förut till Frälsningsarméns härbärgesverksamhet utgående anslag å 3,000 kr., gick Styrelsen samma år i författning om inrättande af ett härbärke i samband med dåvarande asylen vid Tjärhofsgatan, numera vid Östgötagatan. Inträde för natten vinnes, utan särskild remiss och utan afgift, af husvilla ogifta män, dock för en tid af högst 5 nätter i månaden. I ersättning för logi och frukost åligger det arbetsför logerare att i en med Härbärgets förenad vedgård såga och hugga ett visst mått ved eller att inom Härbärgets utföra annat motsvarande arbete.

Personal.

Densamma som för nattasynen vid Östgötagatan 49 & 51.

Nattasynen för kvinnor, Brännkyrkagatan 11, Sö.

Riks. 54 07; allm. Maria 15 42.

Asylen rymmer 18 personer.

Föreståndarinna.

Smidt, O.

Köksförestånderska.

Wallin, K.

Barnasynen vid Sabbatsbergsvägen, C.

Riks. 57 02; allm. Vasa 18 35.

Asylen rymmer 112 personer.

Föreståndarinna.

Broqvist, S. Ch., diakonissa.

Biträdande föreståndarinna.

Skogberg, T.

Köksförestånderska.

Jonson, S.

Portvakt.

Ferlin, J.

Dessutom en *eldare* samt *kvinnliga biträden*.

Barnasynen vid Åsögatan, Sö.

Riks. 58 66; allm. Maria 17 04.

Asylen rymmer 86 personer. (Se nedan »Landsasynen».)

Föreståndarinna.

Hanson, B. Ch.

Biträdande föreståndarinna.

Andersson, M.

Köksförestånderska.

Anderson, A.

Portvakt.

Jonasson, G. A.

Dessutom en *eldare* samt *kvinnliga biträden*.

Asylen vid Åsögatan, Sö., för fattiga barnaföderskor, ej tillhörande Stockholms kommun. (Landsasynen.)

Riks. 58 66; allm. Maria 17 04.

Asylen, som den 1 okt. 1906 flyttats till den under Styrelsen för Stockholms stads asyler för husvilla lydande barnasynen vid Åsögatan (från Prästgårdsgatan), rymmer 13 mödrar med 13 barn.

Personal.

Densamma som för Barnasynen vid Åsögatan.

Arbetarebostadsfonden till minne af den 9 Februari 1853.

Denna fond bildades af bidrag, som nämnda år, i anledning af Konung Oscar I:s återställande till hälsan efter en långvarig sjukdom samt födelsen af kronprins Carls son Carl, subskriberades för att användas till uppförande af sunda och tjänliga bostäder åt de arbetande klasserna. Fonden förvaltas på sätt här nedan bestämmes af en styrelse bestående af sex personer, hvilka utses af Stockholms stads fattigvårdsnämnd.

Dessa bostäder böra i allmänhet utgöras af ett rum och kök eller ett rum med kakelugns spis jämte till hvarje bostad hörande särskild köllare, vedbod, vindskontor och afträde.

Styrelsen åligger att till förverkligande af det med Fondens bildande afsedda ändamål an-

vända de medel, som nu redan finnas och framdeles komma att till Fonden inflyta, samt i sådant afseende vidtagna alla erforderliga åtgärder.

Styrelsen skall senast den 15 maj hvarje år till Fattigvårdsnämnden afgifva berättelse öfver Fondens förvaltning under det sist förflutna året.

Fondens värdehandlingar och medel skola öfverlämnas till samt förvaras hos och vårdas af Fattigvårdsnämnden med skyldighet för dess redogörare att senast den 15 april hvarje år till Styrelsen lämna uppgift på de Fonden tillhöriga, under Nämndens vård ställda värdehandlingar och medel samt å den behållna afkastningen däraf under sist förflutna året.

Styrelsen, hvilkens ledamöter utses för lifstid, utses inom sig ordförande.

Fondens kapital, som vid början af dess verksamhet var 16,668 Rdr B:co hade vid 1908 års slut växt till 490,978:16 kr.

Fondens fastigheter voro i början af år 1909 taxerade till 629,200 kr. och belägna i kvarte-

ren Barnängsbacken större (adress: Folkungagatan 82), Apelträdet (adress: Luntmakaregatan 95 och Markvardsgatan 14) samt Lampan (5 st., adresser: Ploggatan 3, Bondegatan 71 och Dufnäs-gatan 16, Dufnäs-gatan 14, Dufnäs-gatan 12, Dufnäs-gatan 8, 10 och Åsögatan 100, 102).

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Styrelsen för arbetarebostadsfonden till minne af den 9 Februari 1853, fastställt den 7 mars 1904.

Ledamöter.

Andersson, A. N., byggmästare, stadsfullm.; **Backman, C. A.**, disponent; **Funch, J.**, grosshandlare; **Hammarberg, J. F.**, rådman, ordf.; **Lundbergh, G. H.**, grossh., stadsfullm.; **Nilsson, C. F.**, direktör.

Redogörare och protokollsförare.

Kellin, N. A.